Današnja številka 1·50 Din.
Štev. 231. V Ljubljani, v četrtek 1. novembra 1923. Poštnina v gotovini. Leto I.

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10·—, po pošti Din 12·—, inozemstvo Din 22·—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213
Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana".
Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Današnja številka obsega 8 strani.

Italijanski cilji.

Ko se je izvršil pred letom dni znani pohod fašistov proti Rimu, je bilo jasno, da se fašizem ne bo uveljavil samo v notranji politiki Italije. Njegova stremljenja so bila utemeljena vse drugje, predvsem pa v zunanjepolitičnem momentu. Kakor znano, je Italija silno obljudena in njen problem brezposelnosti je morda mnogo hujši od angleškega. Nič ni bilo bolj naravno, kakor da je začel marsikateri italijanski politik misliti na to, kako bi se dalo Italijo izvleči iz velike krize v produkciji in konzumu. Da je večina Italijanov smatrala svojo bodočnost samo v imperijalizmu, o tem pač ne more biti nobenega dvoma.

Mussolini je o priliki nastopa svoje odgovorne pozicije napovedal v prvi vrsti notranje reforme, glede zunanje politike pa je izjavil, da bo Italija pod njegovim vodstvom spoštovala pogodbe, četudi ne bi bile popolne. In res, nekaj časa je izgledalo, kakor da je z nastopom fašizma zavel novi veter po dvoranah palače Chiggi.

Toda prišlo je drugače. Gospod Mussolini je imel v ustih vse polno blagodonečih fraz, v praksi pa je začel fašizem izvajati najbrezobzirnejšo imperijalistično politiko. Fašizem je pričel paktirati z madžarskimi legitimisti, podpiral je albanske tolpe, makedonstvujušče, skratka vse, kar je bilo naperjeno proti varnosti in mirnemu razvoju naše države, da se pri tem ni oziral niti na zavezništvo češkoslovaške republike in naše države, je značilno in osvetljuje v pravi luči vse početje fašizma.

Kakšen je torej cilj fašistovske Italije? V prvi vrsti gre za hegemonijo Italije nad celim Balkanom. Geografično in etnografično je Italija prisiljena, razširjati svojo interesno sfero proti vzhodu. Zopet se nam vriva resnica, da se imperijalizem najraje *razvija v smeri najmanjšega odpora*. Proti Franciji, »latinski sestri«, ne gre, proti Švici bi eventualno šlo, vsaj pod krinko »rešitve« zasužnjenih bratov v tesinskem kantonu, ali Italijo je še nekoliko sram, da bi se spravila nad »narod pastirjev«. S Tripolitanijo, kjer še danes ni pravega miru, Italija ni imela prave sreče. Arabska plemena se bunijo, italijanska »vlada« pa sega le par kilometrov od obale v notranjost dežele. Kam naj se torej usmeri laški imperijalizem? Odgovor na to vprašanje nam daje Mussolini sam, ki je vprašal te dni o priliki proslave obletnice faišstovskega pohoda proti Rimu sledeče: »Črnosrajčniki, ali boste korakali tudi v neko drugo smer, ako bi vam zaukazal?« In dvignili so se tisočeri bajoneti in vsi navzoči fašisti so glasno zaklicali: Da! V boj proti Jugoslaviji! Danes šele vidimo, da smo laškemu fašizmu napoti. Pot Italije, kakor jo je zamislil sam Mussolini, gre preko naše države na Balkan. Tu se mora usidrati vpliv Italije, tako si mislijo današnji oblastniki v Rimu. Vse kombinacije, ki jih zamisli italijanska diplomacija na Balkanu, so v našo škodo. Ni še dolgo, odkar so v Trstu z velikim veseljem sprejeli madžarskega ministra Berczeviczyja, v Rimu pa Bolgara Kalfova. Tako vidimo, da sta Madžarska in Bolgarska glavni opirališči italijanske politike na Balkanu. Italija hoče gospodarsko zagospodovati nad Balkanom in v to svrho si mora zajamčiti politični vpliv. Da deluje tudi ona po avstrijskem receptu »Divide et impera«, tega nočeta videti ne Bolgarska, ne Madžarska, dasiravno bosta plačevala svoj krvni davek laškemu imperijalizmu tudi ta dva naroda, ako se v zadnjem trenutku ne bosta otresla predsodkov proti naši državi.

Glavni cilj naše zunanje politike bi moral biti ta, da čimprej in skupno s Češkoslovaško postavimo Madžarsko na izolacijsko preprogo. Tajni uplivi monakovskih monarhistov in makedonstvujuščih ter fašistov se morajo za vsako ceno onemogočiti. V petih letih je bilo dovolj časa za iztreznenje, sicer pa je dr. Beneš pričel z akcijo, ki gre v tej smeri. Tej akciji se mora priključiti tudi naša zunanja politika, ki je dokazala, da ji ni samo za besede. Beograd pripravlja trgovsko pogodbo z Madžarsko, pa tudi zunanjemu posojilu, ki ga sklepa grof Bethlen, ne delamo nobenih ovir. Isto bi se moralo zgoditi z Bolgarsko. Italija mora izgubiti svoji opirališči na Balkanu. Balkan mora biti izključna last balkanskih narodov, Italiji pa se mora s pametnimi zunanjepolitičnimi protikombinacijami zapreti pot. Italijanski »Drang nach Osten« mora ostati pred durmi Balkana!

Razmejitev z Avstrijo končana.

Maribor, 31. okt. (Izv.) Razmejitvena komisija med Avstrijo in Jugoslavijo je dovršila svoje delo. V torek dne 30. t. m. se je vršila plenarna seja vseh delegatov, na katero so bili pozvani tudi zastopniki angleške, francoske in italijanske vlade, ki so bili že dalje časa odsotni. (Japonska je svojega delegata že svojčas odpoklicala.) V francoskem jeziku sestavljeni spisi in zapisniki o podrobnem razmejitvenem delu so bili prečitani, odobreni in na to podpisani. Dne 31. oktobra je razmejitvena komisija v kratki seji formalno sklenila svoje delovanje. Predsednik komisije, angleški polkovnik Crawen se je vsem delegacijam s toplimi besedami zahvalil za uspešno zgodovinsko delo, ki se je z razmejitvijo dovršilo. Polkovnik Crawen odpotuje v Pariz, da izroči elaborat v treh izvodih veleposlaniški konferenci, ki dostavi po en izvod jugoslovenski in avstrijski vladi, dočim ostane tretji izvod v Parizu.

Razvrstitev uradništva.

Beograd, 31. oktobra. (B) Ministrski svet je imel danes dopoldne sejo, na kateri se je nadaljevalo proučevanje naredbe ministrstva pravde o razvrstitvi uradnikov na kategorije. Na včerajšnji seji ministrskega sveta se je nadaljevalo delo dopoldanske seje glede razvrstitve uradništva. Celokupna razvrstitev uradnikov je dokončana in bo naredba najbrže že jutri razglašena v »Službenih Novinah«. Vlada je forsirala delo na tej naredbi, da bi bila razvrstitev uradnikov do 31. oktobra končana.

Invalidski zakon.

Beograd, 31. oktobra. (B) V ministrstvu za socijalno politiko je dokončano delo na spremembah in dopolnitvah v načrtu invalidskega zakona, pri katerem so poleg ministra za socijalno politiko dr. Peleša sodelovali tudi zastopniki invalidskih organizacij iz Beograda. Po končanem delu predloži minister dr. Peleš načrt ministrskemu svetu v oceno in ko bo ministrski svet dodal svoje pripombe, se predloži predlog skupščini. Invalidski zakon se bo kot nujen predložil skupščini takoj po nje sestanku dne 20. novembra. Ta načrt zakona o invalidih ščiti v mnogih ozirih invalide in njih rodbine.

Finančni odbor.

Beograd, 31. oktobra. (B) Danes popoldne je bila seja prve sekcije finančnega odbora. Začelo se je takoj razpravljati o proračunu vrhovne državne uprave. Sekcija je pretresla proračun vrhovne državne uprave do državnega sveta. Jutri bo sekcija nadaljevala delo.

IZ DEMOKRATSKIH VRST.

Beograd, 31. oktobra. (B) Danes ob 11. dopoldne je imel demokratski klub kratko sejo, na kateri je bilo definitivno rešeno vprašanje strankinega glasila »Demokratije«, ki začne izhajati 11. novembra in sicer dvakrat na teden. Za glavnega urednika je imenovan Miljutin Čekić. V glavni uredniški odbor sta vstopila Kumanudi in Šećerov. Zanimivo je, da so razpravljali nekaj časa tudi o nazivu lista. Neka skupina demokratov je zahtevala, naj se strankino glasilo imenuje »Demokratski Odjek«. Prevladalo pa je naziranje druge skupine, ki je zahtevala, da naj listu ostane staro ime »Demokratija«.

Razpust narodne skupščine?

Beograd, 31. oktobra. (Z) »Tribuna« piše: V krogih parlamentarne večine se vztrajno vzdržujejo vesti, da se narodna skupščina v kratkem razpusti in da se razpišejo nove volitve. Po teh vesteh naj bi se razpisale nove voliave za marec ali začetek aprila pr. t. Mislijo, da je to edini izhod iz današnjega zamotanega položaja.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Danes dopoldne je bila seja načelnikov parlamentarnih strank, na kateri se je razpravljalo o potovanju delegacije naših poslancev na Poljsko, kamor jih je povabil poljski sejm. Sklenilo se je, da se v tej stvari načelniki strank zopet sestanejo, ker se morajo med tem s to zadevo baviti posamezni parlamentarni klubi, ki bodo določili poslance, ki potujejo na Poljsko. Računa se, da se tega poseta Poljske udeleži skoraj polovica narodnih poslancev.

OBRAVNAVA PROTI PASKIJEVIĆU.

Zagreb, 31. oktobra. (Z) Glavna obravnava proti Paskijeviću in Thierryju zaradi dvojnega roparskega umora je določena za 19. novembra. Občinstvo se zelo zanima za ta proces in se opaža velik naval za vstopnice k razpravi.

Rekonstrukcija romunske vlade.

Bukarešta, 31. oktobra. (B) Včeraj je bila izvršena rekonstrukcija kabineta na sledeči način: Ministrsko predsedstvo in notranje zadeve: Bratianu, promet general Vajtojano, gradbe Mosoju, industrijo Tankred Constantinescu, vere Lepadatu, pravde Mrzescu, delo Kirculescu, narodno zdravje Saveanu, poljedelstvo Constantinescu, zunanje zadeve Duca, finance Vintila Bratianu, prosveta Angelescu, vojna general Margarescu. Ministra brez portfelja sta Nistor in Inculec. Iz dosedanjega kabineta so izstopili: Cosma, Sasu, Banu in Florescu. Kot novi ministri so vstopili Constantinescu, Lepadatu, Kirculescu in Saveanu. Danes bodo novi ministri zapriseženi in takoj popoldne se predstavi kabinet parlamentu.

Nova turška vlada.

Pariz, 31. oktobra. (B) Iz Carigrada javljajo, da se je kabinet sestavil tako-le: Predsedstvo in ministrstvo za zunanje zadeve prevzame Izmet-paša, ministrstvo za zunanje zadeve Feridbeg, narodno obrambo general Kiasim-paša, poljedelstvo Hasan-beg. Kemal-paša je to listo potrdil in jo predložil narodni skupščini.

Dogodki na Grškem.

Atene, 31. oktobra. (B) Listi javljajo, da je bil prijet bivši minister in pristaš bivšega kralja Konštantina Caldaris, o katerem so zadnje dni govorili, da je spremljal generala Metaxasa pri begu. Bivši minister Cudas je pobegnil in zapustil v Korintu ročno torbo z važnimi listinami. Vlada bo v kratkem objavila vse listine, ki potrjujejo, da je bila reakcijonarna organizacija široko in popolno zasnovana in dajejo podatke o osebah, ki so bile zapletene v to organizacijo.

Pariz, 31. oktobra. (B) Iz Aten javljajo da se je včeraj začela pred vojnim sodiščem v Solunu sodna razprava proti 19 častnikom med katerimi sta tudi generala Leonardopulos in Cafgalidis. Generala Metaxasa bodo sodili v odsotnosti.

Beograd, 31. oktobra. (B) »Vreme« poroča iz Skoplja: Vsi grški častniki, ki so po neuspelem prevratu pribežali na naše ozemlje in pred dvema dnevoma prišli v Skoplje, so bili od ondod napoteni v Vranje, prej pa so bili še zaslišani. Med pribeglimi je tudi general Ziras.

Atentat v Sofiji.

Sofija, 31. oktobra. (B) Sinoči pozno v noči so neznane osebe napadle bivšega ministra Genadijeva in mlajšega sina bivšega ministrskega predsednika Gešova. Genadijev je bil ubit, Gešov pa težko ranjen. Policiji še ni uspelo najti napadalcev.

ŽENSKA MALA ANTANTA.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Sinoči so odpotovale na sestanek ženske male antante v Bukarešto zastopnice naše ženske narodne zveze, gospe Leposlava Petković-Maksimovićeva, predsednica Ženskega pokreta Zlata Kovačević-Lopašićeva in podpredsednica Ženske zveze Vera Albrehtova ter gospodična Milena Atanackovićeva. Pred odhodom delegatinj so imele te dame predsinočnjim konferenco z zastopniki zunanjega ministrstva, na kateri se je govorilo o nekaterih točkah predstoječega delovanja v Bukarešti. Kakor se govori, bodo naše delegatinje zahtevale v Bukarešti, naj izvajajo bolgarske zastopnice posledice zaradi nelojalnega zadržanja na eni zadnjih konferenc, na kateri so bolgarske predstavnice v odsotnosti naših zastopnic predložile neosnovane pritožbe proti naši kraljevini. Prečitale bodo tudi komunike Ženske zveze, v katerem se te pritožbe pobijajo.

Ameriško posredovanje v reparacijskem vprašanju.

Seja reparacijske komisije. — Angleški predlog sprejet.

Berlin, 31. oktobra. (K) O včerajšnji seji reparacijske komisije poroča »Vossische Zeitung« iz Pariza: Po zaključitvi oficijelnega dnevnega reda je dobil besedo angleški delegat in izrazil svoje obžavanje nad poluslužbenim pojasnilom, ki je izšlo v francoskih listih in v katerem se poskušajo tesno omejiti pravice nameravanega izvedeniškega odbora, kakor sploh pravice reparacijske komisije, sklicujoč se na versaillsko pogodbo. Komisija se je načelno izjavila pripravljeno imenovati izvedeniški odbor in se je zedinila glede tega, katere narodnosti naj bi bile v odboru zastopane. Sklenila je dalje člane odbora imenovati sama, izvzemši amerikanskega zastopnika, katerega določitev bi se prepustila ameriški vladi. Reparacijska komisija bo napravila končni sklep glede izvedeniškega odbora, ko se bodo vlade med seboj popolnoma zedinile in komisijo o tem obvestile.

London, 31. oktobra. (K) Reuter poroča iz Washingtona: Doznava se da bo vlada radevolje ugodila prošnji, naj bi Zedinjene države določile zastopnika, ki bi imel sedež v izvedeniški komisiji in preizkušal reparacijski problem in to v mejah, ki so bile razložene v dopisih med državnim tajnikom Hughesom in lordom Curzonom. Kakor se dalje poroča, je predsednik Coolidge mnenja, da Poincarejevo držanje ne bo oviralo izvedbe programa, ker je, kakor predpostavlja washingtonska vlada, nameravana le posvetovalna preiskava.

London, 31. oktobra. (K) Reuter poroča: Po včerajšnji seji kabineta so imeli v političnih krogih vtis, da je angleška vlada sklenila pospeševati načrt preiskovalnega odbora za nemške pomožne vire, ki naj bi stal pod avspicijami reparacijske komisije. Ker so Francija, Italija in Belgija angleški predlog sprejele, obstoji naziranje, da bo prvi korak obvestitev ameriške vlade, proti kateri se bo izrazila nada, da ameriški izvedenec vstopi v odbor.

Zmede v Nemčiji.

Konflikt z Bavarsko.

Berlin, 31. oktobra. (K) Kakor poročajo iz Monakovega, bo nemški poslanik, ki se je vrnil danes v Berlin, nemški državni vladi izročil odgovor bavarske vlade na noto državne vlade. V odgovoru bo izražena, kakor poročajo listi, pripravljenost Bavarske za pogajanja. Tudi se ne bo zapustilo stališče, da Bavarska ni zagrešila ustavolomnosti.

Berlin, 31. oktobra. »Avht - Uhr - Abendblatt« poroča iz Weimarja: Nasproti vsem izjavam z bavarske strani, da so vesti, ki so jih socijalni demokrati razširjali o dogodkih na bavarsko - turinški meji, popolnoma izmišljene, se ugotavlja z absolutno zanesljive in poučene strani, da je že osem dni opažati pravcato bojno razporedbo desno - radikalnih bojnih organizacij vzdolž bavarsko - turinške meje. Pobegli kapetan-poročnik Erhart se nahaja sedaj v Koburgu, kjer je prevzel poveljstvo nad oddelkom čet in namerava udariti v Turinško in eventualno še dalje. Turinška deželna policija se nahaja v povečan pripravljenosti. Obmejne straže so se znatno ojačile. Ob meji se sliši neprestano streljanje s topovi in strojnicami. Turinška vlada je poslala brzojavke državnemu predsedniku, državnemu kancelarju in državnemu ministru za notranje stvari, v katerih zahteva vzpostavitev ustavnega stanja v Bavarski.

London, 31. oktobra. »*Times*« poročajo, da bo angleški veleposlanik v Berlinu lord D' Abernon v kratkem dal ostavko in da ga bo zamenil Horacij Rombold.

Ustavljen časopis.

Berlin, 31. oktobra. (K) Državni obrambni minister dr. Gessler je z odlokom od 29. oktobra t. l. na podlagi naredbe državnega predsednika od včeraj naprej za dobo enega tedna prepovedal izdajanje in razpečavanje lista »Berliner Volkszeitung«. Kot vzrok tega ukrepa se navaja, da je ta list v svoji predvčerajšnji številki označil ukrepe državne vlade kot državni udar in ustavolomstvo.

Berlin, 31. oktobra. (Mirbachov brz. ur.) poroča iz Wormsa: Nova vlada, ki ji stoji na čelu vrvar Kitz, je izdala prepoved zbiranja in odredila zaporo prometa od 6. ure zvečer do 6. ure zjutraj. Danes zjutraj je vse delavstvo vstopilo v protestno stavko.

Berlin, 31. oktobra. (Mirbahov brz. ur.) poroča iz Kölna: Kakor poročajo iz Triera, so separatisti nekega mladega moža, ki je nalepljal lepake, s katerimi se je pozivalo ljudstvo, naj ostane zvesto državi, prijeli in po prekem sodu ustrelili.

Berlin, 31. oktobra. (K) »Zeit« poroča iz Novih Strelic: Koncem preteklega tedna je prišla policija v Meklenburgu - Strelicah na sled komunističnim pripravam za državni puč, ki je imela po sedanjem izidu preiskave velik obseg. Doslej je bilo 30 oseb prijetih.

Iz Madžarske.

Budimpešta, 31 oktobra. (K) Pogajanja glede najetja madžarskega posojila se začno prihodnjo sredo v Budimpešti.

Budimpešta, 31. oktobra. (K) Kakor se javlja poluradno, je umaknil notranji minister Nagy svojo ostavko po razgovoru z ministrskim predsednikom grofom Bethlenom.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Preporod« piše, da se bodo naši odnošaji do Madžarske uredili in v najkrajšem času postavili na prijateljsko podlago dobrega sosedstva. Med našo in madžarsko vlado je že prišlo do sporazuma v tem zmislu. Pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe in drugih konvencij se začno še tekom prihodnjega meseca. Kar se tiče najetja madžarskega posojila, ne bo delala naša vlada težkoč, ampak bo le zahtevala od Madžarske, naj bo lojalna in naj se drži določb trianonske mirovne pogodbe. Pri ureditvi prijateljskih odnošajev se bo reševalo tudi vprašanje naših in madžarskih narodnih manjšin, ki uživajo pri nas vso zaščito in jih smatrajo kot enakovredne državljane. Vprašanje oboroženja in zvišanja kontingenta vojske in vse ono, kar bi utegnilo virati prijateljske odnošaje med obema državama, se bo pretresalo v podrobnostih in potem uredilo v obojestransko zadovoljnost. Zakaj le iskrena politika in dobri odnošaji morejo dovesti do razvoja obeh sosednjih držav, ki sta prej ali slej navezani druga na drugo.

JADRANSKA STRAŽA.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Danes je izdal glavni odbor Jadranske straže v Beogradu proglas kot na dan petletnice, ko so vojne ladje prvikrat razvesile našo zastavo. Proglas pozivlje prebivalstvo prestolice, naj se vpiše v čim večjem številu v to patrijotično društvo.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Smrt majke Jugovića«. Izv.
Opera: »Rigoletto«. Izv.
Kino Matica: »Modri Natan«.
Kino Ideal: »Skrivnost cirkusa Eddie Polo«. I. del.
Kino Tivoli: »Od smetarja do senatorja«.
Kino Ljubij. dvor: »Demon cirkus«.

V petek, dne 2. novembra v Ljubljani:

Drama: »Judit«. Red E.
Opera: »Evgenij Onjegin«. Red A.
Kino Matica: »Modri Natan«.
Kino Ideal: »Skrivnost cirkusa Eddie Polo«. — I. del.
Kino Tivoli: »Od smetarja do senatorja«.
Kino Ljubij. dvor: »Demon cirkus«.

V Celju:

Mestno gledališče: »Mlinar in njegova hči«. Izv.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Prochazka na Jurčičevem trgu, Ustar na Sv. Petra cesti in Jošt v Spodnji Šiški.

:: Zahtevajte povsod ::
JUTRANJE NOVOSTI

Proti italijanskemu nasilju.

RADOVLJICA.

Podružnica Jugoslovenske Matice v Radovljici je priredila v nedeljo ob 11. uri po sveti maši velik protestni shod, ki se ga je udeležilo vse prebivalstvo iz mesta in okolice. Shodu je predsedoval g. Fr. Resman, ki je otvoril shod s primernim nagovorom. V vznešenih govorih sta nato gg. Ivan Avsenek in Danči Čebula pojasnila italijansko nasilje. Govora sta bila sprejeta z velikanskim navdušenjem ter bila mestoma od burnih medklicev poslušalcev proti italijanski vladi prekinjena. Soglasno je bila nato sprejeta resolucija, v kateri se najstrožje obsojajo italijanska nasilja in pozivlja vlado, da upliva pri italijanskii vladi, da se ta nasilja končajo.

BREŽICE.

V pondeljek, dne 29. oktobra so priredila vsa narodna društva Brežic v narodnem domu velik protestni shod, ki se ga je udeležilo vse prebavalstvo mesta in okolice. Soglasno in z velikim odobravanjem je bila sprejeta resolucija, ki ostro obsoja barbarska nasilja Italijanov proti našemu življu in ki pozivlja vlado v Beogradu ter ves kulturni svet, da se z vso odločnostjo zavzame za naše brate in sestre.

KAMNIK.

Podružnica Jugoslovenske Matice v Kamniku je s sodelovanjem vseh drugih kamniških narodnih društev priredila dne 28. oktobra na glavnem trgu v Kamniku velik protestni shod proti nasilnemu zatiranju, ki ga vrše Italijani nad našimi brati v Primorju. Glavni govornik je bil profesor Zgrablič, kot zastopnik osred. odbora Jugosloven. Matice. Njegov govor kakor tudi govori ostalih govornikov, zastopnikov vseh strank so izzveneli velikansko navdušenje zborovalcev. Soglasno je bila sprejeta resolucija, da prebivalci mesta Kamnika in okolice, pripadniki vseh strank najodločnejše protestirajo proti zatiranju naših bratov v Primorju in zahtevajo, da naša vlada v Beogradu najodločneje nastopi za obrambo naših bratov ter pred vsem kulturnim svetom razkrinka barbarsko zatiranje narodnih manjšin s strani Italije.

KRŠKO.

Podružnica Jugoslovenske Matice v Krškem je s sodelovanjem vseh kulturnih in prosvetnih društev priredila v nedeljo, dne 28. oktobra velik protestni shod proti italijanskim raznarodovalnim akcijam. Soglasno in med glasnim odobravanjem številno navzočih manifestantov so bile sprejete resolucije, v katerih se pozivlja centralna vlada v Beogradu, da po svojih zastopstvih v inozemstvu najodločnejše nastopi proti potujčevalnim nameram Avstrije in Italije. Zahteva se dalje, da kr. vlada v Beogradu v zaščito naših bratov tam preko izvede represalije in da ne sklene nobene trgovske pogodbe z Avstrijo in Italijo. Bratom tam preko pa se pošiljajo prisrčni pozdravi s pozivom, da vzdrže.

KRANJSKA GORA.

Podružnica Jugoslovenske Matice v Kranjski gori je priredila po prvi sveti maši na trgu pred cerkvijo velik protestni shod, na katerem so govorili notar dr. Ivan Grašič, nadučitelj Fran Flere in carinik Čedo Pavlovič. Govori so bili z navdušenjem sprejeti od preko 400 broječih zborovalcev. Župan Josip Lautižar je prečital resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta. V resoluciji se ostro obsoja barbarsko početje Italije, ter se pozivlja kr. vlada v Beogradu, da z vso energijo nastopi za naše preganjane brate.

ŠMARJE PRI JELŠAH.

30. okt. so sklicala tuk. društva protestno zborovanje v dvorani g. Habjana, da protestirajo proti laškemu nasilju nad neosvobojenimi brati onkraj Nanosa. Po otvoritvenem govoru g. živinozdravnika Goljarja je povzel besedo notar g. dr. Šorli, ki je krasno orisal laško 2000 letno kulturo in »očetovsko skrb« za slovansko manjšino v Julijski Krajini. Govorniku se je pridružil g. Ferlinc v imenu okrajnega zastopa. V imenu Orla in Izobr. društva je govoril g. kaplan Turk. G. dr. Hrašovec v imenu naprednih društev kliče na slogo med nami. Ako bi sloga, ki vlada danes med nami dva, tri dni, vlada od početka nastanka naše ljubljene domovine, bi se Lah pred vsakim nekulturnim, barbarskim početjem resno premišljal. Po govoru se je prečitala resolucija, katera je bila odposlana predsedstvu vlade. — Na predlog g. nadučitelja Šumerja se je obudila podr. Jugoslovenske Matice in nabral lep znesek po 403 Din v prid zasužnjenim bratom. »Lepa naša domovina« je zaključila manifestacijo.

ORMOŽ.

V smislu poziva akcijskega odbora so priredila pod inicijativo tukajšnje podružnice Jugoslovenske Matice vsa ormoška prosvetna in strokovna društva in vse politične stranke skupno javen shod, na katerem se je ob številni udeležbi meščanov ter okoliškega ljudstva sklenil odločen protest proti nasilju, pod katerim ječe naši bratje v zasedenem ozemlju. Zborovanje je otvoril predsednik tukajšnje podružnice g. nadučitelj Josip Rajšp, nakar je govoril g. Peter Zadravec, posestnik mlina v Ormožu. Oba govornika sta v kratkih jedrnatih besedah naslikala trpljenje podjarmljenih bratov. Nato je g. ravnatelj Janko Grivc prečital resolucijo, ki vsebuje glasen in oster protest proti italijanskim nasilstvom ter obenem pozivlja kraljevsko vlado v Beogradu, da se zavzame z vsemi razpoložljivimi sredstvi za naš narod v Primorju. Resolucija je bila soglasno sprejeta. G. Josip Rajšp je nato zaključil dobro uspeli shod. Resolucija se je odposlala vladi v Beogradu in akcijskemu odboru v Ljubljani.

Iz prosvetnega življenja.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 8. uri zvečer.

Četrtek 1. nov. Smrt majke Jugovića. Izven.

Petek 2. nov. Judit; gostovanje ge. Marije Vere. Red E.

Sobota 3. nov. Danes bomo tiči. Izv.

Nedelja 4. nov. Ob 3. pop. Povodnji mož, mladinska igra, igrajo otroci mestnega liceja; ob 8. zvečer: Gospa z morja. Izven.

Pondeljek 5. nov. Azazel. Red F.

Opera:

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Četrtek 1. nov. Rigoletto; gostuje ga. Wesel-Polla. Izven.

Petek 2. nov. Evgenij Onjegin. Red A.

Sobota 3. okt. Sevilski brivec; gostuje ga. Wesel-Polla. Red F.

Nedelja 4. nov. Psoglavci. Izven.

Pondeljek 5. nov. Zaprto.

— Ljubljanska opera. »Seviljski brivec«. Z gostom Popovom uprizorjen v torek je bila predstava na lepi višini. Na odru je vladala nenavadna živahnost in čudovita skladnost, ki se je prijela tudi občinstva. Središče zanimanja je bil gost. Razpolaga s tipično ruskim baritonom, polnim, a prijetno mehkim. Izgovorjava je čista, vokaliziranje blesteče in jasno, barva glasu frapantno podobna oni g. Balabana. Gospod Popov je ljubeznjiv igralec, ves prožen, nežen in živahen. Prav radi bi ga spet slišali. Istotako so tudi ostali glasovno in igralsko briljirali. Ga. Wesel-Pola je bila izredno razpoložena in je igraje absolvirala svojo kočljivo koloraturo. G. Betteto je bil kot vedno na višini, za smeh je vrlo skrbel g. Zupan, ki bo izbral v vlogah a la Bartolo svojo najboljšo pot. Tudi g. Kovač je v vsakem oziru soodločal na splošno dobri predstavi. Orkester ni bil na višku. —i.

— **Operna predstava »Rigoletto«.** Danes četrtek, na praznik, se poje v opernem gledališču priljubljena Verdijeva opera »Rigoletto«. V operi nastopita dva gosta, in sicer v vlogi Gilde ga. Tinka Wesel-Polla in mesto obolelega g. Levarja v vlogi dvornega šaljivca Rigoletta baritonist Robert Primožič iz Zagreba. Vojvodo Mantovanskega poje g. Kovač, bandita Sparafucile pa g. Julij Betetto.

— **Drama** pa igra isti večer »Smrt majke Jugovića«. Obe ti dve predstavi se vršita kakor izven predstavi. Vstopnice pri dnevni in večerni blagajni.

— **V petek,** dne 2. novembra gostuje vdrugič g. baritonist Boris Popov in sicer poje tokrat vlogo Onjegina v Čajkovskega operi »Evgenij Onjegin«.

— **Kurs iz dušeslovja.** Ker so tečaji ljudske univerze brez vednosti profesorja Vebra določeni na nedelje dopoldne, bo prvi sestanek slušateljev filozofskega predavanja v nedeljo 4. nov. ob pol 10. v pritličju tuk. realke, kjer se sporazumno določi čas za nadaljnje lekcije iz psihologije.

— **Spored klavirskega koncerta Antona Trosta v Ljubljani.** 1. Bach-Busoni: Preludij in fuga v Es-duru za orgle. (Priredba za klavir.) 2. Brahms: Sonata v f-molu v petih stavkih. 3. Škrjabin: Peta sonata v enem stavku. 4. Chopin: a) Balada op. 52, b) Nocturno, op. 48, štev. 1, in c) Etuda, op. 25, štev. 12. Vstopnice v Matični knjigarni. Koncert se vrši v pondeljek 5. t. m. zvečer ob 8. uri v Filharmonični dvorani.

— **Vstopnice za klavirski koncert Antona Trosta,** ki se vrši v pondeljek, dne 5. novembra t. l., so v predprodaji v Matični knjigarni na Kongresnem trgu. Trostovi klavirski koncerti so se, vsled svojega izbranega sporeda in v vsakem pogledu dovršenega izvajanja, med ljubljanskim občinstvom silno priljubili in prepričani smo, da se občinstvo mnogoštevilno odzove najboljšemu slovenskemu pianistu ter poseti njegov koncert.

— **Palestrinijev večer v Ljubljani.** Tako bi se lahko imenoval po vsej pravici koncert, kateri se vrši v soboto zvečer v Unionski dvorani in katerega priredi hrvatsko pjevačko udruženje »Lisinski« iz Zagreba. Prvo točko sporeda tvori šesteroglasen mešani zbor »Missa Papae Marcelli«, ki nam v veličastni skladbi poda celotno besedilo latinske maše. Tej točki slede 4 madrigali istega skladatelja. Program z besedilom in vstopnice se dobe v Matični knjigarni.

— **Odlikovanje jugoslov. zgodovinarja.** Te dni je londonski univerzitetni zavod »Kings College« izvolil profesorja hrvatske zgodovine na zagrebški univerzi, g. dr. Ferdo Šišića soglasno za eksternega člana. Ravnatelj tega zavoda, g. Pages, se je obrnil do g. Šišića s prošnjo, naj sodeluje pri reviji in pride v London, da predava o jugoslovenski zgodovini. Profesor Šišić se bo temu vabilu odzval.

Obnovite naročnino za „JUTRANJE NOVOSTI“!

Zapadne države in porenjski problem

(Od našega stalnega pariškega dopisnika.)

ap. Pariz, 29. okt.

Separatistični puč v Aachenu je evropsko krizo znova poostril. V merodajnih krogih Francije, Anglije in Belgije ne dvomijo, da se nemška država v Bismarckovi obliki ne more več vzdržati. Ko je bil belgijski predlog predložen reparacijski komisiji v svrho presoje, je stavil neki član te korporacije vprašanje, da-li ima diskusija o reparacijskem vprašanju sploh še kak smisel. Versailleski mir, čegar izvršbo ima reparacijska komisija nadzirati, je bil podpisan od nemške države, kakor je obstojala leta 1918. Kako pa bi izgledal pravni položaj, če bi se Nemčija razkrojila v posamezne države? Ali se jih more proglasiti kot solidarno odgovorne za izvršbo pogodbe?? Ali bi se morala započeti separatna pogajanja z novo nastalimi državami? Vsekakor bi bila izvršitev vseh dosedaj izdelanih načrtov nemogoča v trenotku, ko enotnost Nemčije ne bi več obstojala v obliki iz leta 1918.

Francosko časopisje je ta dogodek zamolčalo, dasiravno je na kongresu radikalne stranke neki govornik zelo jasno pomežiknil in aludiral na ta intermezzo. Drugega jutra po velikem programatičnem govoru radikalnega voditelja Herriota se je zgodilo nekaj čudnega: pet največjih listov v republiki ni omenilo v svojih poročilih imena lyonskega župana. Manj rezerve si je naložil angleški tisk. V oficijoznih angleških krogih si že od početka niso prikrivali, da bi vsaka špranja v nemški enotnosti itak komplicirani položaj v Evropi na nečuven način poslabšala ter dovedla do tega, da se reparacijsko vprašanje ne bi moglo rešiti. Liberalci so mnenja, da bi Anglija pri tem največ riskirala sicer ne v materijeln. pogledu, pač pa s stališča evropskega ravnotežja in britanske varnosti. Jasno je, da bi cela vrsta držav, ki bi nastale po razpadu Nemčije, prišla v neposredno sfero Francije. Renska republika bi bila v gospodarskem pogledu popolnoma v francoskih rokah, ne oziraje se na to, da bi v Düsseldorfu in Essenu domicilirali francoski regimenti. Ustvaril bi se kompleks sile, napram kateremu je napoleonsko protislovje bleda senca.

Konferenca britanskih dominijonov se je bavila s porenskim vprašanjem ter z nemško enotnostjo. Rezultat diskusije je ta, da izolacija Anglije, kaktor je bila v začetku konference skoro ugotovljena, danes ne pride več v poštev. Prevladuje mnenje, da more le močna anglosaška inicijativa, ki bi se ji pridružile tudi Zedinjene države rešiti kontinentalno situacijo. Pa tudi londonski finančniki so pričeli dajati nemškim industrijalcem koncesije. Dajajo jim dolgoročne kredite, pripravljeni so pa celo podpirati v Ameriki večje posojilo. Zastoj v naturalnih dobavah na konto reparacij je po neuspešnih pogajanjih g. Stinnesa z generalom Degouttejom poostril napeto situacijo, ker je Stresemannova vlada imela dovolj posla z valutno reformo in ker nikakor ne more trenutno financirati reparacijskih dobav. G. Poincare je smatral ta korak nemške vlade za nadaljevanje pasivnega odpora in je sklenil prekiniti vse zveze z nemško državno vlado. Politični položaj bi se bil prav lahko ublažil, da niso dospela iz Nemčije značilna poročila o dogodkih v Draždanih, Monakovem in Aachenu.

Na Quay d' Orsay-u so tri dni zaporedoma odklanjali vsako informacijo o dogodkih v Nemčiji. Povdarjalo se je le, da Francija ne podpira bavarskih stremljenj ter da se obnaša v Porenju nevtralno. »V zasedenem ozemlju priznavamo vsako silo, ki je izšla iz naroda in ki je v stanju, jamčiti za javno varnost.« Tako se je oficijelno reklo nekemu novinarju. Formula je vsekakor elastična. Ali govorita gg. Deckerin Guthardt v »imenu ljudstva«? G. Tirard si ne upa odgovoriti na to vprašanje. In formirani krogi menijo, da se Francija ne bo spuščala v pogajanja znachensko gospodo. Generali in njihovi politični sekundanti so mnenja, da bo zmaga šele v onem trenutku popolna, ko »bodo obmejni kantoni Prusije prestavljeni na drugo obalo Rena.« Kaj bo potem z reparacijami? »Ne bomo živeli, če Nemčija umira«, tako je pisala gospodarski informirana »Information«. Radikalci so sklenili napovedati borbo vsaki vladi, ki bi hotela rešiti reparacijsko vprašanje tako, da obenem ne bi izločila imperijalističnih činiteljev pri pogajanjih z Nemčijo. V globini francoske narodne duše je Francija zavzela pozo pričakovanja. Upanja je dovolj, da bo g. Stresemann obvladal zmešnjavo, ter da bo pristopil zaveznikom z novo skrajno ponudbo, kateri bi sledila pogajanja. Ustvaril bi se organizem, ki bi — opremljen z dalekosežnimi pooblastili — čuval nad vsem finančnim aparatom. Prvi pogoj pa je enotnost države, ki mora ostati nedotakljiva.

Javnosti na znanje.

Predsedstvo pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja:

Kr. italijanski konzularni delegat v Ljubljani g. de Comelli je poslal g. velikemu županu dopis, v katerem mu naznanja, da je prejel od kr. italijanskega opravnika poslov v Beogradu nalog, naj sporoči pokrajinski upravi sledeče:

»Ni. Eks. predsednik ministrskega sveta je preklical naredbi videmskega in tržaškega prefekta glede obvezne dvojezičnosti slovenskih listov. Ponavljam, da sta bili ti naredbi za sedaj preklicani in ne samo suspendirani, kakor se to hoče dopovedati v Ljubljani, da bi tako upravičili agitacije, ki imajo prikrit namen motiti dobre odnošaje med obema državama. Blagovolite sporočiti gornje dobesedno pokrajinski upravi. Summonte.«

To se daje javnosti na znanje.

(Iz tega uradnega obvestila je razvidno, da sta preklicani samo naredbi videmskega in tržaškega prefekta, da pa ostane v veljavi naredba puljskega prefekta, ki je prepovedal celo prihajanje naših listov v Istro. Ured.)

Iz boljševiške Rusije.

Boljševiki in revolucija v Nemčiji.

Sovjetska vlada se mnogo peča z razmerami v Nemčiji. Na tajnem posvetovanju Kominterna (osrednji odbor za komunistične internacijonale) je Trockij naglašal, da je treba počakati z revolucijo v Nemčiji, ker za revolucijo razmere še niso ugodne. Radikalci z desnice so v Nemčiji dobro organizirani in imajo precej izgleda, da zmagajo. Njihova zmaga bi pomenila strahovito reakcijo za vso Evropo. Nemški komunisti, dasi precej številni, so le preveč nacijonalisti, radi česar jim internacijonala ne zaupa. Končno je po Trockijevih izvajanjih sovjetska vlada za enkrat še preslaba, da bi mogla podpirati nemško revolucijo in se obenem vzdržati v Rusiji.

Sovjetska vlada je pri tej priliki prvič priznala, da je preslaba za svetovno revolucijo. Trockij bi se tu sicer dobro spoznal, toda vprašanje je, če bi ga ubogali fanatiki, ki sanjajo o revoluciji in pa avanturisti, ki v Rusiji niso dobro upeljani in ki radi tega upajo, da bodo kaj več dosegli v Nemčiji. V komunistični stranki se že govori, da je postal Trockij preveč desničar.

Novačenje.

Boljševiki so nedavno mobilizirali mlajše letnike rekrutov, vendar se jih boje. Vežbanje se vrši z lesenimi puškami, celo z batinami, ker se domneva, da bi mogle postati pristne puške v njihovih rokah nevarne za njihove poveljnike. Strokovni častniki, to so bivši carski oficirji, imajo pri sebi še »tovariše«, učence novih rdečih vojaških kurzov, ki so pravi vohuni. Armada in črezvičajka sta edini stvari, s katerimi se peča sovjetska Rusija.

Angleški glas o naši kraljevini.

General Tomson, britanski višji komisar v Bolgarski, ki se je pred kratkem vrnil v Anglijo, je objavil v »Observer-u« v zadnjih treh tednih serijo člankov pod naslovom »Nazaj z Balkana«. V dosedanjih člankih se je bavil posebno s sedanjimi razmerami v Bolgarski, dočim objavlja v zadnji številki z dne 28. oktobra pod istim naslovom članek o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, v katerem daje pregled srbsko-hrvatsko-slovenskih prilik.

Tomson pravi, da so skoro vsi Srbi centralisti po prepričanju in da uvaja sedanja ustava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev centralizem. Nasproti srbskemu centralizmu pa obstoja federalizem Hrvatov in Slovencev. Hrvati in Slovenci zahtevajo avtonomne uprave in zbore ter odstranitev srbskih uradnikov s položajev v nesrbskih krajih. Radić gre še dalje v svojem federalizmu: nedavno je v svojih pogajanjih s Pašićem zahteval nezavisno hrvatsko republiko v mejah federativne kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, kateri bi bil kralj Aleksander simbol in poveljnik vojske za časa vojne. Četudi se tem Radićevim zahtevam ne more pripisovati praktična politična vrednost, se Radić ne omejuje na nje, temveč javno izjavlja, da je on za absolutizem seljakov, in proti davkom in vojni službi. Škoda je, dodaja Tomson, da se federalizem ni prikazoval z več umerjenosti in doslednosti in da Radić ni našel načina, da pledira za federalizem v parlamentu s pomočjo opozicije. Edini človek, ki bi mogel najti kompromis med srbskim centralizmom in hrvatsko-slovenskim federalizmom, bi bil Pašić, znan po svoji pomirljivosti. Pašić je srbski Gladstone, potrpežljiv in umirjen državnik.

Tomson iznaša dalje vrednost drugih političnih voditeljev, g. Davidovića in dr. Korošca ter prikazuje posebnosti srbskega, hrvatskega in slovenskega plemena, posebno pa naglaša vrline in demokratizem Srbov. O kralju Aleksandru pravi, da uživa popularnost in da se je položaj dinastije okrepil vsled rojstva prestolonaslednika. Končno pravi, da zavisi bodočnost kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev posebno od mlade generacije in postavlja vprašanje, da-li bodo milijoni teh mladih ljudi živeli kot državljani skupne države, ali pa se bodo razdvajali z intrigami.

Bombna eksplozija v Beogradu.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Včeraj se je pripetila v Beogradu bombna eksplozija. V Katićevi ulici št. 15 so našli tam zaposleni delavci v podstrešju francosko bombo in se zbrali okoli nje. Pri pregledovanju je nekdo udaril na vžigalo. Ko je eden teh delavcev zapazil, da se bo bomba razpočila, jo je hitro vrgel v pritličje hiše, kjer je takoj eksplodirala in na mestu ubila enega delavca, štiri težko, večje število pa lahko ranila. Oblastva so takoj uvedla preiskavo.

Kralj v Nišu.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Ko je Nj. Vel. kralj Aleksander spremil Nj. Vel. kraljico Marijo in prestolonaslednika na parnik, je odpotoval v Niš s kneginjo Jeleno in spremstvom. Na kolodvoru so ga pozdravili člani vlade in generali. Nj. Vel. kralj ostane nekaj dni na lovu v niški okolici.

Prvo potovanje prestolonaslednika.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Snoči ob pol 10. sta odpotovali z ladjo v Gjurgjevo, odkoder nadaljujeta vožnjo v Bukarešto, Nj. Vel. kraljica Marija in njena mati romunska kraljica z mladim prestolonaslednikom, ki napravi s tem svoje prvo potovanje. Na ladijskem postajališču so se poslovili od nijju Nj. Vel. kralj Aleksander in Nj. Vis. kneginja Jelena, potem spremstvo in generaliteta. Kraljica ostane v Romuniji 15 do 20 dni. Z njo so odpotovale njene dvorne dame in polkovnik Kostić, ki je dodeljen kraljici za čas njenega potovanja.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Nj. Vel. kralj Aleksander je na dan krsta svojega prvorojenca dovolil, da prevzame prestolonaslednik pokroviteljstvo nad Aeroklubom. Uprava društva je imela povodom tega velikega odlikovanja izredno sejo, na kateri se je sestavila zahvala vladarju za ta čin.

Delovanje radićevcev.

Zagreb, 31. oktobra. (Z) V nedeljo 28. t. m. je bila seja hrvatskega narodnega zastopstva, o kateri je bil danes izdan komunike, po katerem so bila na tej seji predložena poročila o delovanju Stjepana Radića v Londonu in o izvedbi organizacije stranke v Dalmaciji, Bosni, Prekmurju in Vojvodini. Zbirali so se tudi prispevki za volilni sklad. Razen tega je bilo rešeno tudi nekaj manjših zadev stranke, nakar se je razvila živahna debata o političnem položaju.

Beograd, 31. oktobra. (Z) Današnja *»Tribuna«* poroča iz Zagreba, da se je na zadnji seji hrvatskega narodnega zastopstva vršila živahna debata, ali naj gredo poslanci Radićeve stranke v Beograd, ali pa naj nadaljujejo svojo pasivno politiko, glede katere tudi sami priznavajo, da je popolnoma neplodna. Pod uplivom Stjepana Radića iz Londona se je že začelo pojavljati mnenje, da je treba iti v Beograd. Doznava se namreč, da so angleški politiki, katerim se Radić vedno pritožuje nad srbsko hegemonijo, odgovorili: »Pojdite v parlament in povejte tam svoje želje!«

„Radikalski Glasnik“

Poziv!

Pozivamo vse naše pristaše, da se čimprej — po možnosti še tekom tega tedna — organizirajo v smislu navodil, ki smo jih objavil v »Radikalskem Glasniku« — »Jutranjih Novosti«. V to svrho naj se v vseh občinah, kjer se nahaja vsaj 10 naših pristašev, organizira krajevni odbor. Želeli bi, da se izvrši ta organizacija na inicijativo naših pristašev. Nikdo naj se ne boji vstopiti v našo stranko; v stranko, po katere programu in delu ter s pomočjo ogromnih žrtev najboljših sinov našega naroda se je ustvarila naša velika kraljevina. Nikdo naj se ne boji delovati v stranki, kateri je narod dal preko svojih narodnih zastopnikov v roke vlado in težko dolžnost, da organizira našo mlado kraljevino ter da ji izdela osnovne državne zakone. Nikdo naj se ne boji vstopiti v stranko, ki je edina sposobna, da pripelje ves narod iz težkega stanja, v katerem se nahaja. NRS je dokazala, da more potom svojih voditeljev rešiti težka finančna vprašanja ter dovesti državo k napredku in blagostanju. Kdor deluje za jačenje in širjenje NRS, ta deluje za blagobit svojega mesta, svojega kraja, cele Slovenije in cele države.

Naprej v Narodno radikalno stranko! Moč politične stranke leži v njeni organizaciji, moč organizacije pa v disciplini in redu, ki se morata uveljaviti v vseh organizacijah.

V našem listu dobi vsak pristaš in član točna navodila, kako treba sprovesti organizacijo, kako se vpisujejo in sprejemajo člani, radi tega je potrebno, da se drže točno teh navodil.

Ko bo organizacija izvedena, prosimo, da na naslov: »Akcijski odbor NRS v Ljubljani (poštni predal 106) pošljete poročilo po sledečem formularju:

Volilni okraj: . . . . . .

Politični srez: . . . . . .

Krajevni radikalski odbor: . . . . .

Na radikalskem zborovanju v . . . . . ki se je vršilo dne . . . . . 1923, se je ustanovil krajevni radikalski odbor za občino . . . . . .

V smislu strankinega statuta izvoljeni odbor se je konstituiral na sledeči način:

Predsednik: . . . . .

Podpredsednik: . . . . .

Tajnik: . . . . .

Blagajnik: . . . . .

Odborniki (najmanj 1): . . . . .

Ta krajevni radikalski odbor šteje dosedaj . . . . . članov.

Za sprejemanje pošte je bil določen g. X. X. in se naj pošiljajo vsi dopisi na njegov naslov.

V . . . . . dne . . . . . 1923.

Tajnik: . . . . **Predsednik:** . . . .

— **Kraj. odbor NRS v Novem mestu.** V odborovi seji 24. t. m. se je sklenilo, z ozirom na predstoječe volitve v občinski zastop Novomesto-Kandija poskusiti osnovati napreden blok. V ta namen skliče g. dr. Viktor Gregorič, predsednik krajevne in srezke organizacije NRS in sedanji gerent v Novem mestu-Kandija, kot privatna oseba v kratkem času zaupni sestanek vseh naprednih organizacij.

— **Odbor kraj. org. NRS v Novem mestu** javlja vsem članom, da se vrši zaupni sestanek v soboto 3. nov. 1923 ob 20. (8.) uri v posvetovalnici v mestni hiši. Udeležba je za vse člane obvezna. Neopravičeno odsotni člani se črtajo iz vrste članstva. Vsak član je dolžan obvestiti o tem tovariše

Dnevne novosti.

— **Prihodnja številka »Jutranjih Novosti«** izide zaradi današnjega praznika v soboto, dne 3. t. m. zjutraj.

— **General Sava Tripković.** Pred kratkem smo poročali, da je bil imenovan gosp. polkovnik Sava Tripković brigadnim komandantom v Ljubljani in povišan v čin generala. Po sklepu ministrskega sveta pa odide gospod general Tripković v Pariz, kjer se udeleži dvamesečnega kurza za divizijske generale, ki ga otvori 4. novembra francosko vojno ministrstvo za francosko generaliteto. Gosp. generalu na tem imenovanju iskreno čestitamo. Gosp. general je že kot kapetan služil in študiral v francoski armadi in nam je v toplem spominu, ko je prihitel z gosp. divizijskim generalom Smiljanićem v Slovenijo ter prevzel poveljstvo nad ljubeljskim odredom, kateremu je poveljeval skoro 6 mesecev ter z maloštevilno vojsko zavzel Celovec. Kot komandant Artiljerijske podoficirske šole v Mariboru je s svojim strogim, odličnim in vselej pravičnim vodstvom povzdignil šolo na vrhunec ter bil od vsega častniškega zbora, mnogoštevilnih slovenskih dijakov v šoli in vsega prebivalstva globoko spoštovan. Po sklepu divizijskega kurza za generale v Parizu, se vrne gosp. general Tripković zopet na svoje mesto v domovini in prevzame poveljstvo nad našo brigado v Ljubljani.

— **Premestitve v davčni službi.** Davčni oficijal pri davčnem uradu v Ormožu Matija Križan je premeščen na lastno prošnjo za davčnega oficijala pri davčnem uradu pri Sv. Lenartu. Davčni praktikant pri Sv. Lenartu Romuald Hribarnik pa je premeščen v Ormož.

— **Premestitev v poštni službi.** Poštarica VI. razreda Matilda Trstenjak je premeščena iz Murske Sobote k Sv. Trojici v Slov. Goricah; poštarica VI. razreda Marija Postl pa je iz Murske Sobote premeščena v Dubrovnik.

— **Nov kazenski zagovornik.** Višje deželno sodišče v Ljubljani je sprejelo Frana Tavzesa, notarja v Logatcu, na njegovo prošnjo v imenik kazenskih zagovornikov svojega okoliša.

— **Amnestija za vojaške begunce.** Z ukazom S. br. 9211 od 21. oktobra 1923 so oproščena in pozabljena vsa kazenska dejanja samovoljne oddaljitve, begstva in dogovorjenega begstva iz vojske vseh onih podoficirjev, kaplarov in redovov naše vojske, ki so izvršili ta dejanja od 8. junija 1922 pa do 21. oktobra 1923, a so se sami vrnili ali se še bodo vrnili v svoje komande, oziroma se bodo sami prijavili vojaškim ali civilnim oblastim radi vrnitve v njih komande najdalje do 21. januarja 1924. Zainteresirano občinstvo naj opozori na ta ukaz vse begunce, da se najkasneje do 21. januarja 1924 sami prijavijo oblastim, ker je to v njih lastnem interesu.

— **G. dr. Niko Županič** se je ustrašil »Jutra«, tako pripoveduje slovenačka demokratska trobenta, in ni prišel na protestni shod v »Union«. Pooblaščeni smo izjaviti, da g. dr. Županič samo zato ni prišel na manifestacijo v »Union«, ker je moral isti v nujnih poslih v Beograd. Izročil pa je pozdravno pismo zastopniku Akcijskega odbora NRS, g. Franketu, ki pa pozdrava ni prečital, ker je bil skupni odbor prisiljen omejiti število govornikov in čas govorov. »Jutro« seveda ne more drugače, da po svoji stari navadi laže in obrekuje ter dolži Županiča — zvez z Italijani!! No ja, kdor verjame »Jutru«, se nam smili. Še bolj pa se nam smili moralna kakovost ljudi, ki so zmožni takih laži in obrekovanj, ki presegajo celo najhujše predmestne nemoralnosti. Fej takim ljudem, pa — nič več!

— **Vojne olajšave po novem zakonu o ustroju vojske in mornarice.** Po naredbah ministrstva vojske in mornarice z dne 23. septembra 1923, F. Dj. št. 41.150 in z dne 6. oktobra 1923, F. Dj. št. 42.993, se letos potrjenim mladeničem določi rok službe v kadru po novem zakonu in po novem zakonu se priznajo tudi vojne olajšave. Rok službe za vse vrste orožja, razen mornarice, je doočen na 18 mesecev, skrajšani rok pa na 9 mesecev. Mornarji služijo 24 mesecev, dijaki, ki imajo najmanj šest razredov srednje šole, 9 mesecev, če pa po devetih mesecih ne napravijo izpita za rezervnega častnika, 14 mesecev. Bogoslovci služijo 6 mesecev, samci ali osameli, ki nimajo imetja, služijo polni rok, dediči imetja pa skrajšani rok. Člen o vojnih olajšavah se nekoliko razlikuje od doslejnih določil. Novo določilo se glasi: a) V rodbinah, v katerih so samo ženske, se nabornik oprosti kot hranilec kadrovske službe le tedaj, če rodbina plačuje 20 ali manj dinarjev neposrednih letnih davkov; b) Nabornik iz rodbin, v katerih so samo ženske, služi skrajšani rok 9 mesecev kot prvenec ali edinec, če rodbina plačuje nad 20 Din neposrednih letnih davkov; c) potrženemu naborniku iz rodbine, ki plačuje manj kot 20 Din neposrednih letnih davkov, ako ima brata pod 17 let starega, se odloži služba v kadru dotlej, da mlajši brat izpolni 17. leto, in to le do 25. leta nabornikove starosti, na to pa služi skrajšani rok.

č) skrajšani rok 9 mesecev se prizna tudi onim rekrutom, v čigar rodbini sta od leta 1912 do 1920 padla ali umrla vsled ran iz vone službe dva ali več članov rodbine. Vsi leta 1899, 1900, 1901, 1902 in 1903 rojeni mladeniči, ki so bili letos potrjeni kot hranilci, samci ali samohranilci, ter oproščeni službe v kadru se pozivajo, da do 4. novembra t. l. predlože rodbinske pole in potrdilo davčnega urada v posrednem letnem davku mestnemu vojaškemu uradu v Mestnem domu. Rekrutom, katerim sta v družini od 1912 do 1920, kakor zgoraj omenjeno, padla ali umrla dva ali več članov rodbine, je takoj, vsaj pa v dveh mesecih mestnemu vojaškemu uradu v Mestnem domu predložiti dokazilo. Teh rokov se je strogo držati, ker se na pozneje vložene prošnje ne bo oziralo.

— **Doprsni kip Nj. Vel. kralja Aleksandra** je razstavljen v trgovini z umetninami Karol Till na Kongresnem trgu. Kip (v mavcu) je umetniško izvršil naš znani kipar Tine Kos, ter je brez dvoma najboljši kraljev portret, kar se jih je dosedaj videlo v Ljubljani. Zato opravičeno upamo, da se bo našel kupec, če že ne med posamezniki, pa vsaj med našimi narodnimi organizacijami in denarnimi zavodi. Na željo se lahko izvrši v kamnu ali bronu.

— **Potrdila o državljanstvu.** Vsak čas se pripeti, da prosijo stranke, naj bi jim magistrati ali okrajna glavarstva potrdila, da so jugoslovenski državljani. Ministrstvo za notranje zadeve je z odlokom Sl. 3617 z dne 30. aprila 1923 oziroma U 5539 z dne 26. aprila 1923 rešilo, da je za izdajanje svedočb (spričeval, potrdil) kompetentno ministrstvo za notranje zadeve. Prošne za izdanje potrdil o državljanstvu je vložiti pri magistratu (okr. glavarstvu); priložiti je domovnico in rojstni list, pri omoženih tudi poročni list. Za potrdilo je priložiti taksno marko deset dinarjev, prošnjo in priloge pa je kolekovati po splošnih predpisih.

— **Kažipot v socijalno revolucijo.** Pod tem naslovom je priobčil ljubljanski zdravnik dr. Rudolf P. Zaletel v nedeljski številki »Slovenskega Naroda« »Poslano«, v katerem očita predsedniku stanovanjskega urada g. dr. Brileju, da je popolnoma na napačni ali direktno na koruptni poti pri oddaji prostih stanovanj in da nas bo njegova metoda rešitve stanovanjskega vprašanja privedla v najkrajšem času do socijalne revolucije. — Ker apelira g. Zaletel na iskalce stanovanj in ker sem jaz eden izmed njih, in sem vložil v teku dveh let prošnje že za nad 20 stanovanj in še nič dobil čeprav sem poročen, moram čisto objektivno ugotoviti, čeprav se nahajam v mnogo bolj žalostnemu položaju kot g. Zaletel, da se mi zdi potrebno, če dobi tako veliko stanovanje družinski oče s tremi otroci in ne morda samec. Tudi je zdravniški poklic eden tistih redkih inteligentnih poklicov, ki služi času primerno, in zdravnik lahko najde če le hoče, v novi hiši stanovanje, zato naj nam ubogim državnim nastavljencem nikar ne odjeda tistih par bornih stanovanj, ki so nam v starih hišah na razpolago za cene, primerne našim plačam. Gosp. dr. Brilej je pa, odkrito rečeno, dosedaj kazal pri dodelitvi stanovanj, toliko pravičnost in objektivnost v vsakem oziru, da moramo reči, da je naravnost smešno govoriti o socijalni revoluciji. Očitati korupnost brez vsakega dokaza uradniku, ki je na tako težavnem mestu, gotovo ni pravilen način reševanja stanovanjske krize s strani iskalcev stanovanj. — Eden izmed njih.

— **Varanje in odiranje izseljencev.** Priseljenci v Zedinjene države Amerike, zlasti novinci, so izročeni radi nepoznanja razmer in angleškega jezika odtujanju raznih prenočišč, izvoščkov in navadnih sleparjev. Pogosto se jim tudi ponujajo v nakup akcije pasivnih podjetij ali celo takih, ki sploh več ne obstoje, vobče akcije brez vsake vrednosti. Prav tako se ponujajo v nakup zemljišča, neporabna za poljedelstvo, odnosno za stavbne svrhe (močvare, silna oddaljenost železnice, nerodoviten svet), kar kupuje poučeni tujec, ne da bi preje ogledal. Za zaščito proti takim prevaram obstoji v New Yorku »Council of Immigrant Education« (odbor za pojasnila priseljencem) 244 Madison Ave, New York City, ki skrbi za to, da se po možnosti prepreči izkoriščanje priseljencev.

— **Izseljevanje dijakov v Zedinjene države Amerike preko kvote.** Ko je letna kvota naših izseljencev izčrpana, se morejo seliti v Zedinjene države Amerike le še dijaki, in sicer samo na začasno bivanje. Vložiti pa morajo prošnjo za dovoljenje na Secretary of Labor potom pristojnega ameriškega konzulata v Beogradu, odnosno v Zagrebu. V prošnji morajo dokazati, da so diplomirani absolventi višjega učilišča, v bistvu ekvivalentnega normalni ameriški univerzi, dalje kakšne eventualne uspehe imajo na znanstvenem polju ter končno podrobno navesti, kateremu študijskemu delu se hočejo posvetiti v Zedinjenih državah Amerike. Natančnejša pojasnila daje pristojni ameriški konzulat.

— **Poštna služba v Grosupljem.** Pri pošti na Grosupljem se je dne 1. okt. t. l. zopet uvedla omejena služba za brzojav in telefon.

— **Podjetje »Bat« in njegove reklame.** Po ministrski odredbi sme podjetje »Bat« v prostorih poštnih in brzojavnih poslopij, ki so pristopni občinstvu, izobešati oglase in reklame trgovin in podjetij pod naslednjimi pogoji: 1. kraj, kamor naj se nalepi ali obesi oglas ali reklama, določi upravnik, oziroma starešina pošti, 2. besedilo oglasa ali reklame mora biti napisano v srbskohrvaškem ali slovenskem jeziku, prevedeno pa sme biti tudi v kak tuj jezik.

— **Poštninska prostost južne železnice.** Po sklepu ministrskega sveta so prešle južne železnice v državno upravo in so postale s tem državna ustanova, zato so nje dopisi po zakonu v poštninski prostosti od dne 2. oktobra 1865 (člen II., točka 1.) poštnine prosti. Odslej veljajo za južno železnico tudi vse dolžnosti, ki so predpisane z novim pravilnikom glede oddaje in izdaje službenih pošiljk.

— **Neoddatne pošiljke za september 1923.** Te dni je izšel razglas o neoddatnih poštnih pošiljkah za mesec september t. l. in je v prostoru za stranke razobešen občinstvu v vpogled na vseh poštah, kar jih je v področju ljubljanskega poštnega in brzojavnega ravnateljstva. Pošiljke leže v shranjevalnem uradu poštnega ravnateljstva v Ljubljani. Naslovniki oziroma pošiljatelji omenjenih pošiljk se s tem opozarjajo, da jih v teku enega leta od dne tega razglasa dvignejo, drugače bo poštna uprava te pošiljke na javni dražbi prodala, če so brez vrednosti vsebine, pa uničila. Izkupiček za prodane pošiljke oziroma gotovina, ki bi se našla v pošiljkah, je na razpolago upravičenim osebam še za dobo nadaljnjih treh let, po preteku tega roka pa zapade v korist poštni upravi.

— **Vidiranje potnih listov med ČSR in Francijo ukinjeno.** Konzulat Češkoslovaške republike v Ljubljani naznanja vsem v Sloveniji živečim češkoslovaškim državljanom, da je na podlagi dogovora med francosko in češkoslovaško vlado ukinjeno vidiranje potnih listov za državljane francoske oziroma češkoslovaške republike. Za prestop meje češkoslovaške republike zadostuje za francoske državljane iz kontinentalne Francije in Alžira francoski potni list in za prestop meje kontinentalne Francije in Alžira za češkoslovaške državljane veljaven potni list češkoslovaške republike brez vizuma. Ostali redpisi glede potnih listov ostanejo seveda še nadalje v veljavi.

— **Generalna železniška direkcija** je odločila, da morejo posečati tudi potniki III. razreda jedilne vozove na brzovlakih in sicer med časom kosila in večerje.

— **Maša zadušnica** za padlimi italijanskimi vojaki se bo brala na Vernih duš dan ob 9. uri v župni cerkvi Sv. Petra v Ljubljani.

— **Izmenjava dijakov med našo državo in Anglijo.** Med našo državo in Veliko Britanijo je bil pred nekaj časa sklenjen sporazum o izmenjavi dijakov. Naša država je poslala na Angleško okoli 12 dijakov, ki uživajo štipendije angleškega ministrstva prosvete. Isto pravo imajo angleški dijaki pri nas, a angleška vlada ni poslala nobenega dijaka k nam. Naše prosvetno ministrstvo je na predlog prosvetnega inšpektorja v Londonu odločilo, da za svojega gojenca vzame Alberta Gordona, dijaka oxfordske univerze.

— **Zvišanje davka na kinematografske predstave v Ljubljani.** Pokrajinska uprava je dovolila mestni občini ljubljanski, da sme pobirati od današnjega dne zvišano veselično takso pri ljubljanskih kino-predstavah in sicer 25 odstotkov vstopnine.

— **Nova bolnica.** V novi proračun je ministrstvo za narodno zdravje sprejelo vsoto pet milijonov dinarjev za novo oblastno bolnico v Osjeku. To bo ena izmed največjih bolnic, ki bo opremljena z najmodernejšim bolniškim materijalom.

— **Razpis učnih mest.** Na deški meščanski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah je razpisana v stalno namestitev a) ravnateljska služba, b) služba učitelja za I. skupino in c) služba učitelja za III. skupino. Prošnje je treba poslati okrajnemu šolskemu svetu šentlenartskemu v Mariboru do 26. nov. 1923. — Višji šolski svet razpisuje v stalno namestitev 2 učni mesti na šestrazredni osnovni šoli s tremi vzporednicami na Prevaljah, in sicer eno mesto za učitelja in eno za učitelja ali učiteljico in mesto učitelja voditelja na enorazrednici v Črnečah pri Dravogradu. Pravilno opremljene prošnje je vposlati okrajnemu šolskemu svetu v Prevaljah do dne 30. novembra 1923.

— **Razpis službe služabnika.** Pri državnem kmetijsko-kemijskem bakteriološkem in serološkem zavodu je razpisano mesto služabnika, odnosno služabnice, z začetno letno plačo 900 Din, draginjsko doklado dnevnih 14 Din in eventualno rodbinsko doklado. Prošnje je vposlati najkasneje do 15. nov. t. l. na ravnateljstvo državnega kmetijsko-kemijskega, bakterijološkega in serološkega zavoda v Ljubljani. Natančnejše glej Uradni list št. 100 z dne 31. okt.

— **Pisarna Prvega društva hišnih posestnikov** in Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani se je preselila v Sodno ulico št. 4, pritličje (Vodnikova hiša), kjer se uraduje izključno od 4. do 6. ure popoldne. Razen stanovanjskih, davčnih in drugih stanovskih zadev se dobe v društveni pisarni v smislu društvenih pravil vsa potrebna pojasnila pri prodaji in nakupu posestev.

— **Kakšna bo letošnja zima?** Kakor poročajo iz raznih krajev, letos vse kaže na milo zimo. Po nekaterih krajih so doslej ostale še večje jate lastovk, ki še kar nič ne mislijo na odhod proti jugu. Po drugih krajih je drevje, ko je zgubilo listje, zadnje dni znova začelo brsteti in nekatero celo cvesti. Po planinah je še vse v najlepšem cvetju. Male gozdne živalice, ki imajo sicer v tem času že polne zimske zaloge, letos baje še zbirati niso začele. Od nekod celo pišejo, da nosijo srne, zajci in lisice še kratko poletno dlako. To vse naj bi bila znamenja mile zime. Upajmo, da se bodo domnevanja uresničila.

— **S kropom se je poparil 2 letni sin** kočarja iz Rastovke Stanko Krek. Mati je bila tako nepreviden, da je pustila dečka samega, sedečega poleg štedilnika, ras katerega je potegnil lonec z vrelim kropom ter ga prevrnil nase. Zadobil je težke opekline po vsem životu. Zdravi se v bolnici.

— **Prepir in pretepi.** V gostilni »Pri pošti« v Litiji so se sprli fantje med seboj. Med pretepanjem je bil ranjen z nožem v desno ramo zidar Anton Kolarič. — V Lužarjevi gostilni v Sneberjih pa je bil oklan med prepirom Ivan Krušič, mesarski mojster iz Studenca. Neki fant ga je sunil z nožem v trebuh in roko. S težkimi ranami so ga takoj odpeljali v bolnico. — Župan Josip, mesarski pomočnik iz Nomenj pri Radovljici se je spri s posestnikovim sinom Ivanom Burjo od istotam. Med prepirom je Burja skoro odsekal Zupanu s sekiro desno roko. Pripeljali so ga v bolnico.

— **Čegavo je kolo?** Na deželnem sodišču odd. VIII, vrata 94, imajo zaplenjeno kolo, katero so zaplenili kot ukradeno blago v zaporu se nahajajočemu Jakobu Lamprehtu s Poljan št. 3. Kolo je znamke »Waffenrad« štev. 113.946, precej obrabljeno, rjavo pleskano, s široko rdečo črto. Lastnik kolesa naj se javi policiji ali pa dež. sodišču v Ljubljani.

— **Razne tatvine v Ljubljani.** Strojni tipograf, Ivan Ciber, je pozabil v stranišču restavracije »Union« veliko črno listnico z enim večjim in 6 manjšimi predali, v katerih je imel 600 Din gotovine, več listin in vojaško odoustnico. Ko je listnico pogrešil in šel pogledat, je že nekdo porabil priliko in mu jo odnesel. — Na velikem vojaškem vežbališču je bilo pokradeno od srede septembra do srede oktobra 37 železnih drogov iz okroglega železa. Drogovi so služili za zapreke pri strelnih rovih, po 2 m dolgi in 2 cm debeli, vredni 2000 Din. — Gostilničarju Dragotinu Draščeku v Bohoričevi ulici so bile ukradene gosli z lokom, vredne 1500 Din.

— **Velika tatvina v vojašnici.** Dodatno k temu včerajšnjemu poročilu smo izvedeli, da je policija takoj po ovadbi osumila tatvine vojaškega kurjača Štefana Lukačka. Mož je tatvino dolgo časa in trdovratno tajil, končno pa je le priznal, da je on vse to ukradel in je tudi povedal, kam je skril dragocenosti. In res so našli vse ukradene dragocenosti v vojaški baraki, in sicer v neki šatulji, ki je bila zakopana v zemlji in pokrita z listjem.

— **Celjske novosti.** Nagrobnica. Danes popoldne ob 3. uri zapoje moški zbor Celjskega pevskega društva na okoliškem pokopališču dve nagrobnici. Pela se bo Narodna nagrobnica od J. Pavčiča in C. Pregeljev Slovo mrtvim. — Mestno gledališče. V pondeljek in v torek je v našem gledališču gostoval ansambl ljubljanske kr. drame z dramo »Mrak«. Igralo se je pod režijo g. Skrbinšeka tako, kakor smo navajeni od ljubljanskih gostov. Vloge so bile vse dobro zasedene. V petek se igra izvenabonementa »Mlinar in njegova hči«. — Otroka pustila brez nadzorstva. Spomladi smo poročali, da je na Dolgem polju padla v vodo 3 letna hčerka delavke Kristine Kmetič Dora Kmetič in utonila. Čez par dni so jo v bližini rudarske šole potegnili iz vode. Mati Kristina Kmetič, katera je otroka pustila brez nadzorstva, se je morala te dni zagovarjati pred sodiščem, katero ji je primodilo 3 dni zapora.

— **Mariborske novosti.** Dne 4. novembra priredi zagrebško pevsko društvo »Lisinski« v Götzovi dvorani velik koncert, na katerem se bodo izvajale razne klasične skladbe Palestrine. — V Mariboru se je ustanovila nova livarna za zvonove »Zvonoglas«. Maribor ima na ta način dvoje takih podjetij in sicer livarno zvonov tujega državljana inženerja Bühla in domače podjetje »Zvonoglas«, ki je zgradilo svojo stavbo v Tomanovi ulici. Mestna občina je sicer skušala preprečiti nastanek novega podjetja s tem, da je ustavila gradbena dela, vendar pa je pokrajinska uprava ugodila pritožbi ter prične nova livarna zvonov sedaj v polnem obsegu obratovati. — Dr. Alojzij Gradnik priredi na povabilo društva »Jadran« v soboto, dne 3. novembra ob 8. uri zvečer v restavraciji Narodnega doma recitacijski večer svojih pesmi, ki se nanašajo na zasužnjeno Primorje. — Zaradi tatvine bakra v delavnici južne železnice je bil aretiran tamkaj zaposleni delovodja Alfonz Braunitzer iz Studencev, ki ima še več sokrivcev.

— **Dva potna lista je izgubila** Helena Koščina, trgovčeva žena, iz Splita in sicer svojega in njenega soproga Vekoslava. Oblasti so ji izdale duplikate. Tudi ni izključeno, da sta bila potna lista ukradena. — Med vožnjo iz Maribora v Ljubljano pa je bil ukraden potni list št. 15.833 z dne 23. sept. Pavli Kokoschineggovi iz Maribora.

— **Kolo,** črno pleskano, znamke »Regent«, vredno 1500 Din, je bilo ukradeno poštarju Josipu Kladniku na Vranskem.

— **Trije goniini jermeni,** težki, usnjati, so bili ukradeni pri Francetu Majdiču na Viru. Jermeni so vredni 800 Din.

— **Opozorilo!** Tovarna čevljev Peter Kozina in drug, je izdatno znižala dosedanje cene v vseh svojih detajlnih trgovinah. P. n. občinstvo naj se v lastnem interesu posluži te prilike.

Sport in turistika.

— **Prvi ljubljanski lahkoatletski medklubski turnir LASK kontra S. K. Jadran,** ki bi se moral vršiti, dne 27. oktobra t. l., a se ni vršil vsled manjkajočih tekmovalcev S. K. Jadrana, se preloži fiksno na nedeljo, dne 4. novembra t. l. ob 9. uri dopoldne na igrišču S. K. Ilirije. Prireditev bode prva te vrste v Ljubljani. Vstopnice: Sedeži 5 Din, stojišča 2 Din, se dobijo v predprodaji v trafiki Sever, Šelenburgova ulica.

Velika železniška nesreča.

Maribor, 31. oktobra.

V soboto ob pol 2. uri zjutraj se je na tukajšnjem tezenskem premikalnem kolodvoru zgodila velika železniška nesreča, ki je sicer povzročila veliko materijalno škodo, vendar pa k sreči zahtevala razmeroma majhno število človeških žrtev. Ob tem času so na kolodvoru razvrščali tovorni vlak in premikali vozove. Tovorni vlak je dospel baš na križišče tirov v smeri proti Hočam, ko mu je s Pragerskega pripeljal nasproti budimpeštanski brzovlak z že zmanjšano hitrostjo 50 km na uro ter se zaletel vanj. Sunek je bil silen. Obe lokomotivi sta se zarili druga v drugo in več voz brzovlaka kakor tudi tovornega vlaka je bilo vrženih s tira. Prvi voz brzovlaka je zelo poškodovan, trije vagoni tovornega pa so popolnoma razbiti. Pri nesreči je bilo poškodovanih pe toseb, od teh dva težko, in sicer 25 letni kurjač brzovlaka Franc Kaiser iz Studencev, katermu je bila zmečkana leva noga nad kolenom in 58 letni strojevodja tovornega vlaka Karol Grossmann, kateremu je bila tudi zmečkana leva noga nad kolenom in je dobil razen tega še precej težke poškodbe na desni roki. Ta dva poškodovanca so spravili v javno bolnico. Razen njiju pa so poškodovani še nadsprevodnik Ivan Kühar iz Maribora, ki je bil prepeljan v svoje stanovanje, potnik brzovlaka Ludovik Zempliner iz Miškolca in Janos Vama iz Nagy Falve. Okrog 2. ure je v brzovlaku nastal požar, ker se je vnel plin v vozovih. Pozvana je bila požarna bramba, ki je takoj dospela na lice mesta s turbinsko brizgalno in z rešilnim avtomobilom. Za nastop brizgalnice ni bilo povoda, pač pa je ranjencem nudilo moštvo rešilnega oddelka prvo pomoč in jih odpelalo v bolnico. Čez eno uro je dospel na lice mesta pomožni vlak in se je začelo z odstranjevanjem razbitega gradiva. Dopoldanski vlaki so imeli zaradi te nezgode zamude. Vzrok nesreče še ni pojasnjen, dognala pa ga bo uvedena preiskava.

— **Kino »Ideal«** prične 1. novembra z predvajanjem senzacijonelnega epohalnega filma **»Skrivnost cirkusa Eddie Polo«** v glavni vlogi Eddie Polo, najslavnejši artist sveta. Vsebina filma ni običajna pustolovščina, temveč dobro vezana vsebina na realistični podlagi. Atrakcije, izvajane po Eddie Polo prekašajo Harry Piela in Harry Hilla. Film obstoji iz štirih delov in se predvaja: I. del od 1. do vštevši 4. novembra, II. del od 5. do vštevši 7. nov., III. del od 8. do vštevši 11. nov., IV. del od 12. do vštevši 14. nov. Predstave vrše se ob delavnikih ob 6., pol 8. in 9. uri, ob nedeljah in praznikih pa kakor do sedaj običajno dopoldne ob pol 11., popoldne pa ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri. — V nedeljo 4. nov. do vštevši 7. nov. pa se predvajajo še »Prigodki zadnje potresne katastrofe na Japonskem«. Posnetki so zelo dobro uspeli. Dostop k tem predstavam dovoljen je tudi mladini pri popoldanskih predstavah.

Novosti iz Primorske.

— **Definitivno nastavljenje slovenskih učiteljev v Julijski Benečiji.** Dne 25. oktobra t. l. je bil objavljen v uradnem listu tržaškega prefekta odlok o pravnem in gmotnem izenačenju učiteljstva v Julijski Benečiji. Med raznimi členi te določbe vsebuje sedmi člen sledeče določilo: Učitelji, ki so italijanski državljani in imajo kakovost rednih učiteljev na šolah novih pokrajin, so definitivno potrjeni v službi, razen če izda pristojna šolska oblast v teku šestih mesecev od vstopa v veljavo tega odloka ukrep nasproten tej določbi. Po tej določbi se more definitivno nastavljene učitelje, bodisi stare, bodisi mlade brez nadaljnega vreči na cesto, ako se to zazdi potrebno šolski oblasti, kjer nimajo Slovani, kakor znano, nobenega svojega zastopnika. Po tej določbi je dalje vse naše učiteljstvo v Julijski Benečiji odvisno od raznih italijanskih kolegov in predstojnikov, pa ne samo od teh, ampak vsak fašist in vsak karabinjer bo tukaj že vmes utikal svoje prste in v zadnjih dneh skušal spraviti še požrtvovalne ljudi ob kruh. Če imajo italijanske oblasti kaj časti v sebi, pač ne bodo polagale važnosti na takšne denuncijacije, saj so zadostno lahko preizkusili slovensko in hrvatsko učiteljsvo v dobi petih let.

Iz društvenega življenja.

— **Društvo slušateljev juridične fakultete v Ljubljani** je imelo v torek dne 30. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne na univerzi svoj VII. redni občni zbor, na katerem je bil izvoljen za predsednika cand. juris Kasper, v odbor pa juristi Berlic, Bučar, Pleivels, Kajnih, Ormovšek in Tomšič; za revizorja sta bila izvoljena prejšnji predsednik Sketi in cand. jur. Mejak. Na predlog jurista Mejaka je občni zbor sklenil, da priredi društvo začetkom februarja prihodnjega leta »Elitni juridični ples«; v to svrho se je izvolil veseličnl odbor, ki mu načeluje jurist Kasper.

— **Družabni klub »Bosancev«** ima v soboto, dne 3. novembra t. l. ob 8. uri zvečer svoj prvi rodbinski sestanek v restavraciji »Pri Mraku« na Rimski cesti.

— **Plesno šolo** otvori »Bratstvo« v Sp. Šiški, dne 3. novembra v dvorani hotela »Bellevue«. Plesna šola se bode vršila redno vsako soboto od 20. do 23. ure.

Dopisi.

— **Slovenska Bistrica.** V torek, dne 30. t. m. se je poročila v tukajšnji klošterski cerkvi gdč. Ivanka Versolati, hči hišnega posestnika in bivša članica tukajšnjega Sokola z g. Maksom Ramorjem, železniškim asistentom v Sisku. Bilo srečno! — Šimonov sejem v pondeljek, dne 29. t. m. je bil slabo obiskan, ker je oblast radi slinovke prepovedala prigon živine. Izvanredno veliko pa je bilo tokrat naprodaj manufakturnega blaga, ki še ni bilo predrago.

Borzna poročila.

Beograd, 31. oktobra. Devize. Dunaj 0.1185—0.1190, Bukarešta 0—42, Ženeva 1510—1515, London 381—382, Italija 383—384, New York 84—0, Pariz 498—499, Praga 248.50—249, Solun 130—135, Sofija 80—81. — Valute. Bolgarski levi 78—80, grške drahme 125—130, romunski leji 0—40.50.

Zagreb, 31. oktobra. Devize. Dunaj 0.1192—0.1205, Budimpešta 0.45—0.47, Italija, izplačilo 382—384, London, izplačilo 381—383, ček 380—381, New York, ček 84.50—85, Pariz 495—505, Praga 249—251, Švica 1512.50—1520, Varšava 0—0.04. — Valute. Dolarji 83—84, avstrijske krone 0.1205—0.1215, češkoslovaške krone 244—246.

Curih, 31. oktobra. Berlin 0.05, New York 561.50, London 25.20, Pariz 33.10, Milan 25.26, Praga 16.475, Budimpešta 0.0305, Bukarešta 2.675, Beograd 6.60, Sofija 5.30, Varšava 0.0003, Dunaj 0.0079, avstrijske krone 0.0079.

Praga, 31. oktobra. Dunaj 4.66, Berlin 2.40, Rim 157.625, avstrijske krone 4.67, lire 156.25, Budimpešta 18.05, Pariz 206.875, London 155.75, New York 34.50, Curih 624.75, Beograd 41.05.

Dunaj, 31. oktobra. Devize. Beograd 833—837, Berlin 0.73—0.87, Budimpešta 3.77—3.87, Bukarešta 337—339, London 318.200—319.200, Milan 3164—3176, New York 70.935—71.185, Pariz 4192—4208, Praga 2080—2090, Sofija 653—657, Curih 12.630—12.680. — Valute. Dolarji 70.560—70.960, bolgarski levi 631—639, nemške marke 0.68—0.88, francoski franki 4145—4175, lire 3130—3150, dinarji 822—828, romunski leji 331—335, švicarski franki 12.515—12.595, češkoslovaške krone 2062—2078, madžarske krone 2.55—2.75.

Berlin, 31. oktobra. Dunaj 1,017.000, Milan 3.252,000.000, Praga 2.115,000.000, Pariz 4.209,000.000, London 324.188,000.000, New York 72.319,000.000, Curih 12 milijard 868,000.000, Beograd 860,000.000.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 31. oktobra. Napoved: Jesensko lepo vreme bo trajalo še naprej. V mnogih krajih jutranja megla, nekaj hladnejše, lahki vetrovi.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.
Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

1.—4./XI.
„Modri Natan"
po znani drami Lessinga.
„Kino Matica".

POZOR! POZOR!
KINO TIVOLI
1.—4./XI.
Od smetarja do senatorja.
Veseloigra v 5 dejanjih.

Kino „Ljubljanski dvor"
1., 2., 3. novembra
DEMON CIRKUS
drama v 5 dejanjih po romanu „Eden iz cirkusa". V glavnih vlogah: Carl de Vogt in Claire Lotto.
4., 5., 6. novembra
Največji filmski star Jackie Coogan v filmu
OLIVER TWIST
drama po romanu Charlesa Dickensa.

Predilnica za žimo **Leo Matajc**
(Anton Globočnik)
Stražišče pri Kranju
dobavlja vsako množino vseh vrst **žime** za žimnice, tapetniška in sedlarska dela.

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr
tvornica vlasnic, kljukic, rinčic za čevlje, kovinastih gumbov i. t. d.
Ljubljana I., poštni predal št. 126.
Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo.
Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Zvezna knjigarna
Marijin trg 8 **Ljubljana** Marijin trg 8

Zbirke pesmi:

I. Albreht: Slutnje	broš. 6·— Din	vez. 8·—Din
J. Glaser: Pohorske poti . . .	„ 6·— „	„ 8·— „
Igo Gruden: Narcis	„ 10·— „	„ 12·— „
Igo Gruden: Primorske pesmi .	„ 10·— „	„ 12·— „
Tagore-Gradnik: Vrtnar . . .	„ 20·— „	„ 23·— „

Zahtevajte cenik!

Poljedelski stroji
Mlini
Žage
Gatri
Lokomobile na bencin sesalni plin in paro
Motorji
Opekarne

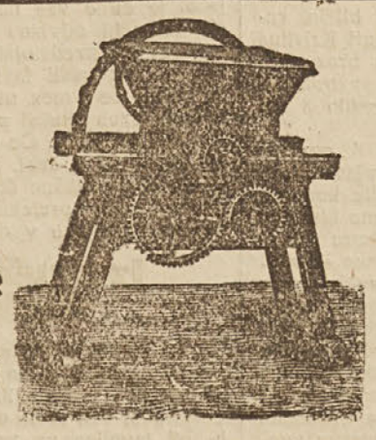

Krožne peči
Stroji za cementne izdelke
Vsakovrstne sušilnice
Transmisije
Mlinsko kamenje umetno in naravno

Lastna livarna železa in kovin

K. & R. Ježek, Maribor.
Centrala: Blansko (Č. S. R.).
Zahtevajte prospekte in ponudbe!

Ivan Zakotnik LJUBLJANA
Dunajska cesta št. 49.
Tel. 379 mestni tesarski mojster Tel. 379
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.
Parna žaga. Tovarna furnirja.

KOLIZEJ OPREMA STANOVANJ
družba z o. z.
Ljubljana, Gosposvetska c. 13
(preje Brata Sever)
priporoča bogato izbiro pohištva od navadnega do najfinejšega, prevzame vsa naročila, tudi za celotno opremo stanovanj. Zaloga vseh vrst modrocev in drugih tapetniških del.

Za leto **1924**

Beležni koledar
obenem mesečni, in tedenski koledar ter za dnevne beležke. V mapah ali s stojalom.
Žepni koledar
z notezom (12×7 cm).
Mali koledarček
(6×4 cm),
se dobi v vseh knjigarnah in trgovinah s papirjem, v lični in prvovrstni izdelavi.
Direktna naročila sprejema:
Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani
Wolfova ulica št. 1.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

St. 1.	I. Albreht: Ranjena gruda, povest, broš.	Din 12	vez. Din 17
„ 2.	R. Murnik: Na Bledu, povest . . .	„ 16	„ 22
„ 3.	I. Rozman: Testament, ljudska drama	„ 12	„ 17
„ 4.	C. Golar: Poletno klasje, izbr. pesmi	„ 20	„ 26
„ 5.	F. Milčinski: Fridolin Žolna, humor.	„ 8	„ 13

Cene se razumejo brez poštnine.
ZVEZNA KNJIGARNA - Ljubljana, Marijin trg 8 in po vseh knjigarnah.

Veletrgovina z vinom in vinogradniki
C. Fürst in sinovi v Ptuju
naznanja cenjenim odjemalcem, da je
g. VILKO BAEBLER
vinogradnik v Ptuju
vstopil kot družabnik v tvrdko.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5·—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davščino vred.

Posojilo Din 25-30.000
iščem. Kot garancijo dajem eno drevesnico in še posebej poroštvo. Plačam 10 % obresti. Ponudbe prosim na upravništvo tega lista pod: Varno posojilo.

Blazine, žima
morska trava. **Peter Kobal** — Kranj, Glavni trg, tvornica vseh vrst blazin, žime in morske trave, modroce na peresih. — Specijalna tvrdka za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! Zahtevajte oferte in cenike!

Državni uslužbenec
vdovec, se želi poročiti z gospodično ali vdovo brez otrok 40—50 let staro, katera ima nekaj premoženja. Ponudbe pod „Hitro“ na upravo lista.

Dvonadstropen hotel
v najlepšem letoviškem kraju ob železnici z 30 kompletno mebliranimi sobami z 42 posteljami, ves restavracijski in kuhinjski mobilar, proda za Din 1,200.000·—. Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Krasno posestvo
ob železnici na Dolenjskem z dvonadstropno hišo, njivami, travniki in circa 15 oralov prvovrstnega sečnega gozda naprodaj za Din 875.000.— v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Dve novi enonadstropni hiši
s trgovino z mešanim blagom, katera se lahko prevzame, z vrtom in gozdom naprodaj za 750.000·— kron. Pojasnila v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Kovačijo
z orodjem, in stanovanje se išče. Naslov v upravi lista.

Vilo na Bledu
s štirimi sobami, pritiklinami in 3000 m² naravnega parka proda za Din 150.000·— Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Kurjač
iskušen, vešč centralne kurjave, pri lokomobilah, tovarniške kurjave itd. išče primerne službe. Naslov v upravi lista.

Spalnice
4 politirane brestove in 1 jesenova se prodajo po ugodni ceni. Alojz Andlovic, Sodarska ulica štev. 2 (nad Florijansko cerkvijo).

Mlekarna Kos
v Mariboru, Jenkova ul. 6, priporoča dnevno svežo dobro mleko à 14·— K liter. Stalnim odjemalcem celoletna dobava zagotovljena.

Kupim
več vagonov zdravega, lepega in čistega korenja, belega, rumenega in rdečega. Tudi nekaj vagonov lepih, letošnjih orehov. Ponudbe s ceno, franko postaja na upravo lista pod »Korenje, orehi«.

Strežnik,
priden, vesten, zanesljiv in zmeren se sprejme s 1. novembrom t. l. v zdravilišču Golnik. Pismene ponudbe s spričevali je poslati upraviteljstvu drž. zdravilišča Golnik, p. Tržič.

Posestva od 3 do 175 oralov. **Grajščinsko** posestvo z žago in vodno močjo, vila po kupu takoj prosto stanovanje.

Gostilna v Mariboru 600.000 K **Hiše, vile,** tovarne, gozdna posestva proda pisarna Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3.

Specijalna mehanična
delavnica za popravo pisalnih in računskih strojev. L. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I.

Več kanarčkov
dobrih pevcev, par 150 Din, se proda v Florjanski ulici štev. 13, I. nadstropje, levo. Vprašati: Lapajne-Žuraj.

Priporoča se
konfekcija, krojačnica za dame in gospode po meri, po najmodernejših žurnalih. Brata Brunskole, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Posestvo 66 oralov, 36 oralov gozda živina in letnina K 1,200.000·—.

Grajščini slična vila z 3 orále parka in prostim stanovanjem v MARIBORU K 3,000.000.—·

Posestva od 3 do 175 oralov, kakor grajščinska posestva.

Gostilna z ali brez posestva, mesarija, stanovanjske hiše, vile, trgovine.

Žaga z posestvom lesni kraj proda pisarna Zagorski, Maribor, Barvarska ul. 3.

Gostilna
dobro idoča, s stanovanjem, cena 350.000 K se proda. Kupec se lahko naseli takoj. Pojasnila daje Pleško, Zagreb, Marulićeva ulica 5.

Enonadstropna hiša
z vrtom v Spodnji Šiški, posebno ugodna lega za otvoritev trgovine, s takoj prostim stanovanjem naprodaj za 300.000 Din v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Brivski pomočnik
išče primerne službe v Ljubljani ali izven. Naslov v upravi lista.

Mali oglasi v „Jutranjih Novostih“ imajo velik uspeh!

Kuhinjska posoda
emajlirana in aluminijasta.
Na debelo! Na drobno!
Po izredno nizkih cenah pri
I. Pestotnik & drug, Ljubljana,
Dunajska c. 33. Skladišče Balkan.
Telefon 366. Telefon 366.

„SLOVAN“
letniki 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1915, 1916 in 1917 se dobijo v
ZVEZNI KNJIGARNI
Ljubljana, Marijin trg 8.
Cena broširanem izvodu Din 64·—.

Za naše malčke!
Najcenejše in najhvaležnejše darilo našim malim je:
Moj zverinjak
knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratek čas Din 6·—
Moji ljubčki
živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 15·—.
Mladi slikar
10 tiskanih predlog za pobarvanje z akvarel-barvam ali pastel-barvniki Din 4·—
Črnipeter
staroznana, vesela družabna igra za zimske večere. 1 igra Din 4·—.
Na novo izšla knjižica:
Ivan Albreht:
Zelena livada
Zbirka izvirnih pesmic, mičnih povestic in pravljic iz domačih in tujih krajev. Obsega 64 strani. Najprimernejše darilo za našo nežno mladino. Cena lično vezani knjižici Din 15·—.
Vse se dobi v
Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8

Oblastveno dovoljena razprodaja.

Ker nameravamo oddelek za **pletenine, trikotažo** in **perilo** popolnoma opustiti, prodajamo od ponedeljka dne 29. oktobra vse v to stroko spadajoče blago po **globoko** znižanih cenah. V poštev pridejo različne volnene modne jopice, jumperji, sviterji, čepice, dokolenice, gamaše, floraste, svilene in Patent-nogavice, nogavice za gospode, volneno bombažasto normalno in Jaegrovo perilo, različno perilo za dame in gospode izgotovljeno iz najboljšega batista, šifona in cefirja, predpasniki iz kretona in klota, svilene in etaminaste bluze, dalje vsakovrstni žepni robci, triko in glace rokavice, ovratniki, kravate kakor tudi razna kosmetika in galanterijsko blago.

Razprodaja se vrši toliko časa, dokler traja zaloga.

A. & E. Skaberne.

Izdaja in tiska »Zvezna tis[illegible] in knjigarna« v Ljubljani

Smuts in evropska kriza.

Stebri svetovne zgradbe se majajo in zdi se nam, da ni več rešitve iz današnjega kaosa! Še nikoli ni bil svetovni položaj tako krivičnega in grozečega značaja kakor zadnje dni in upravičena je bojazen pred splošno svetovno-gospodarsko propastjo, ako se še v zadnjem hipu ne bo spremenila smer svetovnega kolesa! Vsem objektivnim motrilcem sedanjega vsemu civiliziranemu svetu skrajno nevarnega stanja je danes že popolnoma jasno, da se bliža splošna katastrofa, ako se svetovni gospodarji ne bodo spametovali še ob pravem času. V svoje veliko zadoščenje lahko rečemo, da se že pojavljajo in oglašajo treznomisleči možje, dvigajoči svoj glas, da se prenehа s sedanjim pogubonosnim političnim kurzom in na ta način prepreči sicer neizbežno nesrečo!

Ko je pred nedavnim časom bila otvorjena v Londonu imperijska konferenca t. j. konferenca ministrskih predsednikov vseh angleških dominijonov ter zastopnikov angleške vlade, se je še prerokovalo, da bo konferenca velikega, morda odločilnega pomena za nadaljni razvoj evropske politike. Kakor vse kaže, se niso varali! Ne le angleška, temveč sploh vsa svetovna javnost se trenutno nahaja pod globokim vtisom, ki ga je zapustil človekoljubni govor generala Smuts-a, ministrskega predsednika južne Afrike; nervozno sedaj pričakujejo posledice, ki morajo slediti dotičnemu politično-velevažnemu govoru. Kaj hoče Smuts? Južno-afriški premijer je trdnega prepričanja, da ne smemo več hoditi po starih, nevarnih poteh, ako nam je na tem ležeče, da ozdravimo ali vsaj poskusimo omiliti današnje žalostne razmere, ki vsebujejo kal neizbežne, velikanske in splošne katastrofe. Smuts vztraja radi tega na stališču, da se naj skliče nova mirovna konferenca (ki pa bi bila zgolj gospodarskega značaja!) vseh onih držav, ki so podpisale verzajsko mirovno pogodbo, da se sedaj po mnogih in upoštevanja vrednih izkušnjah še enkrat posvetujejo glede reparacijskega in glede vprašanja zavezniških dolgov, ki predstavljajo pravzaprav izhodišče vsega današnjega gospodarskega zla; konferenci se naj pritegnejo tudi zastopniki nemške vlade, da se posreči na ta način ustvariti vsem vzdržljivo stanje. Smuts-ov govor je vzbudil velikansko pozornost in postal je prava senzacija. Že se oglašajo razni znameniti angleški politiki, med njimi posebno lord Curzon, ki odločno zahtevajo, da se upošteva Smutsovo stališče, ki naj postane zvezda - vodnica vsej nadaljnji angleški politiki. Skoro sigurno je, da se bo tudi splošna javnost na Angleškem izrekla za dotični načrt, zakaj že precej časa opažamo, da široka javnost ne soglaša s Francijo glede njene reparacijske politike in da je prišlo vsled tega že premnogokrat do ostrih nesoglasij.

V splošnem lahko rečemo, da so tla za uresničenje Smutsovega načrta precej ugodna; edino zapreko tvori ali bolje rečeno, bo najbrže tvorila Francoska, ker jo navdaja velika in upravičena bojazen, da se bi danes, ko se je pri večini zmagovalcev svetovne vojne revanžno in pod uplivom raznih neutemeljenih predsodkov stoječe mišljenje že davno umaknilo milejšemu in tudi objektivnejšemu razpoloženju, brez dvoma rodili drugačni sadovi, kakor l. 1920.

Na vsak način pa se francoski merodajni krogi ne bodo mogli izogibati velikega vpliva splošnega mnenja in prepričani smo lahko, da bo preje ali pozneje moralo priti do uveljavljenja Smutsovega ali vsaj sličnega načrta, kajti ni druge poti, ki bi nas vodila iz današnjega kaosa v boljšo bodočnost! Gotovo se bo pojavilo veliko težav in različnih zaprek, predno bo prišlo do odrešilnega sporazuma med današnjimi gospodarji sveta, posebno z previdno Ameriko, ki je izjavila, da hoče sodelovati le na konferenci, ki jo bodo sklicali vsi signatarji verzajske mirovne pogodbe.

Alea iacta est! Misel se je sprožila in treba je, da se najdejo navdušeni propagatorji, ki bodo v stanu spraviti stvar v tek. Vidnih uspehov morda ne bo tako hitro, toda eno je gotovo: da so razne žalostne izkušnje imele za nujno posledico, da se polagoma spreminja splošno - svetovno razpoloženje, da se že pojavljajo objektivno - misleči možje, ki imajo trdno voljo ustaviti še v najskrajnejšem hipu prodiranje na silno opasni poti in ustvariti položaj, ki bo omogočal življenje brez izjeme vsem narodom! Smutsov govor nam naj bo prvi žarek onega odrešilnega solnca, ki nam bo zasijalo in prineslo lepše življenje, ako bo dovedlo današnje kritično stanje do iztreznenja vseh danes še na napačnih potih vztrajajočih merodajnih faktorjev!

U. Kasper. — Ptuj.

Avstrija in Madžarska.

Avstrija se dviga, Madžarska se pogreza. Kdo bi bil mogel to prerokovati pred tremi, štirimi leti? Takrat je bila Avstrija na robu propada, Madžarska pa je kazala nenavadne znake dviga in aktivnosti, ko se je rešila jarma Bele Kuhna in čifutsko - komunistične nasilne vlade.

Dvig Avstrije je eno najbolj čudovitih dejstev našega časa. Izvršil se je v par mesecih in je tem bolj zanimiv, če primerjamo Avstrijo l. 1921 in Nemčijo l. 1923.

Bivša habsburška prestolica ni več zapuščena nekropola, kjer raste trava med kamenjem tlaka. Dunaj je danes živahno mesto, katerega prebivalci delajo dobre kupčije in kjer tujci ustanavljajo podružnice. Državni proračun se bliža ravnovesju s hitrostjo, ki presega vsa pričakovanja, in brez dvoma se bo ravnovesje doseglo l. 1924. Kakšen je mehanizem tega čudeža?

Po splošnem mnenju je glavno dejstvo stabilizacija krone. Res je sicer, da se je stabilizirala zelo nizko, toda to je samo stranske važnosti. Glavno je, da je že eno leto na višini 325.000 za en angleški funt. Ta fiksnost je dala industrijcem možnost, da imajo podlago za svoje račune, delavcem pa zagotovilo, da se njih mezda ne razblini. Če dobivajo povprečno 135.000 kron na dan, to se pravi ekvivalent za 10 zlatih kron, lahko mirno računajo, da shajajo.

Ta občudovanja vreden uspeh se je pa dosegel za ceno, ki je bila precej huda za narodno samoljubje in ponos: ukloniti so se morali finančnemu diktatorju, ki predstavlja Društvo narodov, in ki je Holandec, g. Zimmerman. Ta izvršuje svojo diktaturo na sledeči način.

Društvo narodov je dalo g. Zimmermannu (in ne avstrijski državni banki) posojilo 125 milijonov dolarjev, ki so jih spravili skupaj z mednarodnim posojilom pod zaščito velevlasti. Na drugi strani pa plačuje Avstrija g. Zimmermannu dohodke carinarnic in tobačne režije, ki garantirajo posojilo. G. Zimmermann jemlje od tega potrebne vsote za plačevanje obresti posojila. Nasprotno pa nima avstrijska država pravice, izdajati nove bankovce. To oblast ima v rokah avstrijska nar. banka, ki je od države popolnoma neodvisna. Vladi, ki nima na razpolago niti 125 milijonov posojila, niti se ne more zateči k inflaciji, ne preostane ničesar drugega, kot obračati se na diktatorja. Ta pa daje navodila za reforme, ki jih morajo izvršiti, kajti denar je v njegovih rokah. Nobena parlamentarna vlada ne bi bila mogla uveljaviti davka na plače in živila, kajti socijalisti bi se mu bili zoperstavili: niti davka na posestvo in malo obrt, kajti krščanski socijalisti bi bili zoper njega; enako tudi ne davka na težko industrijo, kajti zoper tega bi bili nacijonalisti. G. Zimmermann pa se kot nepristanski tujec izborno drži v sredi raznih napadov in pritožb. Koncem leta 1924, se konča njegov mandat in ozdravljena Avstrija bo spet zadobila v finančnih zadevah proste roke.

Avstrijci so splošno brez zahrbtnosti sprejeli novi položaj, odkrito nasprotstvo kažejo le vseučiliški krogi, ki so prežeti pangermanskega duha.

Če s tem primerjamo Madžarsko, opazimo, da tu ne gre naprej, in sicer iz raznih vzrokov. Predvsem se še Madžarski ni posrečilo, dobiti posojila, in je zato še vedno v krizi. Od pomladi sem so narastle cene na naravnost strašen način. Da seveda temu ni vzrok zmanjšanje Madžarske od 325.000 kvadratni km na 91.000, kot radi Madžari bobnajo v svet, to vemo dobro.

Glavna razlika med Avstrijo in Madžarsko je, da prvo vlada novo, zelo inteligentno in energično osobje, ki je popolnoma prilagodeno novi državi, med tem ko so v Madžarski na krmilu še vedno predvojni ljudje. To plemstvo, ki že 70 let vlada Madžarsko, sicer ni brez zaslug, toda ni v stanu prilagoditi se novim življenjskim razmeram in voditi državo v smeri novega časa. —žu—

Iz nemških šol.

Nemški listi so nedavno poročali, da je v neki berlinski gimnaziji med inšpekcijo, v navzočnosti nadzornika Michaelerja, ki ni protestiral, profesor Tomaschkly stavil sledeča vprašanja in dobil naslednje odgovore:

Vpr. »Kakšne so barve nemške republike?«

Odg. »Črna, rdeča in zlata.«

Vpr. Kako je Heine imenoval te barve?«

Odg. »Opičje barve.«

Vpr. Odklej je konstitucija republike?«

Odg. »Od 9. avgusta 1919.«

Vpr. »Na čem je osnovana ta konstitucija?«

Odg. »Na Družabnem dogovoru Jeana Jacquesa Rousseauja.«

Vpr. Kako je Ranke nazval Družabni dogovor?«

Odg. »Pravi, da je smešen« (sic).

Lojalizem tega učiteljskega zbora je tudi smešen.

— **Mussolinijev brat.** Brat Benita Mussolinija je podjetnik, ki na francoskem opustošenem ozemlju hiše popravlja. Na vprašanje, čemu se ne vrne domov, kjer bi si brez sumnje sedaj pridobil prvovrstno stališče, je dejal: »Italija se je vdala enemu Mussoliniju, ni se pa poročila z vso družino Mussolinija! Potem pa, moj brat ni tak, da bi takisto izkoriščal oblast.« Kakšen bi bil pač odgovor, da ni diktatorjev brat imovit stavbenik?

Ruska inteligenca in boljševizem.

Že od nekdaj je bila večina ruske inteligence revolucijonarna in socijalistična. Ali boljševizem kot tak je bil le skrajna struja socijalno - demokratske stranke. Ko je ta struja pričela zmagovati, to je bilo po jeseni l. 1917 je bil stari režim že strmoglavljen, tako da boljševiški prevrat ni bil naperjen proti njemu, marveč proti marčni revoluciji. Boljševiki so naglašali, da se bore proti buržujski vladi, toda vlada Kerenskega ni bila buržujska. Radi tega je smatrala inteligenca boljševiški prevrat kot nekako bodalo v hrbet revolucije. Ekstremnost boljševizma, sanje o takojšnji oživotvoritvi socijalističnega ideala, boljševiško izdajstvo napram Nemcem in slednjič sramotni brest-litovski mir vse to je napotilo inteligenco v borbo proti boljševizmu. Bilo jih je malo, ki so boljševizmu prisojali daljše življenje od treh mesecev.

Najprej je inteligenca poizkusila svojo srečo z bojkotom. Toda stavka se je ponesrečila. Boljševiki so se polastili vsega narodnega premoženja: trgovine, bank, industrije, uradov. Vse to je bilo v njihovih rokah, in inteligenca, razcepljena v več skupin, ni imela tolike izkušnje v borbi kot delavski sloji. Morala se je umikati. Teror jo je potisnil tako ob tla, da je postal inteligent najslabši suženj sovjetske vlade.

V teku teh let se je večina inteligence, ki ni pravočasno pobegnila, prilagodila režimu. In mnogi čutijo vso nestrpnost režima: »Mi smo sužnji teh ljudi, ki so bistveno sami sužnji.« Revščina jih je prisilila, služiti režimu, in zgodilo se je, da so morali izkušeni tehniki izkazovati svojo pokornost delavcem-analfabetom. Manjšina inteligence, ki se je l. 1917. nadaljevala nove dobe, socijalističnega raja, je že davno razočarana, ne morda v idealu komunizma, marveč nad voditelji tega gibanja, ki so se obogatili in postali nekaki sovjetski buržuji. Politika »Nepa«, to je vzpostavitev kapitalizma v prid države, odnosno vladajoče stranke, je globoko razočarala.

Novi gospodarski politiki sovjetske Rusije so se nekateri intelektualci pokorili. Drugi zopet upajo, da bo nova politika dovedla Rusijo v kapitalistične razmere. Le-ti verujejo v evolucijo boljševizma, zato se ne bavijo z načrtom kontrarevolucije, ki bi bila le nova avantura po tolikih ponesrečenih poizkusih. Tretja skupina intelektualcev se boji anarhije, ki bi nastala po polomu boljševizma. Nikjer še namreč ni na vidiku tako močna in popularna oblast, da bi mogla vzpostaviti mir in red v obsežni deželi.

Končno je še mnogo takih, ki zatrepetajo ob misli, da bi se utegnila restavrirati monarhija in stara birokracija. Boje se kazni, ker so se udali boljševizmu. Te ljudi se je s strani emigracije po krivici dolžilo političnega vlačugarstva. Toda pomisliti je treba, da se velik del ruske inteligence ni mogel podati v inozemstvo, radi tega ni njegova služba komunističnemu režimu prostovoljna.

Inteligenca v današnji Rusiji je razočarana, utrujena in potlačena. Sama ni zmožna storiti prav ničesar. Prevrat od zunaj je nemogoč, ker manjka stikov z Rusijo, ponajveč pa ni niti prave slike o notranjem položaju. Mogla bi le podpirati gibanje, ki bi se pričelo v Rusiji sami. Preokret situacije je mogoč le tedaj, če bo naj pristala narodna večina, ali pa če se bo razkrojila komunistična stranka. To se utegne zgoditi vsled borbe med desničarji in levičarji.

S polomom Nemčije je ustvarjena nova situacija. Komunizem je črpal svoja sredstva in svojo moralno oporo v veliki meri iz Nemčije. Sedaj je zabredla Nemčija v tolike homatije, da nima več časa, baviti se z boljševiškimi prepiri. Moskovski vladarji so ostali brez izkušenih svetovalcev, ki so jih vse od leta 1917. dirigirali v to svrho iz Nemčije. Sedaj se moskovski krogi bavijo z drugim vprašanjem. Razmotrivajo o ugodnem trenutku za novo izdajstvo: tokrat proti svojim nemškim prijateljem. N. J.

BOLJŠEVIŠKA IMENA ŽELEZNIC V SIBIRIJI.

Boljševiki so v težnjah po novotarijah prekrstili ne samo ulice in vojašnice, kar se je zgodilo po vojni tudi v drugih državah, ampak so se spravili tudi na imena železniških postaj in jim dali razna romantična imena. Pri tem se pa niso držali raznih zgodovinskih imen, tudi ne imen velikih zaslužnih mož, ampak izbrali so imena kakor zmaj, ljubezen, poljub itd. Na vsake tri ure razdalje se ponavljajo ta imena. Ali so pri gostem ponavljanju imen ta označena tud s številkami, o tem poročilo molči. Na postajah se pogosto sliši, da se kdo pelje do postaje ljubezni, oni se pelje do postaje poljubov, a tretji zopet samemu zmaju v žrelo.

Dalje pravi poročilo, da ni današnja Sibirija več taka, kakor jo opisujeta Dostojevskij in Tolstoj. Mesto Omsk nam opisuje Dostojevskij kot samotno, zapuščeno mesto, popolnoma prikladno za sprejemanje izgnancev, katerih se je po njegovih zaporih kar kopičilo. Železnica je bila od mesta oddaljena nad 10 km. Danes pa ima mesto moderno urejen kolodvor. Na njem se nahaja toliko železniških voz, kolikor jih je bilo prej na vsej sibirski železnici. Kdor pozna mesto po opisih Dostojevskega, bi danes sploh ne mogel verjeti svojim očem, ko vidi to vrvenje po prej tako samotnem mestu. Ceste so tlakane, seveda je po Sibiriji malo mest tako srečnih.

V splošnem se morejo sibirska mesta karakterizirati s par besedami. Pravokotno od glavne ceste teče na obe strani množina vzporednih stranskih ulic. Ob teh se vzpenjajo nizke prstene hiše. Ulice so slabe, brez vsakega temelja. Le malo mest je tako srečnih, da bi imela tlakane ceste. Navadno ti v suhem vremenu prah zapira sapo, ob dežju pa toneš v lužah in le s težavo vlečeš noge iz mastnega prstenega blata. Ob strani ceste pa podijo Kirgizi svoje trojke, kakor bi dirkali za visoke nagrade.

V Omsku, kot omenjeno, so pa trdo tlakane ceste. V središču tudi moderno urejene, zidane hiše in trgovine. Po trotoarjih se vidi bolj malo kirgiških pastirjev, ki so bili včasih glavni živelj, pač pa naletiš na gospode, večinoma židovske trgovce, pa tudi eleganten ženski svet, ki se pogosto pritožuje, da ni dobila ta tega, ta onega parfuma. Za časa Dostojevskega v Sibiriji gotovo še niso poznali parfumov.

Rešimo Sokolski Tabor!

G. Koritnik:

Vseh mrtvih dan 1923.

Vseh mrtvih dan praznujemo nocoj...

Brez sveče brez vodnika
skoz duše naše sprevod se pomika
duhov povabljenih na Velepraznik svoj...

Od vseh strani so gostje prihiteli
zagrnjeni v bridkosti črne halje,
odvsepovsod, kjerkoli kdaj sijal je
Življenja žarek na drhteči veji...
zbudili so se molki s črnimi zastori —
v brezmejnem kolobarju časa razodeti —
zgostili so se v vrsto časi in prostori
iz vseobsežnosti v objem oči zajeti:
in črne vrste zibajoči val
šumi mimo sklanjaje se do tal...

Obrazi njih: skrivnosti onemele —
oči votlé: kot jezera brezdanja,
ki v njih ugasnila je poslednja zarja —
lasjé štrleči: kot srebrne veje brez
v polnočni mir razgrnjen čezinčez —
o duše té brez ognja in viharja:
v poljubih solnca izsušena morja!...

Takó se ziblje sprevod mimo nas
in sleherni od nas posluša tajni glas:

— Daj pokoj nam, Gospod! Položi svojo dlan
mehkó na našo srčno stran,
da vztrepetajo naša srca v veri,
zakaj šibak, šibak od nas je marsikteri!
Prešini nas s pogledom vseodpuščajočim
kot svojčas Magdaleno na rováš navzočim!...

Ne daj, da senco greha,
ki mnogemu je v težkih dneh uteha
kot težko breme neizraznih muk
bi nosil nespravljivo pozni unuk!

Uališi nas, Gospod!

Pogled življenja pot:
tam dete še v povojih, prve sreče plod
v zibeljki joče:
»Kje si, kje si oče?!
In mati mlada komaj od altarja
mrjè bridkosti sred skrbi viharja —
a daleč, daleč za gorami spi
nevzdramno spanje oče žrtev vojnih dni.

In dalje glej: za njim
s pogledom zbeganim
se bliža plaho zaročenka,
ki nado ji podrla je svinčenka...
iz mrtvega srca curljá še sveža kri,
ki veter z njo list lilije škropi
na polju tam, kjer lovor zeleni!
o to srce ljubilo je brez mej,
a sreče in ljubezni vžilo ni...
dve duši je prešinila bolest,
dve srci nehali sta biti...
Na čigavo vest?!

Osveti nas, Gospod!

Obrni svoj obraz od njih,
ki skrunijo spomin na Tvojo bol,
ki sejejo razkol,
sovraštvo in prepir po njivah blaženih!
Raztepi z bliskom vseuničujočim
kričáv ponos v trepet poraženih!
Zrahljaj vezi, ki v nje jih strast zaklepa,
da misel Tvoja, ta ljubezen lepa,
žareča kot nebeški meteor
na usta položi jim svoj Confiteor —
da prav spoznajo Tvoje srčno cvetje:
kraljestva božjega na zemlji razodetje!

— — — — — — — — — — — — — — —

Takó se ziblje sprevod mimo nas
in sleherni od nas posluša tajni glas...

Brez sveče brez vodnika
skoz duše naše sprevod se pomika
duhov povabljenih na Velepraznik svoj.

Vseh mrtvih dan praznujemo nocoj...

Manica:

Na pokopališču.

Prav kakor bi se bilo zgodilo šele včeraj, tako živo se spominja Potokarjeva Franica na one tedne, v katerih je preživela mnogo tihe sreče in slednjič še več tuge in bridkosti.

Franica je bila rejenka. Starišev ni poznala nikoli, bratov in sester tudi ne. S težkim delom se je trudila od zore do mraka in skušala zadovoljiti svojega varuha, osornega Potokarja, ki je tako rad omenjal, koliko je moral potrošiti zanjo za časa njene otroške dobe.

In tako je Franica, ljubljena in negovana od nikogar, dopolnila svoje dvajseto leto.

Tisti čas pa se je zgodilo v vasi nekaj novega.

Kakor v panju, tako je zašumelo med vaščani, ko so nekega večera pripeljali kakih dvajset vojakov, ranjenih na bojnem polju.

Ranjence so spravili v star, zapuščen, a za silo preurejen gradič, ki je čepel na griču, dober streljaj od vasi.

Odslej je sivo grajsko poslopje oživelo, kajti ranjeni vojaki so imeli vedno dovolj obiskovalcev in radovedne ženice so vedele že takoj drugi dan, odkod so vojaki, kake so njihove rane in še celo to so iztaknile, da so nekateri izmed njih »druge vere«.

V grad je zašla nekoč tudi Franica. Šla je od bolnika do bolnika ter jim delila domače sadje. Za njeno samaritansko delo so se ji ranjenci zahvaljevali s hvaležnimi pogledi.

Slednjič se je ustavila tam v kotu ob postelji, kjer je ležal lep mladenič, poluzaprtih oči. Franica je že hotela iti mimo, ko se ji ranjenec nasmehne, odpre popolnoma svoje modre oči ter ji namigne češ, naj se tudi pri njem nekoliko ustavi.

Že iz gestikulacije njegove roke je deklica videla, da mladenič silno trpi. Vsa polna sočutja je sedla na rob njegove postelje.

S težavo toda v jeziku, ki je bil zelo podoben njenemu materinemu, ji je vojak razlagal, kako mu je granata razmesarila nogo in da mora sedaj v svrho okrepčila čakati nekaj dni, potem pa mu bodo odrezali nogo tik pod kolenom.

Franica se je zgrozila in videč, kako se vojak muči s pripovedovanjem, je že hotela oditi, toda on jo je pogledal tako proseče, da mu ni mogla odreči. In tako je izvedela, da je prav tako kakor ona, tudi on brez starišev, da je mnogo pretrpel na svetu in končno ji je mimogrede razodel tudi to, da je vzgojen v pravoslavni veri.

Tisti večer je Franica prvikrat po mnogih letih spala zelo slabo. Obraz vojakov ji je vedno in vedno stopal pred dušo. Vso njeno notranjost je prešinjalo nekaj sladkega, nekaj nerazumljivega.

Ubožica, ki ni bila nikdar v svojem življenju deležna niti trohice ljubezni, se pač ni zavedala, da je tisto nepoznano, ki ji nocoj jemlje spanec, kal prve, čiste, deviške ljubezni.

Drugo jutro je vstala bolj trudna nego je legla. Otrla si je znojno čelo, zamahnila z roko in šepnila polglasno:

»Ah, kako sem nespametna. Saj to ni mogoče. On niti naše vere ni.«

A vendar je šla še isti dan zopet v grad in potem vsak dan. In bila je srečna, neizmerno srečna.

Nekoč pa ji vojak omeni, da se že čuti dovolj močnega in da se bo drugi dan podvrgel operaciji. Prosil jo je, naj ga obišče čez dva dni, ker bi ji prej itak ne dopustili do njega.

V veliki skrbi je preživela dva dolga dneva. Tretji dan pa jo je na vse zgodaj v jutro v grajski veži prestregel bolniški strežaj:

»Ali še nič ne veste?«

»Kaj pa?«

»Umrl je.«

»Kdo — kaj — on...?«

»Da, on! Umrl je na operaciji!«

Nesrečno dekle je omahnilo na mrzlo steno. V glavi se ji je zavrtelo in pred očmi je nastala tema...

*

Dan vseh mrtvih. Pust, meglen in vlažen dan. Na vaškem pokopališču se giblje množica črno oblečenih obiskovalcev, ki postajajo ob grobovih svojih dragih, prižigajo sveče in molijo za mir in pokoj blagopokojnih.

Na levi strani pokopališča, tik ob zidu za leseno ograjo se nahaja poseben prostor, kjer spe večno spanje za domovino padli vojaki. Skromne so njihove gomile, vidi se, da so izdihnili daleč od svojih dragih.

A vendar se tam sredi vojaških grobov dviga gomila, ki je bogato okrašena s pestrim cvetjem.

Kopa radovednežev se zbira ob grobu in ugiba, kdo vendar naj bi tako okrasil grob neznanemu vojaku in čemu.

Nihče ne ve. Pač — le ena ve, to je Franica, to so njene roke, ki so v zgodnjih jutranjih urah skrivoma kitile gomilo svojega nezabljenega...

Ko je duhovnik opravil pred velikim križem običajne molitve za mrtve, je stopil tudi na vojaško pokopališče. Množica se je vsula za njim.

In tu je duhovnik v vznesenih besedah slavil vojake, ki so se borili in padli za našo svobodo. Med drugim je pristavil:

»Daleč je tekla zibelka vsem tem, ki tukaj počivajo. Nekateri izmed njih so celo pripadniki drugih, nekatoliških ver. Toda to naj nas ne moti. Oni so naši ljubi bratje. Sicer pa vsi vemo, da je mnogo ver na svetu, toda vse vere drže k Bogu.«

Potokarjevi Franici, ki je od daleč z napetostjo poslušala duhovnikov govor, je pri teh poslednjih besedah vzplapolalo srce v neizmerni radosti.

»Torej,« je šepetala vsa blažena, »če tudi je bil druge vere, vseeno smem upati, da ga nekoč najdem tam gori...«

In zapustila je pokopališče v sladki nadi na srečno svidenje onkraj groba.

Iz kulturnega sveta.

Narodno gledališče v Mariboru.

Najproduktivnejši glasbeni zavod vsakega mesta bi moralo biti brezdvomno gledališče, ki goji opero. Maribor je kot drugo slovensko mesto poskusilo s to panogo in reči moramo, da je bil ta poiskus, če tudi je po zaslugi bivših opernih članov, uspel, vendar zelo riskanten.

Brez pravih materijelnih predpogojev, nekako iz želje, nuditi Slovencem isto, kar je nudil predvojnim mariborskim Nemcem Gradec in Celovec s svojim opernim osobjem, je vzrastla slovenska opera, katere prva sezona je za nami.

Idejo slovenske opere je zasnoval že Nučič, ki je imel tudi namen angažirati še malo pred svojim odstopom kot zakupnik Narodnega gledališča kompletno prvo zasedbo tedanje osječke opere i. s. domačine: Bukška, Rumpla, Ungerja, Pirkovo, Čaleto, Englovo in ruskega tenorja Levickyja ter slovenski oktet opernega zbora osječkega. Radi njegovega odstopa in odhoda v Zagreb je padla ta ideja, žal, v vodo in mesto kompletnega osobja, začel je tedanji začasni vodja Bratina s poiskusi! In obnesli so se!

Ako bi znala uprava obdržati to osobje, ki je obstojalo deloma iz začetnikov, bi imeli danes v Mariboru rutiniran operni personal, s katerim bi bilo delo lahko in produkcija tudi za publiko zadovoljiva. Tega jej ni uspelo, nasprotno odigrale so se baš v minuli sezoni afere, ki so razjedale zaupanje občinstva v napredek te panoge umetnosti.

Prva je zapustila mariborsko gledališče Mezgečeva, katero do danes nismo mogli nadomestiti z nobeno drugo subreto in pevko. Za njo so sledili Slovenci: Šimenc, Rumpel, Janko, Šuštarjeva, Gajeva in Rus Arhipov.

Nočemo pogrevati uspehov in neuspehov lanske sezone, ker so publiki in kritiki itak še v svežem spominu.

Pripomnili bi le, da je treba zelo dobro prevdariti repertoir, predno se ga začne izvajati. Narodno gledišče je tako slabo financijelno podprto, da more računiti z brezdeficitnim izhodom le tedaj, ako uprizarja komade, ki ugajajo tudi široki publiki. Poleg vseh ilusij o visoki umetnosti in domačih fraz imamo v Mariboru in menda tudi še kje drugje, žal, še vedno več ljudi, ki hodijo opero bolj gledat kot poslušat.

Prakticiranje v tem smislu se običajno ponesreči in lahko bi zadostoval en tak slučaj, da se ubije v publiki vso voljo, vrže finance iz ravnotežja ter upropasti opero sploh. Lansko leto smo bili precej blizu temu.

Upamo, da so bili letos previdneji v izberi, ker vsak ne zna igrati hazarda in nam na drugi strani nudi svetovni operni repertoir dovolj gradiva, da se izogne mariborsko gledališče lahko par let zapeljivim poiskusom.

Nadejamo se, da je našla uprava za bodočo operno sezono kompletno osobje, kajti resno dvomimo v rentabiliteto večnih gostovanj in to tembolj v odigranih komadih. V tem oziru smo imeli lansko leto cel eldorado, kajti pri zadnjih opernih predstavah so bili gostje solisti v večini v primeri z domačimi silami. Kvarno je pa to tudi v tem oziru, da Mariborčanom že danes noben tenor ali bariton ni zadosti dober, ker so se razvadili z zagrebškimi in ljubljanskimi gosti. Danes celo Knittl več ne vleče in ljudje bi hoteli imeti najraje Carusa, da ni že umrl.

Posebno pažnjo bo morala posvetiti uprava tudi zasedbi manjših vlog, ki je bila že lansko leto precej šibka in se izogniti enkrat za vselej zasedbam opernih partij z dramskimi člani, ki večidel sploh niso ne pevci in dostikrat niti muzikalni. To je diletantizem.

Predvsem pa se mora povečati stalež moškega zbora, ker je izvajanje večjih oper z dosedanjim — menda »oktet« sedmih gospodov — absolutno nemogoče, včasih pa celo smešno.

Posvečali bomo potrebno pažnjo tej instituciji, ki je najvažnejša kulturna postojanka Maribora in mislimo, da se uprava te svoje pozicije zaveda in bode skušala upravičiti našo nado v razcvit slovenskega Talijnega hrama v Mariboru. K.

TOLSTOJ IN TURGENJEV.

Kakor znano, niso vladali med velikima ruskima romantikoma Tolstem in Turgenjevem ravno najboljši odnošaji. O tej stvari piše Tolstojev sin Leon sledeče: Ko je Tolstoj začel svojo pisateljsko karijero, je bil Turgenjev njegov največji občudovatelj in čestilec in mu je želel kar največjih uspehov. Pogosto je pisal svojim prijateljem: »Prepričan sem, da ga bodo vsi občudovali. Ta človek bo prišel še daleč in bo pustil za seboj globoko sled.«

Polagoma pa sta se začela njuni poti oddaljevati. Tolstoj, ki je v prvih časih svojega literarnega delovanja slepo sledil Turgenjeva kot zaljubljena deklica — te pripoveduje Turgenjev sam — se je polagoma otresel indiferentnega Turgenjeva, ki je socijalne in verske ideje Tolstojeve smatral kot žalostne zablode romantikovega genija in talenta. Turgenjev je videl v Tolstoju marsikatero nedoslednost in mu je nekoč pisal pismo, v katerem mu je napisal svojo trujevo pot življenja in mu predočil tudi, kaj ga čaka v prihodnjosti. Vendar se Tolstoj na njegove kritike ni mogel ozirati, dasi je mnogo trpel, ker ga ta ni mogel razumeti. Ko je na smrtni postelji prejel to pismo Turgenjeva, so mu solze zalile oči.

— **Jutrišnji roman.** O tem vprašanju je A. Lamaudé otvoril anketo v obzorniku »Renaissance«: dobimo li v bližnji bodočnosti idejni ali pa dogodijajski roman? J. Ajalbertu je »svobodni roman zakasnila zgodovina«. A. Arnoux ne veruje v idejni roman: »Ideje so zakajeni naočniki, ki ovirajo jasen pogled in zatemnjujejo svet, mejniki, ob katere se spotikaš; romanopisec pa mora razločno videti in dobro teči, to so edine vrline, ki jih zahtevamo od njega.« A. Billy sluti povrat analitičnega romana. Bivet-Valmer si želi prevoda idejnih romanov, češ, danes je človek manj zanimiv nego ljudje... H. Bordeaux: »Niti romana z idejami ni, niti romana po formulah, niti romana dogodovščin, ampak edino roman analize, roman našega časa je.« R. Dorgelès: »Za pisatelja se mi zdi najbolj opasno, če želi pripadati kaki šoli, slediti kako določeno smer.« Ernest Charles, Desthieux, Marius-Ary Leblond, Thérive in H. Allorge verujejo v razvoj idejnega romana. J. Germain ne verjame v smrt prigodljajskega romana. Charles Brun si želi rojstva pokrajinskih romanov. Pierre Hamp bi pa rad videl, da bi idejni roman imel res kaj idej. n. k.

Japonsko slikarstvo.

V Parizu se je pričela doba slikarskih razstav, kjer je zastopanih polno inozemcev. Galerija Bernheim je zbrala najjačje življe mlade francoske šole. Sicer poreče kdo, da Morrice, Zaraga, Roovers, Van Dougan, Fužita, Kickert, Ekegardh, Kars, Pascin, Kisling, Sabbagh, Mondzain, gospa Halicka, Zarate, Survage, Marcoussis niso francoskega pokolenja, vendar pa so vsi ti umetniki kista izobrazili svoje zmožnosti ob francoski metodi, estetiki ter umetnosti.

Ta opazka točno velja tudi za Išiija, najodličnejšega zastopnika sodobne japonske slikarske šole. Kako čudovito prilagodljivost očitujejo ti Niponci! Išii se je razvil pred Olimpijo. Tudi Cézanne in Marquet nista brez upliva pri njegovi tvornosti. Veliko ročneje in odločneje nego njegov sodeželan Fužita se je pozapadnjačil. Kakor vemo, niso bili Japonci bog zna kakšni stvaritelji v plastiki, skozi stoletja so ohranili kitajsko stavbarstvo, ki jim ustreza in zadošča. Japonec ni bil zadosti filozof, ne graditelj idej, da bi bil zasnoval novo sintezo oblik; sicer pa se je v deželi potresov les sam od sebe vrival. Kakor Francija iz Rima, tako se je Nipon razvil iz Kitajske, ki je s svojo omiko žarela po vsem Daljnem iztoku, Anamu in Siamu kakor po Koreji. Japonska, ki je mlajša, je prejela od Kitaja svojo vedo, pisavo, bron, porcelan, papir, svilenino. Koreja je večkrat posredovala in ji dala svoje lončarstvo. Budizem jo je navadil svoje velike umetnosti. Indiji pa se mora Japonska zahvaliti za svojo versko rezbarstvo, slikarstvo, za svoj mehki misticizem. Kakor Kitajska je spoznala in vzljubila perzijsko umetnost, ki je prišla s trgovino po morju v 16. stoletju. Odtod vsa gibka asimilična zmožnost v zemlji vzhajajočega solnca.

Pri Japoncih se sočna domišljija spaja z natančnim in točnim opazovanjem. Kdo se more meriti z mojstri slovitih gledliških in obrednih krink, izrezljanih v les in lak, tvorečih najizrazitejše soharstvo človeškega lica? Kateri strokovnjak ni še čul o tozanski, o kanoski in o »ljudski« šoli v 18. stoletju, o barvitem bakropisu, ki je cvetel od Maronobuja do Hirošiželja? Kadar se Japoncem priznava samo drobcena umetnost občutja in spretnosti, se misli zgolj na igračke in kipce iz slonovine. Ali pa je neznano, da je Narov Budha največja bronasta soha na svetu? Sedeč je 25 m visok, pokonci stoječ bi jih imel 42. Kadar poudarjajo pri Japoncu njegovo veselje do izjemnega, se zanemarja njegova ljubav do prirode; kadar mu priznavajo zmisel za dekoracijo, se pozablja na njegovo bistro opazovanje. Splošno se govori: »Ti mali Japončki«, ker so nizkega stasa. Vendar je ta narodič porazil Kitajsko, Rusijo in Nemčijo ter si v političnem svetu priboril častno mesto. Treba je samo poznati njegovo zgodovino in njegova dela, pa bomo pritrdili, da nam v junaštvu in umetnosti more več naukov dati nego jih od nas dobiti.

L. V.

— **Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino.** Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba »Družba za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Cena vez. izvodu 18 Din, elegantno vezana 20 Din. — Priznani mladinski pisatelj Engelbert Gangl je podaril mladini zopet lepo darilce. Zbral in izdal je sedmi zvezek spisov za mladino in jih izdal v bogato ilustrirani izdaji. V knjižici so zbrane basni, legende in drobne povesti, berivo, ki je otrokom najpriljubljenejša snov. Knjiga se odlikuje po čistem in izbranem jeziku. Posebno dobro posrečene so bogate in lepe ilustracije, katerih je na 90 straneh dvajset. Ganglovi mladinski spisi so lepo darilce mladini ob vsaki priliki. Dobi se v vseh knjigarnah.

Nicolas Ségur: Renan pred ljubeznijo.

(Zanimivi dvogovori z Renanom.)

Tesno razmerje med ljubavjo in vero je venomer nadlegovalo mojega učenika. Dolgo je moral o tem razmišljati.

Drugi dan, ko sva se nastanila na pečinah v Ploumanachu z obličjem proti morju, zibana po enoličnem in nepokojnem ritmu valov, mi je še o tem govoril, kakor da nadaljuje pomenek prejšnjega večera:

— Bolj ko mislim na to, bolj uvidevam, kako globoko sta ukoreninjeni ter ozko spojeni v človeškem srcu te dve čuvstvi, ki se podpirata in družita — pretvarjajoč drugo drugega — verstvo in ljubezen.

»Včeraj sem vam pravil o nravstvenem povzdigu, o tem odkupu, ki ga je krščanstvo izvedlo glede ljubezni. Razširilo je, pomnožilo njegova notranja bogastva, jo poplemenitilo, tako da jo je potisnilo v razpol ideala, kamor jo je bil že pripustil Platon.

»Sedaj bi želel dostaviti, da je vera naredila še več za uglajenost in za pretvorbo strasti.«

»Pravila, ki sem jih naložil, moja narava, moja vzgoja mi branijo govoriti odkrito o nasladi. Seveda je ta problem vzvišen, resnično bistven in v vsakem slučaju najbolj tajinstven, zatorej najsvetejši v vesolju. Vendar pa tudi kako kočljiv predmet in kako človek omahuje, bi ga li obravnaval pred objestnostjo naših sodobnikov, ki se kaj naglo rogajo! Vendar pa ne bo škodilo, če vas opozorim, da se nasladа, oropana svojega globokega in božanskega zmisla, skrči v preprosto fizično zadoščenje, v divje telesno razburjenje. Takšno sladostrastje nas spominja naših pozemskih spon, nam nalaga rezko, poniževalno voljo prirode. Kadar nas obišče poltenost, se čutimo potisnjene v položaj nižjih životinj, ki jih ob pojanju trapi in tlači nagon, da se združijo in spajajo, podvrženi zakonom ploditve.

»Če pa naj ta skromni posel — ta stik, ki mu sledi nekaj zvijavic in trzavic, kakor ga je označil Mark Avrelij — postane vreden človeka, ga je treba očistiti, vzvišati njegove pogoje, ga zvezati z nadnaravnim izvorom in iz njega napraviti stanje milosti.

»Kadar jih čitaš, se ti vsiljuje mnenmo zavzeti, da so srednjeveški mistiki našli izraze, ki sicer ostanejo spodobni, a pri vsem tem najbolje in najsrečneje slikajo poželenje. Po svoji toplini in svoji silovitosti tvorijo spisi svete Tereze najpopolnejši popis strasti, prispele na višek svoje jakosti.

»Kadar jih čitaš, se ti vsiljuje mnenje, da je sposobno, dostojno in dovoljno drgetati pod dihom ljubavi edino takšno bitje, ki ga je pripravil zamik, bitje, ki so ga nebeška vzhičenja preobličila v sveto hranišče in čigar živci z vso čutnostjo vred so bili vzgojeni ter okaljeni z žarnimi mističnimi prividi.

»V ostalem pa sem poskusil ugotoviti in opredeliti pri Kritini de Stolnem, potem pa v spisih »Broyeur de Lin« (Teričnik), »Emme Cosilis« kakor tudi v nekih drugih, še neobjavljenih povestih, ta rahla soglasja, ta mesena in duhovna sorodstva, ta vznosita trenja teles in duš, pri katerih se zlivajo v eno po neopredeljenih odnošajih polteno razkošje in pobožnost, tajinstvenost in počutnost. In kakor sem vam rekel, dovršujem v tem trenutku dramo, kjer stvarno prikazujem, da je odkritje ljubavi za izbranega poedinca najvišja stopnja posvetitve v duhovnem redu.

»Toda kakor bi želel pravilno in brez lahkomiselnosti oceniti slične izmisline idealne in mistične vrste, mora najprej preudariti, da so edinole drhteče naravi, skrajno občutljive čudi, živčno usovršeni temperamentni zmožni občutiti neodoljivi žar in ogenj, veličastni zanos in zamik, živi vzhit, ki odločajo samostanski poklic. Vstopiti med redovnice, to že ovaja blagorodno dušo in pristavljam, izjemen stvor. »Samostan pa z neprestanim opajanjem razglabanja povečuje dovršenosti teh brezprimernih žensk, dopolnjuje njih prirojeno dovzetnost in preobraža njih telo v tajen vrt, razcveten in razvit, razprežan in razvnet ograd, ki samo čaka in kliče čustva. Meso je olajšano vsega stvarnega in gmotnega, možgani odstranjujejo sleherno prepozemsko misel, in od hrepenenja tresoče se srce se zdi monštranca.

»V takih okoliščinah se ljubezen izčisti in se kaže takorekoč kot svetotajstvo, kot zarnice in bliskavica, kot plameneč in goreč prehod od življenja k smrti, pravcati predvzem žarnega raja.«

»Obtorej pa kakšne vznosne besede pri mistikih in v Salomonovi Visoki pesmi in v Hoji za Kristom, da se označi ta netvarna in vsevišnja zveza, da se poveličuje ta ljubavna strnjenost: »Na nebesih in na zemlji ni nič slajšega, nič krepkejšega, nič višjega, nič obširnejšega, nič radostnejšega, nič polnejšega, nič boljšega... Moj Bog, ljubezen moja, ti si ves v meni in jaz ves v tebi.«

»Tako je uresničen razkošni vzor.

A. D.

EDISON O DUŠI.

Na Hardingovem pogrebu je slavni izumitelj fonografa in žarnice v pomenku z novinarji izjavil, da je napravil velik korak v raziskavanju onostranstva, ki tolikanj zanima anglosaksonske razumnike. Med drugim naj omenim samo Conana Doyla, ki je postal preverjen spiritist in veruje, da mrtvi občujejo z živimi. Edison sicer meni, da se duh rajnih ne vrača več na zemljo, vendar pa je pristavil: »Vemo, da duša ne zamrje.« Njegova teorija, bolj spiritualistična nego spritistična, je močno zabarvana z religioznim zavarovanjem.

»Ni mi bilo mogoče — je razlagal — dokazati, da duša živi še onkraj groba, in nikakor ne morem zagotoviti, da ljudje, med njimi pokojni predsednik Harding, čutijo tudi po smrti... Biva pa velik voditelj stvorov in stvari, vsevišnje bitje, ki ravna svet proti njegovi usodi. Verujem v najvišje Bitje in vse moje misli so naperjene proti zagrobnemu žitju, proti kraju, kamor odide duša, proti obliki, ki jo privzame, in odnošajem, ki jih utegne imeti z živimi. Prepričan sem, da je telo stvorjeno iz razumnih enot. Kadar se vrežeš v prst, mislim, da pamet teh enot privede ozdravitev. Veste, da imamo v životu neskončno majhne stanice, ki jih ni možno razločevati z drobnogledom. Bitnost, ki rodi gibanje in življenje v človeškem telesu, je še neznatnejša in naše znanstvene priprave, pa bile še tako dovršene, je ne bodo mogle nikdar zaznati. Kadar ta bitnost ostavi telo, je to kot ladja brez krmila, izgubi življenje ter umrje.«

Vse to je lepo, ali nekam nejasno.

PANTEON IZUMOV.

Zedinjene države so napravile načrt za ustanovitev Panteona izumov in važnih iznajdb. Stroški so proračunjeni na 10 milijonov dolarjev, ki jih bodo podpisale vse važnejše trgovske in industrijske družbe. V Panteonu bodo ovekovečeni pijonirji na polju tehnike in napredka. Njihovi izumi bodo tu shranjeni in izpostavljeni poznim rodovom. Panteon se bo nahajal v zavodu Surithsonian v Washingtonu.

— **Papeži ne mislijo za večno ostati vatikanski jetniki.** V rimski okolici se nahaja ob vznožju Monte Cava gradič Gandolfo, s katerega se nudi krasen pogled na Lago Albano in na rimsko okolico. Ta gradič je last rimskih papežev že od leta 1629. Papež Urban, ki je tu še kot kardinal imel svojo vilo, je kot papež kupil od nekega monsignorja gradič Gandolfo in ga dal popolnoma prenoviti. Od leta 1629 dalje je služil ta gradič papežem kot poletna rezidenca. Še leta 1876 so se zbirali v tem letovišču visoki cerkveni dostojanstveniki. Stari ljudje po okolici še danes pripovedujejo o velikih, hrupnih svečanostih, ki so bile prirejene v čast visokim častitim gospodom. Tudi ustno izročilo o bogatih in razkošnih pojedinah se je iz onih časov ohranilo med ljudstvom. Dogodki leta 1870 so povzročili, da je gradič naenkrat osamel in začel propadati. Sedanji papež Pij XI. pa se je zopet spomnil mirnega gradiča in ga je dal prenoviti. Odslej bodo tu stanovali stari cerkveni dostojanstveniki v pokoju. V ta namen se prenavljata in adaptirata sedaj prvo in tretje nadstropje. Drugo nadstropje pa bo papež obdržal zase in za svoje naslednike, če bodo kdaj spremenili svojo politiko in zopet zapustili Vatikan. Mogoče oni čas že ni več daleč, ko že skrbijo za letoviško rezidenco.

Láfeadio Hearn:

Vrnitev.

(Japonska pravljica.)

V davnih časih sta živela v nekem starem mestu mladenič in deklica, ki sta zelo ljubila drug drugega. Na njuni imeni se je pozabilo, toda njuna zgodba je ostala. Že v otroških letih sta bila zaročena; kot otroka sta se skupaj igrala, kajti njuni starši so bili sosedje. In ko sta zrastla, sta si postajala vedno bližja.

Predno pa je mladenič dozorel v moža, so mu starši umrli. Toda stopil je v službo bogatega samuraja, visokega častnika, ki je bil prijatelj svojega ljudstva. Kmalu je prišel v veliko milost pri svojem zaščitniku, kajti bil je prijazen, pameten in spreten v orožju. In tako je mladenič upal, da mu bo kmalu mogoče poročiti svojo zaročenko. Toda izbruhnila je vojna na severu in na vzhodu. In on je moral slediti svojemu gospodarju na bojišče. Pred sel v svoji praznoti. Sklenili so prodati vse in oditi na romanje k tisočerim svetiščem v Dichiren-Shu, za katero je treba celo leto. In tako so prodali svojo hišo z vsem, razen ploščic umrlih prednikov in pokopane deklice, katere so vse naložili v družinsko svetišče, kakor so pač bili običaji v tistem kraju.

Hodili so šele štiri dni, ko se je mladi zaročenec njihove hčerke vrnil v mesto. Z dovolienjem svojega gospodarja je hotel izpolniti svojo obljubo. Toda v pokrajinah, skozi katere ga je vodila njegova pot, je divjala vojna, ceste in prelaze so stražile čete in dolgo so ga zadrževale te in one težkoče. In ko je izvedel za svojo nesrečo, je zbolel od žalosti in več dni je ostal brez zavesti, kakor da mu je umreti.

Toda, ko je zopet prišel h moči, so se mu tudi povračali bolestni spomini, in žal mu je bilo, da ni umrl. Nato se odhodom seveda, je še mogel iti obiskat svojo zaročenko; in v navzočnosti njenih staršev sta izmenjala zaobljubna darila; in obljubil je, da se bo vrnil čez eno leto, — če bo le ostal živ, — in bo poročil svojo zaročenko.

In ko je odšel je preteklo precej časa, ne da bi prišla kaka poročila od njega; in deklica je bila tako v skrbeh, ko je pomišljala o grozečih nesrečah vojne, da je postala vsa bleda in uvela. Končno je slišala o njem od poslanca, ki je nesel novice mikadu, in kesneje enkrat ji je neki drugi znanec prinesel pismo od njega. Po tem pa ni prišla niti beseda. Dolgo je leto za onega, ki pričakuje. Leto je minilo, on pa se ni vrnil.

Že sta prešla pomlad in poletje, on pa še ni prišel; in ona je mislila, da je mrtev; in je zbolela, legla in umrla in so jo pokopali. Njeni starši, ki niso imeli drugega otroka, so neizrečeno žalovali in jim je njihov lastni dom omrl.

je odločil, da se umori na grobu svoje zaročenke; in kakor hitro je mogel iti ven neopažen, je vzel svoj meč, in odšel na pokopališče, kjer je bila pokopana njegova deklica; zapuščeno in samotno je pokopališče v Myokoji. Tam je našel njen grob, pokleknil je predenj in molil in jokal in šepetal, kar namerava storiti. Naenkrat pa je zaslišal njen glas, kako ga kliče »Anata« in je začutil njeno roko na svoji; obrnil se je in jo je videl klečočo poleg sebe: smejala se je in bila je lepa, samo nekoliko bleda. Tako je bilo njegovo srce, da ni mogel govoriti ničesar od samega začudenja, dvoma in trenotnega veselja. Ona pa je rekla: »Nikar ne dvomi; jaz sem, prav zares. Nisem umrla. Bila je pomota. Pokopali so me, ker so mislili, da sem mrtva. Moji lastni starši so mislili, da sem umrla in so odšli na potovanje. Le poglej, saj nisem umrla, saj nisem duh. Jaz sem; nikar ne dvomi. Videla sem tvoje srce in spoznala, da si vreden čakanja in bolesti... Toda sedaj pojdiva v drugo mesto, da ljudje ne bodo izvedeli o tem, ker še vedno mislijo, da sem mrtva.«

In odšla sta, ne da bi jih kdo opazil. In prišla sta naravnost v vas Minobu, ki leži v provinci Kai. Tam je bilo tudi znamenito svetišče; in deklica je rekla: »Prepričana sem, da bodo moji starši na svojem romanju tudi obiskali Minobu: če ostaneva tu, naju bodo našli in potem bomo zopet vsi skupaj.« In ko sta se ustalila v Minobu, je ona rekla: »Odpriva prodajalno.« In začela sta trgovino z jestvinami na poti, ki drži do svetih mest. Dve leti sta živela in uspevala; in rojen jima je bil sin.

Ko je bilo dete staro eno leto in dva meseca, so prišli ženini starši na svojem romanju v Minobu; in ustavili so se v mali trgovini, da bi nakupila hrane. In ko so zagledali zaročenca svoje hčere, sta vzkliknila, jokala in ga obsula z vprašanji. Povabil ju je noter, se priklonil pred njima in rekel v veliko začudenje: »Tako gotovo, kakor vam govorim, vaša hči ni umrla; in ona je moja žena; in imava sina. Ona je ravno v bližnji sobi, kjer leži z detetom. Prosim vas, pojdite jo gledat, kajti njeno srce hrepeni po trenotku, ko vas zopet uzre.«

Ko se je on mudil s svojim delom, so starši prav tiho vstopili v njeno sobo; najprej mati.

Našli so dete speče, matere pa niso našli. Zdelo se je kakor da je pred kratkim odšla. Njeno ležišče je bilo še toplo. Dolgo so jo čakali, nato pa so jo začeli iskati, toda niso je našli.

Postalo jim je šele vse jasno, ko so našli poleg odeje, ki je pokrivala mater in otroka, nekaj, o čimer so se spomnili, da so pustili pred leti v svetišču v Myokoji: malo mrtvaško ploščico, — ihai — svoje pokopane hčerke.

Gospodarstvo.

Odlikovanje razstavljalcev

INDUSTRIJSKO - OBRTNE VZORČNE IZLOŽBE V MARIBORU.

Cenilna komisija pod predsedstvom g. župana Viktor Grčar-ja je na svoji seji dne 25. oktobra 1023. na podlagi cenilnih listin priznala 76 prvih (od teh 9 soglasno) 88 drugih in 3 tretjo oceno.

Prvo oceno so dobili soglasno sledeči: Jurij Zupanič, mizarski mojster v Mariboru; Josip Tuhtan, umetni rezbar (samouk) v Mariboru; »Drava«, lesna industrijska d. d. v Mariboru; »Kristal«, tovarna ogledal in brušenega stekla v Mariboru; Ivan Sojč, kipar in pozlatar v Mariboru; Inž. J. & H. Bühl, livarna zvonov in kovin ter strojno-stavbena delavnica v Mariboru; Šimen Forstnerič & sinovi, I. jugosl. podjetje za stavbo mlinov v Mariboru; Rado Nipič & drug, kovinotiskarska industrija v Mariboru in Mariborska tiskarna d. d. tiskarsko, knjigoveško in litografično podjtje v Mariboru.

Prvo oceno so nadalje dobli sledeči: I. mariborska tovarna zamaškov, F. Ogrizek v Mariboru; Fran Čuček, tovarna gospodarskih strojev v Ptuju; Karol Wesiak v Mariboru; I. elektr. zavod za emajliranje pločevine in koles, Jos. Škof v Mariboru; F. Kajetan Ahačič, tov. kos, srpov, klin za slamorezne stroje in drugih železnih izdelkov v Tržiču; železarna »Muta« na Muti ob Dravi; Henrik Kieffer, tovarna kos in srpov, Sv. Lovrenc nad Mariborom; Franc Scheil, I. jugoslov. izdelovalnica blagajn v Mariboru; Kamnoseška industrijska družba v Celju, »Kovina« d. d. v Mariboru; Miho Vahtar, atelje za umet. knjigoveštvo in izdel. okvirjev v Mariboru; »Mirim«, tovarna čokolade in kakava, K. Zalokar v Mariboru; Avgust Sidar, tapetnik n dekorater v Mariboru; Josip Brandl, tov. za izdel. orgelj in klavirjev v Mariboru; E. G. Hoppe, koncesijonirani zobotehnik v Celju; Ivan Andolšek, izdelovanje zobotrebcev (čačkalica), Rašica (p. Vel. Lašče); Anton Marušič, pohištveno in stavbeno mizarstvo v Mariboru; Marko Nerat, elektr. kuhalnik »Ljupček« v Mariboru; Albert Löschnigg, lesni rezbar in umet. mizar v Mariboru; Franjo Kaiser, pohištveno in umet. mizarstvo, Bresternica 31.; Ivan Šafarič, mizarstvo v Mariboru; Klančnik in Kompara, pohištvo in stavbeno mizarstvo v Mariboru; Jagodič & Sajko, tapetništvo in mizarstvo v Mariboru; Vinko Vabič, ml., eksport in konzerviranje hmela, Žalec; Fran Čuček et Cie., prej W Hintze, šampanjske kleti v Ptuju; Ludvig FRANZ & sinovi, eksportni mlin in tov. za testenine v Mariboru; Verdnik & drugovi, tovarna perila v Mariboru; Josipina Letonja, tvornica perila v Mariboru; Fotograf. atelje »Makart« v Mariboru; Franc Podgoršek, bandažist in rokavičar v Mariboru; Zadruga brivcev, frizerjev in lasničarjev za Mariborsko oblast v Mariboru; Zavod šolskih sester v Mariboru; »Petovia« d. d. Ptuj; Franc Cerer, tov. slamnikov in klobukov, d. z o. z., Domžale; Ivan Kvas, izdelovanje klobukov in slamnikov v Mariboru; »Vesna«, mestni delilski zavod v Mariboru; Ivan Kravos, sedlar, jermenar in torbar v Mariboru; Gjuro Šimonović, I. zagrebačka postolarska radiona »K Zemuncu« u Zagrebu; Mijo Horvat, postolar, Varaždin; Josip Sulič, čevljarski mojster v Mariboru; R. Monjac, cipelarska radiona v Mariboru; Viljem Freund, tovarna usnja v Mariboru; K. & R. Ježek, tovarna strojev, livarna železa in kovin, Melje 103.; Razinger & drug, strojno ključavničarstvo v Mariboru; Guido Rizgers, podjetje za lesno impregniranje v Hočah pri Mariboru; Mestna plinarna, plinska industrija v Mariboru; Ivan Pelikan, slaščičarna v Mariboru; Inž. Dr. Miroslav Kasal, stavbeno podjetje, Ljubljana podr. Maribor; Rudolf Kiffmann, mestni stavbenik v Mariboru; Franjo Pergler, tov. vozov v Mariboru; Josip Stanjko, kolarski mojster v Mariboru; Franjo Verzel, podkovski mojster in izdelovatelj vsakovrstnih vozov in kočij v Mariboru Josip Gumzej, sodarski mojster v Mariboru; Andrej Marčec, sodarski mojster v Središču o./D.; Ivan N. Adamič, I. kranjska vrvarna in trgovina s konopnino, podr. Maribor; »Express« d. d., poduzeće za provodnju ručne vatrogasne sprave u Zagrebu; govina s konopnino, podr. Maribor;i?öorvr Sirk, stavbeno, strojno in umet. ključavničarstvo v Mariboru; Franc Tašker, stavbno, galanterijsko in ornamentno kleparstvo v Celju; Prva jugosl. žična industrija d. z omejeno zavezo v Celju; »Volta«, d. d., tovarna električnih žarnic v Mariboru; Lovrenc Tomažič, kotlar v Mariboru; Dimitrij Ciumac, kotlar v Mariboru; Franjo Žnider, kovač za fino orodje in izdel. tehtnic v Mariboru; Džamonja & drugovi »Vrt«, vrtnarsko podjetje v Mariboru; Ivan Jemec, vrtnarsko podjetje v Mariboru; Anton Požar, vtnarsko podjetje v Mariboru; Ignac Vauda, vrtnarsko podjetje v Ptuju. —

Drugo oceno so dobili sledeči: Makso Rovšek, umetnostni slikar v Sl. Bistrici; I. jugoslov. tov. plut. in lesnih izdelkov v Mariboru; I. A. Konegger, tov. zamaškov, Maribor-Studenci; »Braco«, I. jugoslov. tovarna barvnih trakov in karbon papirja, brata Copič, Maribor; M. Vodišek, lesna trgovina in industrija v Mariboru; Franc Schober, pekovski mojster v Mariboru; Čeršaška tov. lesnih snovi in lepenke, preje Viljem Fürth d. z o. z. v Mariboru; »Sana«, tvornica čokolade, d. z o. z. v Hočah pri Mariboru; Pavla Kerth, izdelovalka klobukov za elektr. lampe v Mariboru; »Narcissus«, tov. robe iz prešanega papirja K. D. u Zagrebu; C. Th. Mayer, foto,manufaktura v Mariboru; Ljudevit Murko, mizarski mojster v Ptuju; Tomaž Kavur, strugarski mojster v Mariboru; Lovrenc Mačič, mizarski mojster, Prevalje, Mežiška dolina; Joško Sagadin, pohištveno in umet. mizarstvo v Ptuju; »Zora«, lesna industr. družba in tov. lesenih žebljev d. z o. z., Črnomelj; Simonič, tovarna harmonik v Strnišču; Frid. Zinauer, izdelovanje štampilk iz kavčuka v Mariboru; Ferdo Kuhar, tapetnik in dekorater v Mariboru; Ravnateljstvo Dr. Ferd. Attems-ovih posestev v Sl. Bistrici; Josip Dobič, Hoče pri Mariboru, Štefan Horvatič, mizarski mojster v Ptuju; Sladkogorska tov. lepenke in papirja, Sladki vrh p. Št. Ilj; Andrej Babenko, kolarski mojster Sp. Kungota; Josip Antloga, izdelovanje košar, sit in žične mreže v Mariboru; Štefan Koter, mizarski mojster v Mariboru; Lesna in kovinarska zadruga v Strnišču pri Ptuju; Anton Kaiser, mizarski mojster, Maribor; Josip Pajtler, gačitelj živali, Pekre pri Limbušu; Kemo. tehn. pharm. laboratorium »Lavorater«, inž. E. Kandušer v Celju; »Jelen«, tvor. kem. izdelkov v Mariboru; Tovarna za špirit in drože, Račje; »Reiko«, komisija in spedicija v Mariboru; Erich Eisenmann, Maribor; Pugl & Rossmann, veletrgovina z vinom v Mariboru; Produktivna zadruga za lesno industrijo v Celju; Zabukošek, tvor. umet. študijskih, oljnatih in akvarel. barv v Mariboru; »Merkur«, mlin za papriku d. d. Horgoš pri Subotici; »Patria«, tvornica likerjev d. d. v Zagrebu; Hutter & Elsbacher, I. jugosl. alkoholna industr. družba v Ptuju; Vekoslav Kralj, pekarna in izdelovanje vanilij, cimt in otročjega prepečenca »Suhar«, Beltinci, Prekmurje; Ivo Pahor, odlikovana pražarna ječmenove kave v Mariboru; Kolinska tov. kav. primesi, trgovsko delniško podjetje v Ljubljani; Izdelki »Novis«, Milko Košir v Ljubljani; Franjo Ambrožič, črko-slikar in pleskar v Mariboru; F. Hergouth, izdelovalnica samoveznic in kravat v Mariboru; Fran Derenda & Cie., konfekcijska tovarna d. z o. z. v Ljubljani; Marija Repeš, izdelovanje stezników v Mariboru; Franja Mageri, izdelovalka perila v Mariboru; Ivana Aleš, šivilja v Mariboru; Marija Temeri, predtiskanje in vezenina v Mariboru; Schonsky & Löbl, Maribor; Alojz Pregled, špecijalist za obleke iz usnja za gospode in dame v Rušah; Dom. Fabjančič, modni atelje za gospode in dame v Mariboru; Jakob Kelc, modni atelje v Mariboru; Franc Cverlin, krojaški mojster in trgovina oblek lastnega izdelka v Mariboru; Rajko Zotter, krojaški mojster v Mariboru; Fran Koštomaj, brivec, lasničar itd. v Celju; Kunc & Comp., Ljubljana; Franc Bernik, izdelovatelj klobukov, Ljubljana 7.; Marija Koller, damski modni salon v Mariboru; Konrad Temel, sedlar, jermenar in tapetnik v Dravogradu, »Krinus«, d. z o. z. I. jugosl. izdeloval. in barvarna v Ljutomeru; »Karo« D. Roglič, tovarna čevljev v Mariboru; Anton Pavko, sedlarski mojster v Ptuju; Feliks Krštof, čevljarski mojster v Mariboru; Rupert Borko, sedlarski mojster v Središču o./D.; Henrik Egger, sedlar i jermenar v Mariboru; Anton Gaberšek, čevljarski mojster v Mariboru; J. Pfeifer ml., tvor. strojev, livarna železa n kovin, Hoče pri Mariboru; Franjo Rudel, vinarski strokovnjak, Rošpah pri Mariboru; Josip Tscharre, promet kompromiranih plinov in tehn. potrebščin v Mariboru; Accetto & drugovi, d. z o. z., stavbeno podjetje v Mariboru; Franc Ferk, izdelovalnica luksuznih vozov v Mariboru; Slavko Lešnik, kolarski moster v Mariboru; Ivan Loparnik, sodar v Ljutomeru; Rajko Pichlerjev sin, sodarska obrt v Mariboru; Matija Škripec sodarski mojster, Hum pri Ormožu; Alojz Arbeiter, izdelovanje brusilnih in likalnih kolut v Mariboru; Ljudevit Gabrian, ključavničar v Ptuju; Jože Rataje, kleparski mojster, Studenci pri Mariboru; Karol Ussar, izdelovatelj tehtnic v Mariboru; Fr. Placidus Kavčič, Vrbje pri Žalcu; Franjo Kumerc, delavnica za železne konstrukcije, stavbeno, strojno umtno ključavničarstvo z elektr. pogonom v Mariboru; Ivan Kollmann, izdelovatelj umet. peči in lesna trgovina Slovenjgradec; Jožef Jevšek, I. slov. tvor. za ročne in velike blagajne in železno pohištvo v Slivnici pri Mariboru; »Zavora« d. z o. z. I. jugosl. tov. voznih zavor, tehn. naprav in strojev v Celju;

Tretjo oceno so dobili sledeči: Franc Edlstein, mizarski mojster v Mariboru; Franc Lepenik, slikar in pleskar v Prevaljah, Mežiška dolina; Anton Nudl, mizarski mojster v Mariboru. —

Pomen inseratov.

Nedavno je bila v New Yorku novinarska stavka. Ko se je končala, ni bil nihče bolj vesel nego trgovci in bančni zavodi. Newyorški trgovski krogi se strinjajo v nazoru, da je trgovina silno trpela, ker časniki niso izhajali. Trgovci niso mogli ostati s svojimi odjemalci v neprestanem stiku in izostajanje inseratov je na poset trgovin jako slabo vplivalo. Kakšno važnost polagajo Amerikanci na inserate, priča najjasneje okolnost, da se v velikih newyorških listih zainserira dnevno približno četrt milijona dolarjev, a ob nedeljah več ko 400 tisoč dolarjev. Prvi dan po stavki so imele »New York Times« 286 stolpcev samih inseratov na 48 straneh, pa so morale še 500 stolpcev odložiti za naslednje dni. Veletrgovine in banke so storile, kar je bilo v njih moči, da bi dobile nadomestilo za inserate. V izložbe so devale velike deske s ponudbami, stene v trgovinah so bile prelepljene s samimi reklamami. Na ulice so pošiljale cele vrste ljudi, ki so nosili po mestu reklamne lepake. Neka velika trgovina je izdajala nalašč zato dnevnik, ki je imel vse strani polne inseratov. List so delili med občinstvo brezplačno. Istotako si ga lahko zastonj dobil v vsaki prodajalni časnikov. Druga trgovinska podjetja so pošiljala dan za dnevom po pošti svojim odjemalcem cenike in ponudbe, a ker to ni dosti učinkovalo, so pošiljali na dom celo brzojavke s prijaznim vabilom. Toda vsi ti poizkusi niso imeli niti približno tistega uspeha, kakor en sam inserat v newyorškem dnevniku. Mnoge tvrdke so inserirale v filadelfiških dnevnikih, zakaj ti prihajajo v New York z brzovlaki. Zato se je prodalo one dni ogromno filadelfiških časopisov.

Gospodarske vesti.

INDUSTRIJA.

× **Zlato v Bolgariji.** V Bolgariji so odkrili v bližini sela Radomira zlata ležišča, ki vsebujejo po izjavah strokovnjakov velike količine zlate rude. Z eksploatacijo bodo pričeli v najkrajšem času.

× **Češkoslovaška industrija špirita.** V kampanji 1921/22 je bilo v Češkoslovaški 871 špiritnih podjetij. Industrijskih je bilo 37, poljedelskih pa 834 podjetij. Celokupna produkcija špirita je znašala v tej kampanji 64,554.522 hl.

× **Angleška premogovna industrija se** je nekoliko izboljšala radi živahnejših naročil iz Francije in Italije. Izvoz premoga je bil v zadnjih tednih izdatno večji, kakor pa v avgustu.

* **Bilanca češke sladkorne industrijske družbe** izkazuje za pretečeno kampanjo okroglo 6.3 milijone č. kron čistega dobička. Letošnja dividenda znaša 30%.

× **Sladkorno kampanjo v Madžarski** cenijo letos na 9500 vagonov. Od teh je določenih za domači konzum 5—6000 vagonov, 2500—3000 vagonov pa za izvoz. Slednji pa zelo trpi radi močne češkoslovaške konkurence.

× **Žitna tržišča** so v zadnjem času nekaj mani živahna. Tako povpraševanje kakor ponudba sta precej majhni.

KMETIJSTVO.

× **Izvoz naše živine v Italijo.** Tekom prejšnjega meseca je narastel naš izvoz živine v Italijo za 25%.

DENARSTVO.

× **Državni vrednostni papirji kot kavcija.** Ker se dogajajo slučaji, da nekatera državna oblastva nočejo sprejemati državnih vrednostnih papirjev kot kavcije pri državnih dobavah, je bilo izdano uradno opozorilo, da se taki papirji morajo sprejemati in da bodo tz. funkcijonarji strogo kaznovani, če se bodo branili sprejemati omenjene papirje.

× **Ustanovitev emisijske banke na Poljskem.** Na Poljskem nameravajo ustanoviti na podlagi javne subskripcije emisijsko banko s kapitalom sto milijonov zlatih frankov. Banka bi imela biti ustanovljena v treh mesecih.

× **Poljski proračun 1924.** Poljski finančni minikter je predložil sejmu proračun za leto 1924. Postavke so preračunjene v stabilni valuti. Proračun izkazuje ravnovesje.

PROMET.

× **Plovba po Donavi je zelo živahna,** ker je vodna pot cenejša od železnice in pa tudi pripravnejša radi mnogih obmejnih ovir na železnici. Srbija dobiva po Donavi steklo iz Češkoslovaške (preko Dunaja), iz Avstrije dobiva stroje in strojne části. Mnogo prometa gre po Donavi za Romunijo, zlasti reparacijske dobave, predvsem stroji, iz Nemčije, Avstrije pa pošiljajo v Romunijo stroje za obdelovanje lesa, železne izdelke in mlinske kamne. Bolgarija dobiva po Donavi pred vsem poljedelske stroje, papir in izdelke iz papirja. Nasprotno pošilja Romunija po Donavi žito v Avstrijo, in v zadnjem času jajca v Nemčijo in Anglijo.

× **Proga Topčider—Mala Krsna.** Prometno ministrstvo objavlja potom tiskovnega urada, da se dela na zgradbi važne proge Topčider—Mala Krsna (normalnotirna) bližajo koncu. Po informacijah iz saneslijivih virov je zelo verjetno, da bo vozil vlak koncem tega ali začetkom prihodnjega tedna. Za odhod tega vlaka se delajo velike priprave.

× **Mednarodna zrakoplovna komisija.** Naša vlada je dobila poziv, da se udeleži petega zasedanja mednarodne zrakoplovne komisije, ki se bo vršilo v začetku novembra v Rimu.

× **Mednarodna prometna konferenca.** Druga mednarodna konferenca za komunikacije in transport se bo vršila v Ženevi in se začne 15. novembra. Tej konferenci bo prisostvoval tudi naš delegat.

× **Južna železnica v Avstriji.** Kakor poročajo z Dunaja, bo prevzela tudi avstrijska vlada proge južne železnice na avstrijskem ozemlju v svojo upravo. Omrežje južne železnice bi bilo v tem slučaju razdeljeno na dva dela katerih eden bi bil podrejen ravnateljstvu na Dunaju, drugi pa v Beljaku.

× **Zlata tarifa v Nemčiji.** Radi padca nemške marke bodo uvedli v nemškem železniškem prometu osebno, blagovno in paketno tarifo na zlati podlagi.

× **Nove znamke v Nemčiji.** Nemčija pripravlja izdajo novih znamk trajne vrednosti. 1. decembra bo izdala znamke po 10 sfenigov.

RAZNO.

× **Mednarodna razstava v Havani.** Od 9. do 24. februarja 1924, se bo vršila prva mednarodna razstava v Havani (Kuba). Prospekti za razstavo so interesentom v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

— **Nova bremena v Angliji.** »Lokalanzeigar« javlja, da je državna vlada sklenila načrt o najemninah v zlatu, ki bi naj stopil v veljavo s 1. decembrom t. l. in bi naj na novo uredil določanje najemnine. Za podlago služijo najemnine v mirovnem času. Za december je nameravano zvišanje za 20%. Temelina številka bi se naj od meseca do meseca po 20% zvišala tako, da bi se v teku enega leta dosegla mirovna najemnina. Od tega pa bi naj hišni posestniki začetkoma dobili le 20% do vključno 40%. Ostali del 60 do 80% bi pa zahtevala država zase. List zavzema ostro stališče proti tej ogromni obremenitvi srednjega stanu.

DOBAVE.

× **Dobava krušne pšenične moke.** Pri intendanturi Savske divizijske oblasti v Zagrebu se bo vršila dne 16. novembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 1,800.000 kilogramov pšenične krušne moke (80% ali trgovski tip). Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava vozičkov za vreče in smeti iz železa.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 16. novembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 100 komadov vozičkov za vreče in 100 komadov vozičkov za smeti iz železa. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava ovsa.** — Pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo vršila dne 14. novembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 990.000 kg ovsa. — Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava čevljev.** Pri odelenju za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 14. novembra t. l. druga ofertalna licitacija glede dobave 6.000 parov podkovanih čevljev in 2.000 parov nepodkovanih čevljev. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava bencina.** Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 13. novembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 40.000 kg čistega bencina. — Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Prodaja starih sodov.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 15. novembra t. l. dražba približno 500 komadov starih sodov od olja. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Prodaja stare obleke in raznih odpadkov.** Pri upravi zavoda za izradu vojne odeče II, v Sarajevu, se bo vršila dne 15. novembra t. l. prodaja stare obleke itd. ter raznih odpadkov. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Zanimivosti.

Zabava zamorskih šolarjev.

Neki italijanski menih, ki je misijonaril pri rodu Adunas, pripoveduje sledečo zgodbico: Po kosilu so njegovi učenci posedli po dvorišču v krogu, ne meneč se za pripekajoče žarke ekvatorskega solnca. Dva od njih sta se oddaljila od tovarišev in s v kotu vsedla po turško na tla. Zgledalo je, kot bi si hotela napovedati boj na življenje in smrt. Tedaj pa je eden od njiju, Maka po imenu, poiskal v svojih črnih neostriženih laseh malo živalco, ki ji mi pravimo uš. Njegov nasprotnik je to videl in napravil ravno isto; prinesel je s svoje glave debelo, veliko uš, vzoren eksemplar. Položila sta vsak svojo živinico v sredi med seboj na tla. Uši, ki mogoče niso pripadale istemu plemenu, sta začeli med seboj hud boj na življenje in smrt. Tovariši obeh gospodarjev so seveda prihiteli gledat in so pri tem vpili, kričali, javkali in še vse mogoče glasove dajali od sebe, kakor stari Rimljani, ko so gledali viteške igre po amfiteatrih. Uši pa sta ne glede na to nemoteno bojevali svoj boj. — Sprijemali sta se s čeljustmi, pomagali si z nogami, padali po tleh in se v poraženem objemu valili zdaj sem, zdaj tja. Ko je Makova uš obnemogla, tedaj se je takoj med gledalci našel gospodar, ki je tvegal blago in ga zmagovalcem postavil nasproti. In tako je šlo dalje. Črnci so si privoščili zabavo, kakoršno so imeli Rimljani, samo s to razliko, da so Rimljani imeli s svojimi zabavami večje stroške.

Menih je pripovedoval, da so črnci pogosto gledali takšne igre in da jih je pogosto lo s tem, da je pozvonil, zopet privabil k učenju.

Skrbi in tolažbe pariških brivcev.

V Parizu je postalo zadnji čas moderno, da ženske nosijo kratke lase. Brivci ne vedo, kako bi zaustavili to novotarijo in delajo pač, kakor milostljiva zahtevajo. Namesto da bi delali razne »friru« in različne frizure in kite v vseh mogočih oblikah, po posegajo po starem svojem orodju — škarjah — in režejo, dokler pač pacijentinja hoče. Niso pa vse Evine hčere prepričane, da se bo ta moda obdržala. Največji dokaz za to je pač ta, da z veliko pazljivostjo shranjujejo odrezane lase, ki bodo poznejše čase lahko dobro služili kot ponarejene kite. Izučila jih je gotovo zgodovina človeških las, katero gotovo bolje poznajo kot zgodovino francoskih kraljev ali francoske revolucije. Podobna moda se je bila pojavila v Parizu takoj po revoluciji in si pridobila mnogo oboževalk. Kakor so prej strigli lase raznim aristokratinjam, resničnim in namišljenim, katere so peljali na morišče, tako so si dajale zdaj dame striči svoje lase. Med tem je prevzel vlado direktorij, za tem konzulat in dame so morale svoje lase zopet prilagoditi političnim razmeram. Stare sledove ostriženih las je bilo zabrisati in to je bilo mogoče le z umetnimi lasmi. Baje imajo po nekod še zabeleženo, da so tedanji pariški vlasuljarji v tistih časih imeli dobre zaslužke. V nekaj dneh so za drag denar prodali vse lase, ki so jih odrezali tekom desetih mesecev. In s tem se tolažijo tudi danes pariški brivci, saj čez sedem let vse prav pride.

— **Najmlajši komponist** je gotovo Nino Rinaldi iz Milana, ki je star 11 let. Zložil je oratorij z naslovom »Detinstvo Janeza Krstnika«. Pariški glazbeniki pišejo o tem delu daljše kritike in izrekajo splošno zelo dobro sodbo. Te dni bo mladi komponist sam dirigiral svojo kompozicijo orkestru 250 glasbenikov.

— **Rekord v trepanaciji.** Obzornik »Hier, Aujourd'hui, Demain« trdi v članku iz kirurške zgodovine, da je brezdvomno dosegel višek trepanacije Filip Nasavski (družina knezov Oranjskih). »Filip Nasavski — piše Herman Boerhaave, profesor medicine na leydenskem vseučilišču — je padel s konja in z glavo telebnil ob rogovilo, tako da si je na več mestih razpočil lobanjo. Nimveški ranocelec ga je trepaniral (mu prevrtal črepinjo) sedem in dvajsetkrat, a vendar je plemič okreval.« Tako dobro si je opomogel, tako čvrst in čil je bil še dolgo potem in je nesel toliko vina, da je »spravil samo s pijačo troje svojih bahkovskih bratcev v grob.«

— **Sovjeti vrnili Turkom »Koran«.** Kakor poroča »Petit Parisien«, je sovjetska vlada vrnila Turkom koran, katerega so bili Rusi odnesli v Petrograd, ko so zasedli Turkestan. Turkestanska osmanska vlada je poslala v Petrograd posebno komisijo, ki bo prevzela svete osmanske relikvije. Osmanov koran, ki se tako imenuje po kalifu Osmanu, ki ga je lastnoročno napisal, nosi na eni strani še sledove kalifove krvi, katerega je v Medini nekdo umoril ravno, ko je zbranim poslušalcem prebiral izbrane odstavke iz knjige.

Trdoživost jegulje.

Meseca aprila je odposlal neki Danec v Kodanj živo mlado jeguljo. Žival je bila v kovinasti posodi z vodo, ki je bila dobro zaprta in so bili poleg tega vsi robovi z voskom zamazani. Hrane ni bilo v posodi nobene, razen čiste vode. Zaboj je prišel v Kodanj okrog 20. maja. Po pomoti se je pa nanj pozabilo in ostal je v skladišču, kjer so ga našli šele koncem julija. Ko so pa zdaj, po treh mesecih, kar je bil zaboj odposlan, zaboj odprli, je na veliko začudenje vseh prisotnih živa jegulja ušla iz zaboja. Ugotovili so, da je bila jegulja 3 mesece brez zraka, brez sveže vode in brez vsake hrane.

Voda, vino, tifus.

Kakor znano, se razširja največ tifusovih bacilov in s tem tudi bolezen samorodno z vodo, katero vsak dan pijemo. Dr. Pick je pa dokazal, da ima vino izredno moč pri uničevanju tifusovih bacilov. Francoska zdravnika dr. Labrages in dr. Marcandier sta v svojih poizkusih celo natančno do minute dokazala, koliko časa žive tifusovi bacili v različnih vrstah vina. V rdečem vinu, ki raste v okolici Gironda v Franciji ostane ta bacil pri življenju 2 uri. Če se vino na polovico pomeša z vodo, živi v tej tekočini 4 ure. V črnem vinu Ceron se obdrži bacil pri življenju komaj 10 minut. Če se vino pomeša do polovice z vodo, pa živi še 1 uro in pol. V vinu, ki ga pridelujejo v okolici Bordeauxa se vzdrži pol ure. Belo vino iz okolice Sandirak v Girondi ga umori v 15 minutah. V splošnem bela vina mnogo prej ugonabljajo kakor rdeča. Ugonabljajoča sila je odvisna tudi od temperature. Vino pri višji temperaturi mnogo prej zamori bacile, kakor pri nizki. Ako bi kdo hotel v slabi okuženi vodi zamoriti bacile bi moral vodo na polovico zmešati z vinom in sicer z belim 6 ur, predno ga popije, z rdečim pa 12 ur prej.

Čudesa Grenlandije.

Zadnje dni se je povrnil z Grönlandije danski raziskovalec Koch, ki je prinesel muzeju v Kodanju važno zbirko okamenelih in drugih predmetov, o katerih se more z gotovostjo trditi, da segajo v predzgodovinsko dobo 40 do 50 milijonov let nazaj. V zbirki se nahajajo predmeti iz prastarih dob, katere so bile doslej sploh neznane. Nekateri predmeti dajo z gotovostjo sklepati na nekdanjo zvezo med Grönlandijo in kitajskim obrežjem. Na Humboldtovem ledeniku, ki je širok 126 km in je največji na svetu, so našli ostanke lesenih stebrov, ki nosijo različne okraske iz kitovih kosti, kakršnih današnji Eskimi, ki se nahajajo v istih krajih še nikdar niso videli. Našli so tudi različno orožje, kojega rezila so izdelana iz meteorskega kamenja, ročaji pa iz kitovih kosti. Na severozapadu Grönlandije je našel Koch na Washingtonovem otoku predmete, ki dajo sklepati na razne spremembe zemeljske površine, ki so se zvršile tekom tisočletij. Z natančnim merjenjem je Koch tudi dokazal da se pomika cela Grönlandija proti izhodu in sicer s hitrostjo skoro 11 metrov vsako leto.

— **Človeške opice.** Neko ameriško muzejsko društvo je odposlalo v Indijo posebno ekspedicijo, ki naj bi v pragozdih, ki so pravo domovje opic, opazovala in preštudirala razna opičja plemena. Ekspedicijo je vodil profesor Alfred Vernay, ki opisuje zdaj po svojem povratku v domovino različne doživljaje, ki jih je doživel v indijskih pragozdih. S seboj je pripeljal tudi več opic z Malabar, o katerih pripoveduje, da jih je pogosto opazoval in koncem koncev prišel do spoznanja, da so se pogosto vedle popolnoma kakor ljudje. Nekoč jih je opazoval, ko so jedle, in je opazil, da so nekatere od njih stale na straži, da bi jih kakšen nepoklican gost ne iznenadil. Ko so stale nekaj časa, so pa prišle druge in jih izmenjale prav na vojaški način.

— **Félix Fourdrain.** Umrl je tik pred uprizoritvijo svoje poslednje partiture dovršeni glasbenik Fourdrain, ki ostavlja tehtno zbirko uspelih skladb. Ta najodličnejši Massenetov učenec se ponaša z deli kakor: Ljubezen v kletki, Dolly, Lavkežka, Gospa Rolandova, Perraultove pravljice, Legenda o d'argentanskih čipkah, ki sta jih uspešno spravila na oder Opéra Comique in Gaîté Lyrique.

— **Lord Russel pri Bismarcku.** Lord Russel je bil na posetu pri knezu Bismarcku in ga je med pomenkom vprašal: »Kaj storite, da se odkrižate mnogoštevilnih obiskovalcev?« — »V sosednji sobi je moja žena in kadar méni, da me kakšen gost dolgočasi, me pokliče, češ, da moram užiti zdravila.« je odvrnil železni kancelar. V tem trenutku so se odprle duri v bližnji stanici, vstopila je Bismarckova soproga rekoč: »Oton, doktor te čaka, zdravilo moraš piti.«

Geologične katastrofe Japonske v bodočnosti.

Tiho morje je eden iz najznamenitejih primerov, kako se je usedala zemeljska skorja po ohlajevanju in zmanjševanju gorečega jedra v prvih geoloških dobah ter ustvarjala velikanske kotline, kjer se danes pretakajo ogromna morja.

Okoli te usedline je, kakor na amerikanski tako tudi vzdolž azijskega nabrežja, nanizana cela vrsta ugaslih in bruhajočih vulkanov. Ko se je namreč skorja nad nastalo praznoto usedala na gorečo snov jedra in to z neizmerno težo je goreča raztopljena snov iskala izhoda po žrelih ognjenikov. Zanimivo je dejstvo, da globočina od amerikanske strani proti azijski stopnjevito narašča in dosega 9000 m, pri tem ko začenja na vzhodnji strani s povprečno 3.000 m.

Izravnujoč to razliko globočine nima amerikanska stran Pacifika skoro nikakih otokov, nasprotno pa je azijska obdarjena z mnogoštevilnimi otoki in otočji. Verjetno je tedaj, da je bila zemeljska skorja na amerikanski strani samo naloomljena, na azijski pa popolnoma odtrgana od celine in udrta v vrtoglave globočine.

Deloma odtrgani deli od azijskega kontinenta so najbrže tudi Nipon in drugi japonski otoki, ki so ločeni od celine po morju neznatnih globočin, na tihomorski strani pa pada njih breg skoro navpično v fantastične globočine lienkienskega in kurilskega morskega »prepada«.

Ta dva prepada deli deloma nadmorski deloma podmorski greben, ki se kakor železna traverza pritrjuje južno Yokohame na japonsko otočje, z drugim koncem pa sega daleč na jugozapadno stran in se izgublja z zadnjim svojim otokom v 9.600 m veliki morski globočini.

Verjetno je, kakor govorijo geologi, da je ta traverza sama polagoma izginjajočih otokov preprečila, da današnje japonsko cesarstvo ni zdrsnilo v prej imenovana prepada, kar pa se še vedno lahko pripeti.

Otoki in otočja prej omenjenega morskega grebena vedno bolj izginjajo pod morsko gladino, pri zadnji potresni katastrofi se je zopet potopilo vse Bominsko otočje. Pri vsaki taki spremembi oblike te traverze čutijo Japonci tektonične in vulkanične pojave, kar dokazuje, da sta ta dva kosa zemlje v prav tesni zvezi; danes pa ostane še nerešeno vprašanje, ali japonski otoki tudi sami ne izginejo, ko razpade branilna traverza.

Nekaj iz psihičnih vizij o potresih.

Znana je dušeslovna šola, katere mediji so že pred časom napovedali potrese na Siciliji, na Martiniku in na Japonskem. Kdor bo živel, utegne preizkusiti naslednje najnovejše privide, zabeležene 11. in 12. septembra 1923.

»Zemlja, živo bitje, čigar naloga je točno opredeljena, opravlja v tem trenutku ogromno delo: posledice so se že videle na Japonskem in silo tega posla bomo morda presodili okoli jesenskega enakonočja. Bo li to l. 1923, 1924 ali 1925?... Nihče ne ve! Omenjeni napor je naperjen na pokrajine med rakovim povratnikom in severnim tečajnikom.«

plini, vstajajoči iz tal, raznesli tir na železniški progi, v bližini katere nahajamo vodno panogo in umetno stavbo iz železa po načinu Eiffelovega stolpa. Razbite tračnice ležé križem po drugih tirnicah. V mraku padajo drobci v vodo.

Na morju: moč-izstrelek gre od juga proti severu po iztočni obali Sibirije med celino in bližnjim otokom. Ostrov, odtrgan od svoje osnove, se pogrezne«.

*

»V isti širini in sicer v smeri od vzhoda na zapad se delo nadaljuje. Sila posluje ko izstrelek še vedno v enakih razmerah po zapadnem obrežju severne Amerike«.

Podoba je, da gre za pojave, ki naj bi nastopila na Francoskem v Lyonu, na Ruskem okrog otoka Sahalina, v severni Ameriki pa po nabrežini Alaske.

— **Literarne nagrade.** Po svetu jih je dovolj, zato se mnogo piše o njih. Kot poslednjo novost omenjam predlog, ki ga je pogodil čitatelj obzornika: »Nouvelles littéraires«, naj bi se avtorju ne dajal denar, ampak se njegovo delo lepše izdalo: torej čast, a ne gmotni dobiček.

Virgilova „Etna“.

G. Budé je izdal 2000 let staro knjigo, ki je povsem aktualna. To je latinska pesnitev »*Etna*«, kjer se govori o samih ognjenikih, vulkanskih izbruhih in potresih. Dolgo so jo smatrali in prireditelj Vessereau jo še smatra za Virgilovo. Ta proroški pesnik je sicer že v Eneidi opeval sopke in ognjebluvne gore. Nekateri jo pripisujejo Klavdianu, ki ima že sličen poem na vesti. Učeni Scaliger jo je naprtil Kvintu Varu, Virgilovem prijatelju; Gaspart Bartz jo je prisodil Maniliju, avtorju »Zvezdoslovnih pesni«; Schoell v svoji zgodovini latinskega slovstva pa Komeliju Sevéru. Po zadnjih raziskavah nemškega kritika in filozofa Wernsdorffa (Poetae minores) so jo splošno šteli kot delo Lucilija mlajšega, ki je bil Senekov prijatelj in učenec. Toliko je gotovo, da v nekem pismu Seneka prosi svojega prijatelja, takratnega prokuratorja na Siciliji, naj mu zloži obljubljeno pesnitev o Etni.

Kdor ume latinski, bo z veseljem prečital času primerni umotvor, ki zameta vso bajeslovno navlako o kiklopski kovačnici, ki kuje Jupitru strele, o velikanih podsutih pod goro in težko hropečih. Avtorju gre samo za resnico (in vero mihi cura). Popis je natančen in jedrnat, opozarja na pomen točnega opozarjanja prirode. Mestoma se zdi, da je že slutil današnjo tektonsko teopijo o potresih: navzočnost nekih slabotnih črt v konstituciji zemeljske skorje, razpok, ki povzročajo katastrofe kakor erupcije na Japonskem. »Ako bi bila povsod trdna in če ne bi zevali brezni v nji, nam ne bi nudila v pogled nobenega teh čudovitih prizorov ter bi mirovala negibno kakor težka kepa.« Ves ta deskriptivni del, ki ni brez veličine, se zaključi z zastránico o dveh mladih Katancih, ki neseta na plečih svoje priletne roditelje skozi zubelj in plamen odmikajoč se pred njima.

— **Ozdravljenje paralitika v Lurdu.** »Echo de Paris« poroča iz Lurda, da se je zadnje dni zopet zgodilo čudežno ozdravljenje. Nenadoma je ozdravel neki 12letni deček Giacomo Fley, kateremu sta vsled paralize shromeli obe nogi, in je vesel in zdrav vstal in začel hoditi. Dva zdravnika sta ugotovila popolno ozdravljenje.

Pawlowski: Pot v deželo četrte razsežnosti.

To je že III. izdaja introspektivne knjige, ki je zagledala beli dan l. 1895. Kaj je četrta dimenzija drugega, ko »ta večna plat bitja, to nespremenljivo gibanje misli, ta trajna kritika prehodnih oblik, to neprestano bičanje, ki brani zavestnemu svetu, da se ne kristalizira in ne zaspi, tisto neznano ki se mora vsekdar dodajati znanemu da ga izpopolnjuje, ta četrta mera, brez katere nas tri druge ne morejo docela poučiti o vesoljstvu«.

Gosp. Pawlowski, šegav šaljivec, kakor dokazujejo venomer njegove duhovite kritike, zatrjuje, da »računstvo opaža zgolj ulomek istine«, da »se domišljija bolj bliža življenju« in da je »humor točni smisel za relativnost v sleherni stvari, to je trajna kritika vsega, kar se smatra kot dokončno, definitivno, to so duri odprte novim možnostim, brez katerih ne bi bil mogoč nikak napredek duha. Humor ne mara sklepati, kajti sleherni sklep je umstvena smrt, in prav ta negativna stran ne ugaja marsikomu, vendar naznačuje mejo naših gotovosti: to pa je največja usluga, ki nam jo je možno izkazati...« »G o t o v o s t lepše sprejmejo kajpada množice, ki vedno sanjajo o neposredni koristi, toda nikar ne pozabimo tega: čim manj si koristen v danem trenutku, tem bolj služiš v daljini. To je vsa čiherna zgodovina umetnosti, katere pomen je v obratnem razmerju z njeno neposredno koristnostjo...«

»Civilizacija je predvsem umetniško delo, dobro urejena gluma, in razborit človek se zatrdno včasi ne more ubraniti jasnemu dojmu, da je na zemlji v prvi vrsti igralec, primoran prevzeti ulogo, ki je ni sam ustvaril.«

Ako prelistaš to knjigo, se boš čudoma zavzel pri misli, da je nastala pred raznimi igrokazi sedanje dobe. Mislim osobito na lepo delo Sicilijanca Pirandella »Šest oseb išče avtorja«, kjer je skoro utelešena misel »Potovanja v deželo četrte dimenzije«, da je namreč domišljija stvarnica življenja... dozdevnega ali resničnega, to je vseeno, ker nas nastop teh oseb tako prevzame, da se ob tragičnem razpletu vprašujemo, je li to sen ali resnica... Druga Pirandellova igra, »Tako je, če verjamete« ni nič bolj oddaljena od idej G. Pawlowskega.

Tudi Čeh Karel Čapek je oživotvoril svoje domislice s svojimi Rozumskimi Univerzalnimi Robotniki v »znanstveni dobi«, v »stoletju brez duše«. Dočim pa sta pri Pawlowskem želja po čim manjšem naporu in strah pred odgovornostjo privedla ljudi, da so se specializirali v brezimni, vedno isti nalogi ter da so postali prostovoljni sužnji, je Čapkove rabotarje izumil veleumen učenjak. Ali v obeh primerih je »gmotna splošnost nadomestila umstveno universalnost, ki je bila njega dni svojstvena človeškemu bitju« in stoprav mnogo kašnje je vzklila pri njih upornost, ki naj bi se bila pri Robotih, končala z osvoboditvijo ter vnovičnim ustvarjanjem zgolj človeških stvorov po premlajeni ljubavi. Pri Pawlowskega sužnjih pa se je vstaja naglo zatrla z znanstveno organizacijo, že popolno gospodarico novega sveta, kjer je človeška ljubezen odumrla, umaknivši se »obrtni ljubezni«; ta sicer pozneje ni mogla preprečiti »upora mašin«, ki pa je bil hitro premagan...

Ljubiteljem gledališča bi priporočil iz Pawlowskega knjige šegavo in zbadljivo poglavje »Leviatanov oder«, kjer pojutrišnji človek in človek vseh časov satirično presoja današnje gledališče. Nadalje poglavje »Pomladitev celic«, ki obravnava predmet, kakor sta ga prvič letos spravila na pozornico Francoza Fournier in Turpin v »Le Masque de Jeunesse«, ne da bi ga bila izčrpala. Razen resnega uvoda in dostavka je vsa knjiga Pawlowskega zabavna in zelo čitna. Naš »Voyage au pays de la Quatrième Dimension« se zaključuje s temi vrsticami: »Ničesar več ne smemo pričakovati od avtorja, ki je ustvaril osebe, on pa pričakuje vse od nas, ki ustvarjamo delo s tem, da ga doživljamo... Ker je pač svetovna zavest v nas, umejmo se smejati videzu, znajmo se zlasti na znotraj vêsti kot nesmrtni junaki in ne več kot ljudje.« L. P.

Ali si član „Jugoslovenske Matice“!

Jul. Zeyer:

Gompači in Komurasaki.

(Japonski roman.)

Nekoliko besed za uvod.

Snov za to pripovedovanje sem črpal zlasti iz Mitfordovih »Povesti s starega Japonskega«, iz katerih sem izvedel legendo o ljubezni Gompačija in njegove ljubice. Z odličnimi potezami legende, ki se na nekaterem mestu gotovo upirajo našim pojmom, sem kar najtesneje združil slikanje nesreče in smrti Sogora, katere historične dogodke pripoveduje Mitford drugje in ki so spričo tega avtorja splošno znani po vsem Japonskem. Dalje nisem šel z Mitfordom in sem se predvsem varoval, da ga ne bi posnemal pri svojem pripovedovanju. Ne brez vzroka, kajti Saito, rojen Japonec, ki je z Greeyem prevel v angleščino znameniti roman Tamenagov »Zvesti Ronini«, pravi v uvodu k temu romanu, da se sme Mitfordovim povestim kot vzorcem iz japonske književnosti pripisovati le malo vrednosti, ne odreka pa jim le-te, kar se tiče slikanja družabnih razmer. Ta migljaj mi je zadostoval. Polastil sem se nekaterih dejstev, ki jih sporoča Mitford, in začel proučevati podrobneje japonske reči, v kolikor je bilo to mogoče iz prevodov v evropske jezike in v kolikor sem mogel najti v Pragi knjige, ki razpravljajo o Japonskem in ustrezajo mojemu namenu. Potem sem šele začel s čisto svobodno domišljijo pisati svoj mali roman. Prizadeval sem si seveda, da bi dal celoti in podrobnostim pravi japonski značaj, toda predobro čutim, da se mi je to le deloma posrečilo. In odkrito rečem: niti gledal nisem na to, da bi popolnoma dosegel svoj smoter. Povem to na kratko: Japonsko, ki mi je plavalo v mislih, ni bilo popolnoma ono, ki sem ga spoznal, ko sem požiral vse le zanimive knjige, ki mi jih je nudila krasna knjižnica gospoda Vojte Náprstka in njegova še plemenitejša uslužnost; ne, to je bilo drugo Japonsko, namreč ono sanjavo in koprneče, kakor sem ga spoznal iz nekolikih pesmic in iz nekolikih poglavij romanov, ono čudovito in fantastično Japonsko, ki nam tako živo in slikovito govori iz kreponov, iz vezenih gazov in atlasov pri zaslonih, zavesah, pahljačah, iz lakov, slikanih z zlatom, z vaz in krožnikov, narejenih iz nežne sklenine, z eno besedo Japonsko poetičnih vijoličastih in rožastih horizontov, mičnih cvetov, gracijoznih ptičev — slednjič Japonsko poetičnega imena — Nipponari, vzhajajočega solnca prekrasna dežela!

To Japonsko se mi je zrcalilo v duši in upam, da ustrežem z njim. Seveda tudi očitkom se ne izognem. Morda me bo kdo vprašal, zakaj nisem bil rajši eksakten in torej poučen? Odgovarjam, da nimam uloge slavnega japonskega Soame, ki ni le znamenito slikal pokrajin, ampak je napisal tudi zelo važno knjigo »Kako se popari čaj«. S to predragoceno vedo je visoko prekašal ostale smrtnike. Žalibog — jaz ne znam tako koristen! Pisati o tem, kako poparimo čaj, bi se mi niti ne ljubilo; zato se zadovoljujem s samim slikanjem, čeprav bi ne bil tako izvrsten kakor slavni Soami in čeprav bi ne imel z njim nič drugega skupnega kot kvečemu prav po japonsko pogrešeno perspektivo.

Toliko v pojasnitev

J. Z.

Zvezde so ugašale, belostno svitanje se je razlivalo po širnem nebu in predmeti so dobivali določnejšo obliko; samo večji in mogočnejši so se zdeli v tem mlečnem svitu, nego so bili v resnici. V jutranjih parah se je javljala v daljavi palača Sakura med skupinami ogromnih kriptomerij kakor grad orjakov in čisto v ospredju pokrajine blizu reke se je dvigala neizmerna japonska smreka visoko k nebu, košata, da bi bila mogla zasenčiti ves trg s svojimi svetlo zelenimi vejami, na katerih so visele dolge vrste krasnih škrlatastih storžev. V njeni senci, ki je bila še gosta kakor noč, je stalo nekoliko preprostih, majhnih lesenih svetinj, posvečenih kamijem, davnim bogovom najstarejše vere na Japonskem, ki je znana pod kitajskim imenom Šintao. Doslej je klicalo tukaj prostodušno ljudstvo v molitvi za pomoč, za varstvo in blagoslov. Sedaj pa je bilo tiho in pusto v malem gaju mladih kriptomerij, ki so rastle kakor otroci okoli velikanske, vse presegajoče smreke. Hipoma pa je zašustelo v grmičju in ženska postava se je pojavila iz goščave. Stala je nekaj časa tiho, kakor da posluša, potem pa se je bistro ozirala na vse strani; ko je videla, da je sama, je hitela k temnemu deblu svete, velikanske smreke. Nekoliko prvih žarkov doslej skritega solnca se je ravno kradlo skózi njen vrh in osvetljevalo to postavo. Imela je dolgo belo obleko in na svojih visokih sandalih se je zdela nenavadno velika; povrh si je postavila na glavo še nekaj, kar je bilo podobno visoki bronasti kroni; tri sveče, ki so štrlele iz nje, je bila prižgala. Nato si je obesila okoli grla majhno zrcalce, ki je blestelo v somraku kakor iskra. Postava je stala zopet nekaj časa nepremično in v tišini pod smreko je bilo slišati njeno težko dihanje. Končno se je zdelo, da se je za nekaj odločila. Naglo je dvignila levo roko, v kateri je držala nekako majhno, iz slame spleteno in v svilo oblečeno sohico moža. Položila jo je na deblo, vzela z desno roko dolg žebelj in kladivo iz svoje tunike. Takoj nato je zazvenel oster udar in sohica je visela pribita na drevesu. Žena se je nasmehnila, vzela drug žebelj, oči so se ji zaiskrile, okoli ust se ji je pokazal krut, sovražen usmev, udarila je z vso močjo po žeblju, da se je globoko zaril v deblo, in obenem glasno in votlo zakričala ime »Gompači!«

Drevo se je streslo kakor od bolesti in žena se je veselo zasmejala. Vzela je tretji žebelj, zaklicala zopet »Gompači!« in namerila roko, da zopet udari. Toda v tem hipu jo je prijel nekdo močno za ramo. Prestrašena in presenečena se je ozrla: goreče sveče v njeni kroni so posvetile v obraz lepega mladeniča, ki je bil prav tako prestrašen in bled kakor ona.

»Gompači! On! Sam on!« je zašepetala.

»Nade-si-ko!« se je čudil Gompači in oba sta gledala zmedeno in nekoliko tudi radovedno drug na drugega.

»Kaj delaš tukaj?« je vprašala žena, še vedno zmedena.

»Nosil sem zvezde na glavi,« je odgovoril Gompači, kar pomeni v pesniškem jeziku Japoncev toliko, kot da je imel od vzhoda do zahoda zvezd službo v palači. »Nosil sem torej zvezde na glavi, ni torej čuda, da še bdim. Toda ti, kneginja, kako si ti prišla sem, kaj iščeč tukaj ob tako nenavadnem času? Zakaj bežiš iz postelje?«

Kneginja Nade-si-ko je molčala.

»Slišal sem klicati svoje ime in ne razumem —«

Ni ga pustila, da bi izgovoril.

»Ne razumeš? Lažnivec! Prav dobro razumeš!« je strastno vzkliknila. »Ali morda tudi moje ljubezni ne razumeš?«

Gompači je povesil oči in govoril v zadregi: »Vedno si mi bila milostljiva gospa, kakor mi je bil tvoj soprog dobrotnik. Kako ga ljubim, dragega sorodnika! Ponižal se je on, gospod in knez, in me je sprejel siroto, grad Sakura je postal moj dom —«

»Hinavec!« je vzkliknila razburjena. »Ti me hladno odklanjaš! No, vedi, maščujem se!«

Gompači je vprašajoče gledal kneginjo.

»Morda ne veš, kaj pomeni, ako kličem ob svitanju s kletvijo tvoje ime in zabijem v deblo svete smreke ostre žeblje, prebadajoč tvojo sliko? Ne veš, kaj pomeni, ako obetam kamijem, da izrujem te žeblje, ki bolijo drevo, takrat, ko izpolnijo mojo kletev? Ne veš, da vse to pomeni tvoj strašen in neizogiben pogin? Da uvene tvoja mladost, da te zapuste moči, da uničim tako tvoje telo in tvojo dušo?«

Gompači je prebledel, a silil se je k smehu.

»Ne verujem v vraže,« je dejal in glas se mu je tresel; skrival je bojazen in pristavil: »Ali bi me mogli bogovi kaznovati zato, ker častim v tebi ženo svojega dobrotnika, zato, ker vršim svojo dolžnost in dušim v srcu grešno ljubezen, čeprav je ta boj krut, krvav?«

Pri zadnjih besedah je proseče dvignil oči in izsilil iz sebe vzdih.

Kneginja je gledala presunljivo nanj, obraz ji je zdaj bledel, zdaj ga je oblila rdečica; slednjič je rekla skoro mirno:

»Ti nisi čednosten, ampak oprezen. Mene ne prevaraš! Tvoje hladno srce ne pozna nič drugega kot zvijačo. Vidim ti v srce. Častihlepen si. Mislil si, da bi ti mogla koristiti in iskal si mojo naklonjenost. Jaz, neumnica, sem ti dala svojo ljubezen. Posrečilo se ti je, da si me za hip premotil. Potem pa si se prestrašil svojega početja, bojiš se mojega soproga. Hladno si zavrgel moje srce, krvaveče od ljubezni in trpkih očitkov. Sedaj govoriš o svoji čednosti in omenjaš brez sramu boj, ki ga bojuješ sam s seboj. S tem me hočeš pomiriti, kajti po pravici se treseš pred mojim maščevanjem. Ne veruješ v čare? Veruj vsaj v mojo prisego! Od danes bo moja edina misel tvoj pogin! Čuj tudi mojo kletev: Če pride kdaj trenutek, ko začuti tvoje hladno srce potrebo ljubezni, naj ti bo v muko, v neugasljivo žejo, naj ti bo žgoča iskra, ki tli, ki ne vzplamti, in če vendar vzplamti, naj te pogubi plamen tvoje strasti! Moja kletev stoji med teboj in vsem, kar more blažiti človeka. Nesreča naj ti bo družica, pogini bedno, od neugasljive žeje sredi vira blaženosti, kakor jaz! Idi! Če imaš pogum, se vrni v Sakuro in povej makari vse knezu! Ne branim ti.«

Mladenič ni izrekel niti besedice, bil je bled in se je tresel. Kneginja je potegnila krono z glave in jo vrgla proč, zalučila zrcalce v travo, potem je izdrla urno žeblje iz drevesa in jih vrgla na tla s svojo slamnato sohico vred.

»Bolj kot v čare,« je rekla s poudarkom, verujem v silo svojega sovraštva. Krutejša bom od bogov. Gorje ti, Gompači, in trikrat gorje tistim, ki bi ti mogli biti kdaj dragi!«

Zavila se je tesneje v svojo obleko in naglo odhajala. Kmalu je izginila v gaju. Gompači je gledal tako dolgo za njo, dokler je blestela njega obleka med drevjem, in se je globoko zamislil. Ko je dvignil zopet glavo, je žarelo nebo, dolgi žarki so silili skozi drevje, zlata zarja je plapolala na vzhodu in voda, ki je bila malo prej še temna, je bila sam lazur in škrlat, gaj je šumel in ptiči so žvrgoleli.

Tudi mladeničev obraz se je razjasnil; stresel je z glavo in se nasmehnil. Potem je zašepetal sam sebi: »Tu mi nič več ne cveti sreča, toda svet je širok!« Gledal je proti rožastemu vzhodu in dodal: »Mlad sem in imam krasno orožje.«

Te besede si je ponavljal neprenehoma, ko se je vračal v grad Sakuro, kamor je kmalu dospel. Šel je v svoje stanovanje in napisal na listič dišečega papirja tele besede: »Dragi moj dobrotnik, tesno mi je v gradu, pojdem po svetu. Reven in neznan odhajam iz tvoje hiše, bogat in slaven se vrnem, da pokleknem pred tebe in se ti zahvalim.«

Stopil je na vrt. Drevje se je zibalo v jutranjem vetru, rosa je kapala in blestela in tisoč cvetov je dihalo vonj v zlati zrak. Najprej je gledal Gompači proti onemu delu hiše, kjer je stanovala kneginja. Tam ni bilo znaka življenja, zastori so nepremično viseli pod težo zlatega vezenja. Lahka senca mu je preletela obraz, a takoj izginila kakor mučen spomin, ki je povzročil senco. Stopal je po širokem drevoredu, kjer je stal na koncu kiosk, pester in bogat kakor skrinjica za drage kamene. Vedel je, da je ondi hodil knez navadno že zgodaj zjutraj. Vzel je torej svoj listič, ga pritrdil na dolgo puščico, ki jo je položil na lok, in ustrelil. Puščica, svetla in okrašena s pavjim peresom, je letela kakor gracijozna libela in se zapičila v steber ob vhodu v kiosk. Jata prestrašenih ptičev pevcev je zletela v zrak in, medtem ko so preplašeni zažvrgoleli kakor da pripovedujejo cvetovom o svojem presenečenju, je mladenič zapustil vrtove.

Nekaj časa je gledal naokrog, potem pa se je napotil v tisto smer, kjer je vedel, da leži Jedo*. Solnce se je ravno pokazalo nad drevjem. Šel je na pot; oči so mu bile polne žarkov, srce je bilo lahko, polno krasnih sanj o sreči.

* Staro ime za Tokio. Prev.

(Nadaljevanje sledi.)

Vse dobre lastnosti,

ki jih gospodinja pri trudopolnem pranju perila pričakuje od mila, so združene v **Zlatorog-milu.** Radi visoke čistilne moči, velike množine pen in izredne izdatnosti napravi iz vsakega perila v najkrajšem času snežnobel, dišeč zaklad ki Vam dela največje veselje!

Zahtevajte zato samo

!!! Zlatorog-milo !!!